

Handelingen

14-15-16-17

VLAAMSE RAAD

ZITTING
1988-1989

Vergaderingen van januari 1989

INSTALLATIEPLANNENPOMPGEMAAL NATUURRESERVAAT DE BLANCKAERT
AANSTELLING KONINKLIJK COMMISSARIS MIGRANTENBELEID
WERKINGS- EN EXPLOITATIEKOSTEN VWZ
INVOERING RECLAMECODE
AIDS-PREVENTIE '88
INFORMATIEDIENST VOOR FRANSTALIGEN IN RANDGEMEENTEN BRUSSEL
WIJZIGING BRT-STATUUT
REGLING MEDEDELINGEN VLAAMSE EXECUTIEVE OVER BRT-ZENDERS
BELEID AANLEG GOLFTERREINEN
CENTER PARCS EN ORGANISATIE TOERISME IN LIMBURG
VOORTDURENDE ONRUST IN GEHANDICAPTENSECTOR EN SECTOR BIJZONDERE
JEUGDZORG
HUISVUILOPHALINGSPROBLEMATIEK ARRONDISSEMENT BRUSSEL-HALLE-VILVOORDE
BESCHERMING MENS EN MILIEU TEGEN SCHADELIJKE GEVOLGEN ASBESTANAL
TERUGDRINGING CFK- EN HALOONUITSTOOT
HAPPENING '88
L.O. IN HET GEMEENSCHAPSONDERWIJS
POLITISERING UITBOUW VLAAMSE ADMINISTRATIE
TAALGEBRUIK GEMEENTERADEN EN SCHEPENCOLLEGES BRUSSELSE RAND-
GEMEENTEN
MAATREGELEN EXECUTIEVE TEGEN STORTEN WAALS AFVAL IN VLAANDEREN
ONTVANGSTMOEILIKHEDEN RAI OP TV
BEVOEGDHEIDSOVERDRACHTBELEIDSMATERIESVERKEERENOPENBAREWERKEN
PROBLEMATIEK KANAAL GENT-TERNEUZEN
GERUISLOZE VERSTAATSING VLAAMS ECONOMISCH BELEID

Inhoud

Nr. 14 Woensdag 25 januari 1989 Morgenvergadering

Berichten van verhindering, blz. 353

Rouwhulde, blz. 353

Onderzoek naar taalgroep en woonplaats, blz. 353

Werkgroep Brussel

Verlenging van mandaat, blz. 353

Vragen (R.v.O. art. 70)

Vraag van de heer J. Cuyvers tot de heer L. Waltniel, Gemeenschapsminister van Ruimtelijke Ordening en Huisvesting, over de recente plannen om een pompge-
maal te installeren in de buurt van het natuurreservaat De Blanckaert, blz. 353

Vraag van de heer H. Suykerbuyk tot de heer J. Lenssens, Gemeenschapsminister van Welzijn en Gezin, over de aanstelling van een Koninklijke Commissaris voor het migrantenbeleid, blz. 354

Vraag van mevrouw T. Merckx-Van Goye tot de heer T. Kelchtermans, Gemeenschapsminister van Leefmilieu, Natuurbehoud en Landinrichting, over de wer-
kings- en exploitatiekosten van de Vlaamse Maatschappij voor Waterzuivering, blz. 355

Vraag van de heer H. Suykerbuyk tot de heer P. Dewael, Gemeenschapsminister van Cultuur, over het invoeren van een reclamecode, blz. 356

Vraag van de heer W. Van Durme tot de heer H. Weckx, Gemeenschapsminister van Volksgezondheid en Brusselse Aangelegenheden, over de uitgaven voor AIDS-preventie in 1988, blz. 357

Vraag van de heer H. Suykerbuyk tot de heer G. Geens, Voorzitter van de Vlaamse Executieve, Gemeenschapsminister van Financiën en Begroting, over de door de Franse Gemeenschap opgerichte Informatiedienst voor de Franstaligen in de randgemeenten rondom Brussel, blz. 358

Ontwerp van decreet tot wijziging van het decreet van 28 december 1979 houdende het statuut van de Belgische Radio en Televisie, Nederlandse Uitzendingen — 62 (BZ 1988) — Nrs. 1 tot 5

Voorstel van decreet van de heer E. Derycke houdende regeling van de mededelingen van de Vlaamse Executieve over de zenders van de Belgische Radio en Televisie, Nederlandse Uitzendingen — 72 (BZ 1988) — Nrs. 1 en 2

Algemene bespreking, blz. 358

Sprekers : de heren W. Seeuws, verslaggever, A. Denys, E. Derycke, A. De Beul, H. Van Dienderen, H. Van Rompaey en Minister P. Dewael

Artikelsgewijze bespreking, blz. 366

Spreker : de heer A. De Beul

Interpellaties (R.v.O. art. 72)

Interpellatie van de heer J. Timmermans tot de heer L. Waltniel, Gemeenschaps-

minister van Ruimtelijke Ordening en Huisvesting, over het in het verleden gevoerde beleid inzake de aanleg van golf-
terreinen in Vlaanderen, blz. 367

Sprekers : de heren J. Timmermans, W. Van Durme, Minister I. Waltniel

Regeling van de werkzaamheden, blz. 371

Nr. 15 Woensdag 25 januari 1989 Middagvergadering

Berichten van verhindering, blz. 373

Begroting

Indiening en verwijzing, blz. 373

Voorstellen van decreet

Indiening en verwijzing, blz. 373

Verslagen

Indiening, blz. 374

Jaarverslag

Indiening, blz. 374

Beraadslagingen van de Vlaamse Executieve

Indiening en verwijzing, blz. 374

Geschilberaadslagingen van de Vlaamse Executieve

Indiening en verwijzing, blz. 374

Mededelingen van het Rekenhof

Indiening en verwijzing, blz. 375

Adviezen van de Vlaamse Mediaraad

Indiening, blz. 375

Arresten van het Arbitragehof

Indiening, blz. 375

Schriftelijke vragen (R.v.O. art. 69)

Indiening, blz. 376

Interpellaties (R.v.O. art. 72) (Voortzetting)

Interpellatie van de heer H. Van Dienderen tot de heer L. Waltniel, Gemeenschapsminister van Ruimtelijke Ordening en Huisvesting, en de heer T. Kelchtermans, Gemeenschapsminister van Leefmilieu, Natuurbehoud en Landinrichting, over Center Parcs en de organisatie van het toerisme in Limburg, blz. 376

Sprekers : de heren H. Van Dienderen, M. Didden, mevrouw N. Maes, Ministers L. Waltniel en T. Kelchtermans

Indiening van moties, blz. 383

Interpellatie van mevrouw M. Vogels tot de heer J. Lenssens, Gemeenschapsminister van Welzijn en Gezin, over de voortdurende onrust in de gehandicaptensector en de sector bijzondere jeugdzorg, blz. 384

Sprekers : mevrouw M. Vogels, de heren J. Van Hecke, W. Luyten, J. Van der Sande en Minister J. Lenssens

Indiening van een motie, blz. 392

Interpellatie van de heer F. Vermeiren tot de heer T. Kelchtermans, Gemeenschapsminister van Leefmilieu, Natuurbehoud en Landinrichting, over de problematiek van de huisvuilophaling in het Arrondissement Brussel-Halle-Vilvoorde en het sluiten van de breekwerf te Zaventem door de Intercommunale Haviland, blz. 392

Sprekers : de heren F. Vermeiren, G. Cardoen, Minister T. Kelchtermans

Indiening van moties, blz. 398

Interpellatie van de heer J. Timmermans tot de heer T. Kelchtermans, Gemeenschapsminister van Leefmilieu, Natuurbehoud en Landinrichting, over de bescherming van mens en milieu tegen de schadelijke gevolgen van asbestafval, blz. 399

Sprekers : de heren J. Timmermans, E. Gryp, Minister T. Kelchtermans

Interpellatie van de heer J. Cuyvers tot de heer T. Kelchtermans, Gemeenschapsminister van Leefmilieu, Natuurbehoud en Landinrichting, over maatregelen om de CFK- en haloonuitstoot terug te dringen in het kader van het afvalstoffende-
creet, blz. 401

Sprekers : de heren J. Cuyvers, J. Timmermans en Minister T. Kelchtermans

Indiening van moties, blz. 406

Regeling van de werkzaamheden, blz. 406

Nr. 16 Donderdag 26 januari 1989 Morgenvergadering

Berichten van verhindering, blz. 407

Interpellaties (R.v.O. art. 72) (Voortzetting)

Interpellatie van de heer W. Seeuws tot de heer P. Dewael, Gemeenschapsminister van Cultuur, over Happening '88, blz. 407

Sprekers : de heren W. Seeuws, J. Geysels, M. Desutter, Minister P. Dewael

Interpellatie van de heer J. Caudron tot de heer D. Coens, Gemeenschapsminister van Onderwijs, over de lichamelijke opvoeding in het Gemeenschapsonderwijs, blz. 411

Sprekers : de heren J. Caudron, O. Van den Broeck, C. Moors, W. Seeuws, Minister D. Coens

Interpellatie van de heer L. Bril tot de heer L. Van den Bossche, Gemeenschapsminister van Binnenlandse Aangelegenheden en Openbaar Ambt, over de dreigende politisering bij de uitbouw van de Vlaamse Administratie, blz. 416

Sprekers : de heren L. Bril, W. De Vlieghe, Minister L. Van den Bossche

Indiening van moties, blz. 421

Interpellatie van de heer V. Anciaux tot de heer L. Van den Bossche, Gemeenschapsminister van Binnenlandse Aangelegenheden en Openbaar Ambt, over het taalgebruik in de Gemeenteraden en de Schepencolleges van de randgemeenten rond Brussel, meer in het bijzonder in de Gemeenten Kraainem en Linkebeek, blz. 421

Sprekers : de heren V. Anciaux, G. Annemans, H. Suykerbuyk, A. Denys, Minister L. Van den Bossche

Indiening van moties, blz. 427

Regeling van de werkzaamheden

Voorstel tot aanvulling van de agenda, blz. 427

Nr. 17   Donderdag 26 januari 1989 Middagvergadering

Berichten van verhindering, blz. 429

Actuele vragen (R.v.O. art. 71)

Actuele vraag van de heer J. Geysels tot de heer T. Kelchtermans, Gemeenschapsminister van Leefmilieu, Natuurbehoud en Landinrichting, over de resultaten van het Belgisch-Nederlands overleg over de ingebruikname van een afvalreactor, blz. 429

Actuele vraag van de heer J. Laverge tot de heer T. Kelchtermans, Gemeenschapsminister van Leefmilieu, Natuurbehoud en Landinrichting, over het storten van Waals afval in Vlaanderen en de maatregelen van de Vlaamse Executieve hiertegen, blz. 430

Actuele vraag van de heer L. Dhoore tot de heer P. Dewael, Gemeenschapsminister van Cultuur, over de moeilijkheden omtrent het ontvangen van de RAI op de TV in Vlaanderen, blz. 431

Actuele vraag van de heer A. De Beul tot de heer P. Dewael, Gemeenschapsminister van Cultuur, over het optreden van de Minister tegenover de BRT naar aanleiding van het sluiten van een exclusiviteitscontract met de Koninklijke Belgische Voetbalbond, blz. 432

Actuele vraag van de heer L. Vanhorenbeek tot de heer D. Coens, Gemeenschapsminister van Onderwijs, over de inhuring van het vakantieceterium Blutsijde te Bredene door de gewezen Staatssecretaris van Onderwijs en de financiële gevolgen hiervan voor de Vlaamse Gemeenschap, blz. 433

Actuele vraag van de heer C. Moors tot de heer D. Coens, Gemeenschapsminister van Onderwijs, over de maatregelen in verband met de financiering en het statuut van de BTK-ers in de onderwijsinstellingen, blz. 434

Actuele vraag van de heer E. Derycke tot de heer L. Van den Bossche, Gemeenschapsminister van Binnenlandse Aangelegenheden en Openbaar Ambt, over recente gebeurtenissen in Voeren, blz. 435

Regeling werkzaamheden

Intrekking voorstel tot aanvulling van de agenda, blz. 436

Interpellaties (R.v.O. art. 72) (Voortzetting)

Interpellatie van de heer H. De Croo tot de heer J. Sauwens, Gemeenschapsminister van Openbare Werken en Verkeer, over de improvisatie en de slechte voorbereiding van de overdracht van de bevoegdheid inzake de beleidsmateries verkeer en openbare werken, blz. 437

Sprekers : de heren H. De Croo, Minister J. Sauwens

Benoeming van de Commissies, blz. 441

Werkgroep Brussel

Wijziging onder de vaste en plaatsvervangende leden, blz. 444

Ontwerp van decreet tot wijziging van het decreet van 28 december 1979 houdende het statuut van de Belgische Radio en Televisie, Nederlandse Uitzendingen – 62 (BZ 1988) – Nrs. 1 tot 5

Aangehouden stemming, blz. 444

Hoofdelijke stemming, blz. 445

Spreker : de heer H. Van Dienderen

Motie tot besluit van de interpellatie van de heer L. Dierickx tot de heer P. Dewael, Gemeenschapsminister van Cultuur, en de heer L. Van den Bossche, Gemeenschapsminister van Binnenlandse Aangelegenheden en Openbaar Ambt, over de examens bij de Vlaamse Operastichting en de loon- en vergoedingslast van deze instelling.

Hoofdelijke stemming, blz. 446

Sprekers : de heren A. Denys, L. Dierickx

Moties tot besluit van de interpellatie van de heer F. Vermeiren tot de heer G. Geens, Voorzitter van de Vlaamse Executieve, Gemeenschapsminister van Financiën en Begroting, en de heer N. De Batselier, Vice-Voorzitter van de Vlaamse Executieve, Gemeenschapsminister van Economie, Middenstand en Energie, over de deelneming van de Vlaamse Executieve aan de industriële beleidsvorming en de economische compensatiepolitiek naar aanleiding van de helikopteraankoop

Hoofdelijke stemming, blz. 448

Interpellaties (R.v.O. art. 72) (Voortzetting)

Interpellatie van de heer E. Flamant tot de heer J. Sauwens, Gemeenschapsminister van Openbare Werken en Verkeer, en de heer T. Kelchtermans, Gemeenschapsminister van Leefmilieu, Natuurbehoud en Landinrichting, over de problematiek rond het kanaal Gent-Terneuzen, blz. 449

Sprekers : de heren E. Flamant, T. Van Parys, E. Gryp, Minister J. Sauwens

Indiening van moties, blz. 456

Interpellatie van de heer E. Beysen tot de heer G. Geens, Voorzitter van de Vlaamse Executieve, Gemeenschapsminister van Financiën en Begroting, over het door de nationale Regering gesloten Voerakkoord en de gevolgen ervan voor de Vlaamse Executieve, blz. 457

Sprekers : de heren E. Beysen, W. Luyten, Minister G. Geens

Interpellatie van de heer A. Denys tot de heer N. De Batselier, Vice-Voorzitter van de Vlaamse Executieve, Gemeenschapsminister van Economie, Middenstand en Energie, over de geruisloze verstaatsing van het Vlaams economisch beleid en inzonderheid de rol van de GIMV bij de overname van de NV Barco Industries, blz. 461

Sprekers : de heren A. Denys, M. Olivier, Minister N. De Batselier

Indiening van moties, blz. 471

Regeling van de werkzaamheden, blz. 472

15e vergadering

Woensdag 25 januari 1989
Middagvergadering

VOORZITTER : de heer L. Vanvelthoven, Voorzitter

— *De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.*

— *De vergadering wordt geopend om 14.05 uur.*

De Voorzitter : Dames en heren, de vergadering is geopend.

BERICHTEN VAN VERHINDERING

M. Gesquière, L. Hancké, A. Steverlynck, J. Verheyden, D. Vervaeet ; gezondheidsredenen.

J. Loones, O. Van den Broeck ; buitenslands.

H. Adriaensens, P. Berben, J. Gabriels ; ambtsverplichtingen.

BEGROTING

Indiening en verwijzing

De Voorzitter : Het volgende ontwerp van decreet werd ingediend :

- Ontwerp van decreet houdende eindregeling van de begroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 1981
— 12-A (1988-1989) — Nr. 1.

Verwezen naar de Commissie voor Financiën en Begroting.

VOORSTELLEN VAN DECREET

Indiening en verwijzing

De Voorzitter : De volgende voorstellen van decreet werd ingediend :

- Voorstel van decreet van de heer L. Vanhorenbeek c.s. houdende het gebruik van afval van non-ferrometalen als onderlaag voor wegen
— 165 (1988-1989) — Nr. 1.
Verwezen naar de Commissie voor Leefmilieu, Landinrichting en Natuurbehoud.
- Voorstel van decreet van de heer W. Cortois houdende wijziging van artikel 2 van decreet van 20 maart 1984 houdende vaststelling van de procedure van onderzoek
— 166 (1988-1989) — Nr. 1.
Verwezen naar de Commissie voor de Algemene Zaken, het Reglement en de Verzoekschriften.
- Voorstel van decreet van de heer M. Galle c.s. houdende regeling van het behoud, de bescherming, de aanleg en het beheer van bossen
— 167 (1988-1989) — Nr. 1.
Verwezen naar de Commissie voor Leefmilieu, Landinrichting en Natuurbehoud.

- Voorstel van decreet van de heer J. Cuyvers houdende verdere normering van detergenten met het oog op een betere bescherming van de oppervlaktewateren, de drinkwaterkwaliteit en de volksgezondheid
— 168 (1988-1989) — Nr. 1.
Verwezen naar de Commissie voor Leefmilieu, Landinrichting en Natuurbehoud.
- Voorstel van decreet van de heer M. Olivier houdende wijziging van artikel 1, § 2, 2, a) van de wet van 12 augustus 1911 tot toekenning van de rechtspersoonlijkheid aan de „Katholieke Universiteit te Leuven — Université catholique de Louvain”, aan de „Vrije Universiteit Brussel”, aan de „Université Libre de Bruxelles”, en waarbij aan de „Katholieke Universiteit te Leuven — Université catholique de Louvain” machtiging wordt verleend een Franstalige en een Nederlandstalige universiteit op te richten
— 169 (1988-1989) — Nr. 1.
Verwezen naar de Commissie voor Onderwijs en Vorming.
- Voorstel van decreet van de heer M. Olivier houdende wijziging van artikel 1, § 2, 2, a) van de wet van 12 augustus 1911 tot toekenning van de rechtspersoonlijkheid aan de „Katholieke Universiteit te Leuven — Université catholique de Louvain”, aan de „Vrije Universiteit Brussel”, aan de „Université Libre de Bruxelles”, en waarbij aan de „Katholieke Universiteit te Leuven — Université catholique de Louvain”

Voorzitter

- machtiging wordt verleend een Franstalige en een Nederlandstalige universiteit op te richten
— 170 (1988-1989) — Nr. 1.
Verwezen naar de Commissie voor Onderwijs en Vorming.
- Voorstel van decreet van de heer R. Blanpain houdende wijziging van de wet van 28 april 1953 betreffende de inrichting van het universitair onderwijs door de Staat
— 171 (1988-1989) — Nr. 1.
Verwezen naar de Commissie voor Onderwijs en Vorming.
- Voorstel van decreet van de heer M. Didden houdende wijziging van het koninklijk besluit van 22 april 1985 houdende financiering van een speciaal fonds voor het onderzoek in de universitaire instellingen
— 172 (1988-1989) — Nr. 1.
Verwezen naar de Commissie voor Onderwijs en Vorming.
- Voorstel van decreet van mevrouw T. Merckx-Van Goey houdende wijziging van artikel 30 van het decreet van 27 juni 1985 inzake bijzondere jeugdbijstand
— 173 (1988-1989) — Nr. 1.
Verwezen naar de Commissie voor Welzijn en Gezondheid.

Overneming

De Voorzitter : Het volgende voorstel van decreet werd op 19 januari 1989 overgenomen door de heer E. Derycke :

- Voorstel van decreet van de heren L. Van den Bossche, K. Van Miert en J. Van Elewyck houdende regeling van de mededelingen van de Vlaamse Executieve over de zenders van de Belgische Radio en Televisie, Nederlandse Uitzendingen
— 72 (BZ 1988) — Nr. 1.

VERSLAGEN

Indiening

De Voorzitter : De volgende verslagen werden ingediend :

- door de heer W. Seeuws namens de Commissie voor de Media over het ontwerp van decreet tot wijziging van het decreet van 28 december 1979 houdende het statuut van de Belgische Radio en Televisie, Nederlandse Uitzendingen
— 62 (BZ 1988) — Nr. 4.
- door de heer W. Seeuws namens de Commissie voor de Media over het voorstel van decreet van de heren L. Van den Bossche, K. Van Miert en J. Van Elewyck houdende regeling van de mededelingen van de Vlaamse Executieve over de zenders van de Belgische Radio en Televisie, Nederlandse Uitzendingen
— 72 (BZ 1988) — Nr. 2.

JAARVERSLAG

Indiening

De Voorzitter : Het volgende jaarverslag werd ingediend :

- Elfde jaarverslag (1987) van de Vaste Nationale Cultuurpactcommissie.

Dit jaarverslag ligt ter inzage bij het Secretariaat van de Raad, Afdeling Openbare Vergadering.

BERAADSLAGINGEN VAN DE VLAAMSE EXECUTIEVE

Indiening en verwijzing

De Voorzitter : De volgende beraadslagingen van de Vlaamse Executieve werden ingediend :

- Beraadslaging van de Vlaamse Executieve van 7 december 1988

houdende machtiging tot vastlegging, ordonnancering en betaling van uitgaven aan te rekenen op de begroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 1988.

— VE / K75.

- Beraadslaging van de Vlaamse Executieve van 23 december 1988 houdende machtiging tot vastlegging, ordonnancering en betaling van uitgaven aan te rekenen op de begroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 1988.

— VE / K 76.

Verwezen naar de Commissie voor Financiën en Begroting.

GESCHILBERAADSLAGINGEN VAN DE VLAAMSE EXECUTIEVE

Indiening en verwijzing

De Voorzitter : De volgende geschilberaadslagingen van de Vlaamse Executieve werden ingediend :

- Geschilberaadslaging van de Vlaamse Executieve van 17 oktober 1988 betreffende de weigering van visum door het Rekenhof van betalingsordonnanties ten voordele van de NV AWW ter afsluiting van de onderhandse overeenkomst voor de ingebruikname van de Kollektor voor Nijverheidsafvalwaters langs het Albertkanaal.
- Geschilberaadslaging van de Vlaamse Executieve van 12 oktober 1988 betreffende het verlenen van een toelage aan de Intercommunale Ontwikkelingsmaatschappij voor de Kempen SV voor ophogingswerken te Turnhout.
- Geschilberaadslaging van de Vlaamse Executieve van 12 oktober 1988 betreffende de uitbetaling van renovatiepremies, toegekend aan particulieren in het kader van het besluit van de Vlaamse Executieve van 30 maart 1983.

AGALEV-Raadslid H. Van Dienderen behandelde de acute problematiek van de organisatie van het toerisme in Limburg en het milieu-onvriendelijk project van de recreatie-gigant Center Parcs

Verwezen naar de Commissie voor Financiën en Begroting.

MEDEDELINGEN VAN HET REKENHOF

Indiening en verwijzing

De Voorzitter : De volgende mededelingen van het Rekenhof werden ingediend :

- Mededeling van het Rekenhof van een brief aan de Gemeenschapsminister van Cultuur inzake de v.z.w. „Vlaams Centrum voor Volksontwikkeling” (VCVO).
- Mededeling van het Rekenhof, samen met een uiteenzetting, van de beslissing van de Vlaamse Executieve van 17 oktober 1988 betreffende het geschil, gerezen tus-

sen het Rekenhof en de Gemeenschapsminister van Leefmilieu, Landinrichting en KMO-Beleid inzake de overeenkomst met de NV „Intercommunale Vennootschap Antwerpse Waterwerken” voor het uitvoeren van aanpassingswerken aan de collector voor nijverheidsafvalwaters langs het Albertkanaal en het uitvoeren van een hydraulische proef.

Verwezen naar de Commissie voor Financiën en Begroting.

ADVIEZEN VAN DE VLAAMSE MEDIARAAD

Indiening

De Voorzitter : De volgende adviezen van de Vlaamse Mediaraad werden ingediend :

- Advies van de Vlaamse Mediaraad over de vraag van INTE-

GAN tot verdeling van de programma's van Cable News Network, uitgebracht in zitting van 9 december 1988.

- Advies van de Vlaamse Mediaraad over de aanvraag van de NV Filmnet uit Sint-Stevens-Woluwe, tot erkenning als niet-openbare televisievereniging die betaalomroep verzorgt, uitgebracht in zitting van 9 december 1988.
- Advies van de Vlaamse Mediaraad over de aanvraag van de NV Kindernet uit Antwerpen, tot erkenning als niet-openbare televisievereniging die betaalomroep verzorgt, uitgebracht in zitting van 9 december 1988.

Deze adviezen liggen ter inzage bij het Secretariaat van De Raad, Afdeling Openbare Vergadering.

ARRESTEN VAN HET ARBITRAGEHOF

Indiening

De Voorzitter : De volgende arresten van het Arbitragehof werden ingediend :

- Arrest van het Arbitragehof van 14 december 1988 inzake het decreet van de Franse Gemeenschap van 17 juli 1987 „réglant l'emploi des langues par les mandataires publics dans la région de langue française et portant application du Pacte international relatif aux droits civils et politiques, fait à New York le 19 décembre 1966 et approuvé par la loi du 15 mai 1981” (tot regeling van het gebruik van de talen door de openbare mandatarissen in het Franse taalgebied en houdende toepassing van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten, opgemaakt te New York op 19 december 1966 en goedgekeurd bij de wet van 15 mei 1981), ingesteld door de Vlaamse Executieve
- Arrest nr. 70.

Voorzitter

- Arrest van het Arbitragehof van 21 december 1988 inzake het beroep van de Waalse Gewestexecutieve tot vernietiging van artikel 4, 1, van de wet van 30 maart 1987 tot bekrachtiging van de koninklijke besluiten vastgesteld ter uitvoering van artikel 1 van de wet van 27 maart 1986 tot toekenning van bepaalde bijzondere machten aan de Koning en, voor zover nodig, tot vernietiging van het koninklijk besluit nr. 472 van 28 oktober 1986
— Arrest nr. 71.
- Arrest van het Arbitragehof van 21 december 1988 inzake het beroep tot vernietiging van artikel 11 van het decreet van de Vlaamse Gemeenschap van 21 maart 1985 houdende het statuut van de reisbureaus, ingesteld door de Ministerraad
— Arrest nr. 72.
- Arrest van het Arbitragehof van 22 december 1988 inzake het beroep van de Waalse Gewestexecutieve tot gedeeltelijke vernietiging van de wet van 11 februari 1986 op de gemeentepolitie
— Arrest nr. 73.

Deze arresten liggen ter inzage bij het Secretariaat van de Raad, Afdeling Openbare Vergadering.

SCHRIFIELIJKE VRAGEN

(R.v.O. art. 69)

Indiening

De Voorzitter : Schriftelijke vragen werden ingediend door :

- de heren G. Annemans, J. Ansons, R. Blanpain, Jos Bosmans, mevrouw F. Brepoels, de heren G. Cardoen, W. Cortois, J. Cuypers, A. De Beul, J. De Bremaeker, H. De Loor, mevrouw M. De Meyer, de heren A. Denys, M. Desutter, J. De Roo, W. De Vlieghe, F. Dewinter, M. Did-

den, K. Dillen, J. Geysels, E. Gryp, G. Janzegers, A. Laridon, H. Lauwers, J. Laverge, mevrouw O. Lefeber, de heer W. Luyten, mevrouw N. Maes, mevrouw T. Merckx-Van Goey, de heren G. Mommerency, M. Olivier, A. Schellens, M. Schoeters, H. Suykerbuyk, J. Timmermans, F. Vandenbroucke, H. Van Dienderen, W. Van Durme, J. Van Hecke, L. Vanhorenbeek, E. Vankeirsbilck, M. Van Peel, H. Van Wambeke, F. Vermeiren, D. Vervaet, mevrouw M. Vogels.

INTERPELLATIES (R.v.O. art. 72) (Voortzetting)

Interpellatie van de heer H. Van Dienderen tot de heer L. Walt Niel, Gemeenschapsminister van Ruimtelijke Ordening en Huisvesting, en de heer T. Kelchtermans, Gemeenschapsminister van Leefmilieu, Natuurbehoud en Landinrichting, over Center Parcs en de organisatie van het toerisme in Limburg

De Voorzitter : Aan de orde is de interpellatie van de heer Van Dienderen tot de heer Walt Niel, Gemeenschapsminister van Ruimtelijke Ordening en Huisvesting, en de heer Theo Kelchtermans, Gemeenschapsminister van Leefmilieu, Natuurbehoud en Landinrichting, over Center Parcs en de organisatie van het toerisme in Limburg.

De heer Van Dienderen heeft het woord.

De heer H. Van Dienderen (op de tribune) : Mijnheer de Voorzitter, het Maasland is op verscheidene punten het zorgenkind voor Limburg, dat op zijn beurt de probleemprovincie is in het Vlaamse land. Daar is op de eerste plaats de werkgelegenheid in het Maasland, al sinds mensenheugnis een probleem, dat nog schrijnender is geworden na de sluiting van de mijn van Eisden, de grootste werkgever van de streek. Het overige werkgelegenheidsaanbod in het Maasland is eenzijdig : overwegend onge-

school en laaggeschoold produktiewerk. Nauw daarbij aansluitend is het ecologisch aspect in het Maasland. Het eerste dat hierbij opvalt is de na-oorlogse grindgraverij, die letterlijk en figuurlijk gaten heeft geslagen in het plaatselijke landschap. Dit probleem is verre van opgelost, zoals ik eerder al heb gezegd in deze Raad. Daarnaast is er ook nog de witzandproductie in Maasmechelen, die in hetzelfde bedje ziek is, en de kolenproductie die onlangs werd gestopt. Al deze industriële bedrijvigheden hebben gemeen dat de grondstoffen worden gewonnen in de streek, en vervolgens worden weggevoerd ter verwerking elders. Het Maasland blijft op die manier zitten met de gevolgen van de grondstoffenwinning : grindgaten, witzandkraters, terreinverzakkingen, enzovoort. De combinatie ongeschoold werk-grondstoffenroof, zoals die in het Maasland bestaat, doet denken aan toestanden in de Derde Wereld.

Het is de beleidmakers niet ontgaan dat Limburg een groene provincie is. Dat groen kan de kern worden van een toeristische sector. Naast het aantrekken van nieuwe industrieën kan het toerisme de toekomst voor Limburg verzekeren. Toch vrees ik dat het toerisme in Limburg dezelfde weg zal opgaan als de grind-, de witzand- en de kolenproductie. Dat komt door het volledige willekeurige beleid dat wordt gevoerd. Haast elke gemeente in het Maasland en elke mijn gemeente heeft eigen plannen gemaakt met betrekking tot het toerisme. Van enige planning of coördinatie is geen sprake.

Door het Ingenieursbureau Belgroma werd een studie gemaakt in opdracht van de Administratie voor Ruimtelijke Ordening en Leefmilieu. Deze studie vermeldt herhaaldelijk de nood aan een planmatige aanpak van de toeristische ontwikkeling in Limburg. Ik citeer :

„De regio Kempen-Maasland is in Vlaanderen het voornaamste recreatie- en toeristisch gebied, na de kuststreek... Improvisatie heeft tot nu toe belet dit gebied op te trekken tot een niveau dat concurrentieel is in aanbod met andere gelijkaardige gebie-

Van Dienderen

den in binnen- en buitenland. De ligging van de regio is zodanig dat ze zeer centraal ligt ten overstaan van Nederland, het Duitse Ruhrgebied en Wallonië”.

Deze studie bespreekt drie mogelijke scenario's voor toeristische planning, waarbij men duidelijk de voorkeur geeft aan het scenario dat de toeristische ontwikkeling concentreert rond drie kernen, namelijk Mol-Lommel ; Houthalen-Helchteren-Genk ; Kinrooi-Maaseik.

Hier vraag ik de aandacht voor een project, dat ik onlangs tijdens een zondagswandeling met mensen van de streek heb leren kennen te Maasmechelen. Twintig jaren geleden had ik al het genoeg kennis te nemen met die streek tijdens mijn wittebroodsweken. De bossen zijn er nog, maar ik vrees dat ze het in de toekomst slecht zal vergaan door het project van Center Parcs, genaamd „Prinsenvakantiepark”, dat in Maasmechelen zou moeten komen. Het Prinsenvakantiepark heeft reeds een lange geschiedenis. Reeds in de jaren 1960 dachten de toenmalige gemeentebestuurders aan de inplanting van een recreatieoord op de plaats waar nu Center Parcs wil bouwen. Als op het einde van de jaren 1970 wordt beslist dat er een bungalow-park-annex-sportvelden komt in het Prinsenvakantiepark, steekt een storm van verontwaardiging op tegen de plannen. Iedere inwoner voelt aan dat er geraakt zal worden aan één van de zaken waar Maasmechelen en het hele Maasland nog rijk aan is : een wijds groen oasegebied, gelegen tussen diverse waardevolle natuurgebieden, die wetenschappelijke en toeristische waarde hebben.

Als dan in 1987 de mijn van Eisden wordt gesloten door. KS-manager Gheyselincx, wordt duidelijk dat er wat moet worden gedaan aan de werkgelegenheid. Terwijl andere mijngemeenten bedrijven kunnen binnenhalen op hun leegstaande industrieterreinen, slaagt het Maasmechelse bestuur daar duidelijk minder in. De burgemeester neemt uiteindelijk een besluit : Prinsenvakantiepark moet er komen. Met de steun van crisismanager Gheyselincx wordt overleg ge-

pleegd met de recreatie-gigant Center Parcs. Langzaamaan wordt dan het publiek verzoend met het idee dat werkgelegenheid nu eenmaal natuurgebieden moet kosten, tot in september 1988 de ruwe planning openbaar gemaakt wordt : deze vestiging van Center Parcs wordt een absolute topper. Dit project is viermaal groter in oppervlakte dan het eertijds gecontesteerde gebied en dan helemaal volgens de geijkte formule van Center Parcs : een heus vakantieoord met alles erop en eraan : winkels, restaurants, hotel, tropische zwembaden en 750 bungalows.

Uiteindelijk zullen bijna 240 ha verkocht worden voor het scheppen van werkgelegenheid in Maasmechelen : 300 full-time en 150 part-time betrekkingen, hetzij bijna 1,5 arbeidsplaats per hectare. Het hoeft niet te worden gezegd dat velen in het Maasland dit wel een erg zware prijs vinden voor de beloofde werkgelegenheid. Als daarna Gheyselincx uitpakt met het ERC-project fronsen nog meer mensen hun wenkbrauwen. Dit project heeft namelijk naast zijn plannen in Genk ook een „uitloper” in het 15 km verderop gelegen Maasmechelen. Op amper 2 km van het Prinsenvakantiepark wil Gheyselincx nog een bungalowpark met 600 huisjes bouwen op het terrein van de mijn van Eisden, die helemaal zal worden afgebroken. Wordt dit niet van het goede teveel, zo vragen velen zich af.

Hier kom ik terug op mijn stelling dat de nieuwe toeristische ontsluiting van Limburg dezelfde weg dreigt op te gaan als de grindwinning en de kolenproductie. Ik vrees dat het groen niet zal behouden blijven. Men heeft het groen nodig, en daarvoor zou men de regels van de kringloop-economie moeten volgen. :Wanneer het groen door een al te intensieve vorm van toerisme verdwijnt, of schade oploopt, dan vermindert de toeristische attractie sterk. Dan zou het kunnen dat het over een paar tientallen jaren gedaan is met het toerisme in Limburg.

De Belgroma-studie, die ik eerder reeds aanhaalde, steunt mij trouwens in dit opzicht. In het gekozen scenario is nergens sprake van een bungal-

owpark in Maasmechelen. Wel intederde. De studie stelt dat het landschap mooi en waardevol is ter plaatse : „Gezien de nabijheid van zeer interessante natuurgebieden kan geen argument sterk genoeg zijn om deze rijkdom verder aan te tasten voor uitbreiding met recreatiegebied” en verder „Er kan een halte toegeroepen worden aan de versnippering van de ruimte. Teveel wordt er nog van uitgegaan dat alles overal kan”. Belgroma is geen studiebureau van ecologen, maar wel van ingenieurs. Toch komen ze tot dezelfde besluiten.

Juist omwille van het belang van de natuurgebieden De Mechelse heide, de Vallei van de Ziepbeek en het Ven onder de Berg moet er ook voor het tussenliggende gebied een nauwkeurige planning opgemaakt worden, die uitgaat van het behoud van de open ruimte. Dit kan perfect gerealiseerd worden door de oprichting van een natuurpark in het Maasland.

Het begrip natuurpark werd gecreëerd in de wet van 12 juni 1973 op het natuurbehoud. De kans natuurparken op te richten werd praktisch nergens benut. Dat blijkt uit een licentiaatssthesi van mevrouw Cartuyvels. Bij de oprichting van een natuurpark moet men de elementen natuurbehoud en recreatie, en de elementen bewoning en economische activiteit in overeenstemming brengen.

Onlangs was ik voor een korte vakantie op het Nederlandse eiland Tessel. Ik heb er dus geen grondige en uitvoerige studie gemaakt, maar ik had de indruk dat het eiland een voorbeeld was van een natuurpark, omdat de economische bedrijvigheid, de landbouw en het natuurbehoud op een mooie manier tot een synthese werden gebracht. Volgens de groenen en ook volgens anderen, zou dat in het Maasland en ook elders moeten worden gerealiseerd.

Als er al behoefte bestaat aan een bungalowpark in Maasmechelen dan moet dit aan de rand van het natuurgebied ingericht worden en niet in het natuurgebied en zeker niet rond een natuurreservaat van uitzonderlijk belang. Een alternatieve inplantings-

Van Dienderen

plaats is eventueel het mijnterrein in Eisdén, waar KS-manager Gheyselínck reeds een bungalowpark plant. In plaats van versnipperd, moeten de initiatieven Center Parcs en Gheyselínck worden gebundeld.

Ik constateer dat voor het realiseren van het project Center Parcs en het ERC-plan van Tíjl Gheyselínck de gewestplannen worden herzien en dat moet worden gevreesd dat bij de aanvang van de inspraakperiode voor de herziening van deze gewestplannen reeds de bouwvergunningen zouden worden afgegeven, zodat er reeds met de werken kan worden begonnen terwijl de procedure nog loopt. Het líjdt geen twíjfel dat door de invloed van Gheyselínck, de provincie Limburg en de Vlaamse Executieve deze projecten als „werken van openbaar nut” willen laten doorgaan, waarvoor mijns inziens deze uitzondering in de wet niet is bedoeld. Dat er op deze wijze van zorgvuldige planning niets in huis kan komen, laat staan van inspraak en overleg, is duidelijk.

Overigens is het project van Center Parcs in Maasmechelen niet het enige dat een mooi stukje Vlaamse grond wil inpikken. In Oostduinkerke aan de kust werd zo'n dorp gebouwd in één van de mooiste delen van de Groendíjckduinen. Sunparcs is gestart met een project in Den Haan aan de rand van de duinengordel. Hetzelfde bedrijf wil een vakantiedorp in Mol-Rau en daar komt het reservaat „De Maat” in het gedrang. Dit laatste project wordt gepromoot door een burgemeester die behoort tot de partij van een nieuwe voorzitter die het milieu vooraan wil plaatsen. De SP etaleert zijn milieubekommernis wel voor de televisiecamera's, maar niet op het terrein !

Ik keer terug naar Limburg. Het Limburgs landschap is te mooi om er geen adequaat gebruik van te maken, maar de nog bestaande open ruimte in deze provincie wordt niet op zijn waarde geschat als er maar lukraak mee wordt omgesprongen, zodat er op de duur weinig of niets meer van overblijft. Het kan en mag niet dat een belangrijk maatschappelijk

goed als een uitgestrekte open ruimte, steeds zeldzamer in ons dichtbevolkt en ruimtelijk slecht geordend landje, lichtzinnig wordt opgeofferd. Tot veertig procent van de Vlaamse grond wordt nu al opgeofferd voor menselijke activiteiten. Tot slot wil ik even mijn vragen op een rijtje zetten.

1. Wat denkt de Vlaamse Executieve van het fenomeen natuurpark als instrument om een gebied in te richten met betrekking tot natuurbeheer en toerisme ?

2. Is de Executieve niet van oordeel dat de plaatselijke initiatieven, zo niet gepland, dan toch minstens gecoördineerd dienen te worden ?

3. Moet het uitbouwen van een toeristische infrastructuur niet voorafgegaan worden door een wetenschappelijk verantwoorde studie die de mogelijkheden, de markt en de effecten op het milieu nagaat ?

4. Is de Vlaamse Executieve van plan om bij het ingaan van het openbaar onderzoek bij de herziening van de gewestplannen voor Genk en Maasmechelen reeds bouwvergunningen af te leveren voor de projecten van Center Parcs en het ERC-park ?

5. Wat denkt de Vlaamse Executieve van het idee, als zij het nodig oordeelt dat er vakantiebungalows nodig zijn in Maasmechelen, deze te concentreren in een gebied dat ecologisch niet zo waardevol is als bijvoorbeeld de mijnterreinen van Eisdén ?
(Applaus op de banken van Agalev)

De Voorzitter : De heer Didden heeft het woord.

De heer M. Didden (op de tribune) : Mijnheer de Voorzitter, ik heb verzocht even het woord te, mogen nemen naar aanleiding van de interpellatie van de heer Van Dienderen die betrekking heeft op een project in mijn gemeente. Ik voel mij dus mede aangesproken, niet omdat ik mij beschouw als een van de plaatselijke potentaten die de eerstvolgende jaren geschenken wil uitdelen want ik maak geen deel uit van de gemeenteraad en neem dus een vrij neutrale positie in, maar wel omdat ik bezorgd

ben om de sociale, economische en ook ecologische ontwikkeling in deze mooie gemeente, wat de heer Van Dienderen trouwens niet ontkent.

Ik wil de feiten even schetsen. In het Gewestplan, waarvoor een gedeeltelijke herziening werd goedgekeurd en waarvoor de procedure sinds enige tijd werd ingezet door de Executieve, is in het project van Center Parcs nu reeds een gedeelte voorbehouden voor recreatie.

Men moet de 240 ha waarover de heer Van Dienderen spreekt, opdelen in twee delen. De eerste fase omvat 170 ha. 70 ha ervan is op het gewestplan aangeduid als recreatiegebied, 90 ha is natuurgebied waarvan 7 ha het Ven onder Berg is. Dat is inderdaad een hoogwaardig ven waarvan de kwaliteiten ongetwijfeld niet kunnen worden betwist en dat beschermd moet blijven.

De tweede fase van het project bestaat uit ongeveer 80 ha. Momenteel is daar een van de twee belangrijkste witzandgroeven in Limburg actief. De andere is gelegen in Lommel, de gemeente van de Voorzitter. De exploitanten zijn dezelfde, namelijk deze van Mol.

Die witzandgroeve zou na de ontzanding in de tweede fase van het project recreatie tot doel hebben.

Van die bijna 250 ha is ongeveer 70 ha gelegen in het natuurgebied. Voor die 70 ha vraagt men dus een wijziging van het Gewestplan.

Ik wens erop te wijzen dat over het volgende geen enkele twíjfel mag bestaan. De normale procedure, die is ingezet, moet worden voortgezet. Met andere woorden, dit project moet een kans krijgen.

Ik zeg dit niet omdat ik tegen de milieubelangen ben maar eenvoudig omdat dit de wil is van de gemeenteraad van mijn gemeente die niet zomaar heeft beslist het project goed te keuren met een wisselvallige meerderheid maar dit deed bij eenparigheid van alle partijen. Met uitzondering van de partij van de heer Van Dienderen zijn alle nationale partijen in de gemeenteraad vertegenwoordigd .

Didden

De gemeenteraad heeft bij eenparigheid „ja” gezegd omdat de werkgelegenheid primordiaal is. Trouwens, het project ligt niet midden in een natuurgebied. Het paalt aan de woonzone van de gemeente. Waar de woonzone ophoudt, begint inderdaad — en zoals het in Limburg vaak het geval is — de natuur. In het gebied dat men beoogt, zijn er dennebossen.

De heer Van Dienderen ontkent niet dat de werkgelegenheid van onze gemeente belangrijk is. Als we de jongste statistieken van GOM-Limburg met betrekking tot de verschillende gemeenten in Limburg erop naslaan, blijkt dat Maasmechelen voor de werkloosheid zowel bij mannen als bij vrouwen de koploper is. Dat is geen eer. Ik heb behoefte aan steun om de ontwikkeling van de werkgelegenheid in mijn gemeente kansen te geven.

Ik geef enkele cijfers. De werkloosheid bij mannen bedraagt a rato van de beroepsbevolking 12,6 procent. In Limburg is het gemiddelde 5 procent.

Maasmechelen is één van de twee gemeenten waarin de mijnen recent zijn gesloten. In Genk bedraagt de werkloosheid bij mannen iets meer dan 11 procent.

Het percentage van de werkloosheid bij de vrouwen in Maasmechelen is het tweede grootste in Limburg. Alleen een gemeente in Zuid-Limburg heeft een nog groter percentage.

Daarom vragen wij de procedure, die is ingezet, niet stop te zetten en dit project een kans te geven. De Vlaamse Executieve heeft nu de kans om haar regionaal ontwikkelingsbeleid op maximale wijze te valoriseren. Het kost haar bovendien niets. Dit is in tegenstelling tot wat vandaag is gesuggereerd als zouden de middelen en de inbreng van KS-manager Gheyselincx worden gebruikt.

Het gaat om een privé-project. Er wordt door de overheid rechtstreeks noch onrechtstreeks geld ingebracht. Integendeel, de gronden die door de privé-bouwer van dit project worden gebruikt, zullen worden betaald aan de gemeente. Dit is dus een bonus.

Wat de werkgelegenheidsaspecten betreft, sprak men over 300 rechtstreekse en 150 onrechtstreekse werkplaatsen. Ik heb mij in dit verband zeer goed geïnformeerd. Het gaat over 600 arbeidsplaatsen : 300 full-time en de overige half-time. De jobs zijn in hoofdzaak voor vrouwelijke en mindergeschoolde personeelsleden. Men spreekt in dit verband over een indirect tewerkstellingseffect. Wij hebben intussen ervaring opgedaan met de parken in Lommel en Peer. Men spreekt er over 1.500 indirecte werkplaatsen.

De investering van 2,7 miljard frank zou in hoofdzaak worden besteed aan bouwwerken. Wij moeten ernstig blijven. Wij vragen de feiten in hun ware context te beschouwen. Ik verzoek de Vlaamse Executieve voorrang te blijven verlenen aan dit project. Ze moet rekening houden met de nadruk die wordt gelegd door onder meer mijn gemeente die een besluit heeft genomen bij eenparigheid van stemmen. Ik wijs er bovendien op dat mijn gemeente, zelfs indien dit project wordt gerealiseerd, nog altijd één van de meest groene gemeenten in Limburg en zelfs in Vlaanderen zal blijven. Ik voel me niet als een inwoner van een of ander Sahelland, welke dreiging de heer Van Dienderen voor mijn streek suggereert. Ikzelf zie er trouwens zeer gezond uit. De andere inwoners van mijn gemeente zijn, uiteraard verhoudingsgewijze, in even goede staat.

De heer F. Vermeiren : Laten we hopen dat het zo blijft.

De heer M. Didden : Inderdaad.

Ik vrees dat wij worden geteisterd door een aantal geesten met neo-kolonialistische strekking. Laat die heren op hun plaats blijven en laat de macht aan degenen die de gemeente besturen. Ik maak er weliswaar geen deel van uit maar ik pleit voor de wijze beslissingen die door mijn gemeente tot hiertoe zijn genomen. Dan hebben wij een kans om te ontsnappen aan wat wij wensen te voorkomen. **(Applaus bij de CVP)**

De heer W. Luyten : Mijnheer Didden, die kolonialistische opstelling

van sommigen voor Limburg is de schuld van één lidwoord. Men spreekt immers van „de” Limburg zoals men sprak van „de” Congo. Vandaar het hardnekkig misverstand.

De heer F. Vermeiren : Op die manier lokt u een diplomatiek incident uit.

De Voorzitter : Mevrouw Maes heeft het woord.

Mevrouw N. Maes (op de tribune) : Foei, foei, foei. Wij worden al zo wegens onze neo-kolonialistische opvattingen gehoond, mijnheer Luyten. Zo breken inderdaad wereldconflicten uit.

Mijnheer de Voorzitter, of het nu Sun Parcs of Center Parcs heet, het is een rage, het is mode, het is iets nieuws en de consument speelt erop in. Gemeentebesturen, regio's en intercommunales gaan met eerbare bedoelingen na of zij van deze nieuwe rage gebruik kunnen maken ten voordele van hun bevolking.

Vraag mij dan ook niet dat ik de staf ga breken over alle projecten. Ik heb wel een aantal kritische vragen.

Het is duidelijk dat er een nieuw soort consumptie-recreatie-toerisme is ontstaan. Wellicht kan men hier voor binnenlands gebruik meer van profiteren dan van chartervluchten naar een zonnig strand. Dat is naar ik verneem één van de bedoelingen van de promotoren die overigens rijk zijn geworden door chartervluchten naar vreemde landen.

Wordt in al de gevallen die ons thans worden gesignaleerd geen steun door de Vlaamse Gemeenschap gegeven ? De heer Van Dienderen heeft een uitgebreide reeks plannen aangehaald en wij zouden ze kunnen aanvullen want zelfs in mijn stad worden op het ogenblik projecten onderzocht.

Ik zal een precieze vraag stellen. Sun Parcs is genoemd als een project in De Haan. 35 ha landbouwgebied moet worden onteigend. Dat gebied is tot campinguitbreidingsgebied verklaard en zou bijgevolg in aanmerking komen voor actieve recreatie.

Maes

Daarmee zou een investering zijn gemoeid van 1,6 miljard. Voor dit bedrag zou een toelage van 12 procent door de Vlaamse Regering zijn toegerekend. Daarbij zou een goedkope lening zijn verstrekt voor 1,2 miljard. Kan u ons zeggen hoe goedkoop die lening wel is ?

Het gaat om projecten die gepromoot worden door onder andere een firma waarvan de afgevaardigde-beheerder waarschijnlijk dezelfde is als de Voorzitter van de Hoge Raad voor Toerisme.

Er moet duidelijkheid komen over de financiering van deze projecten. Er moet ook duidelijkheid komen over de procedure.

Ik ga niet zover dat ik alle projecten als „ondoenbaar” van de hand wijs. Ik meen echter dat een ernstige milieu-effectrapportering moet gebeuren en dat a fortiori niet kan worden toegestaan dat men afwijkt van de normale besluitvormingsprocedure voor dergelijke belangrijke ingrepen, zowel in de ruimtelijke ordening als in landschappelijke en ecologische waarden.

Ten derde vraag ik mij af of er gezien de rage en het feit dat het om enorme projecten gaat niet een zekere planning moet komen, of als dat te positief klinkt, of er geen beperkingen moeten worden opgelegd. Zulke centra zijn immers maar leefbaar als ze in een straal gelegen zijn die groot genoeg is om een groot aantal recreanten aan te trekken.

Een vierde vraag betreft het gezondheidsaspect van dergelijke dingen. Een dokter die ik hierover sprak vertelde mij dat zulke parken enorme broeikasen zijn voor infecties en bacteriën. Verpleegkundigen die regelmatig in een vochtige en warme atmosfeer werken bij de revalidatie van gehandicapten krijgen soms te maken met schimmels op de longen. Dit is geen beroepsziekte. Aangezien in deze centra een atmosfeer heerst die gunstig is voor het ontwikkelen van allerlei infecties moet de impact ervan op de volksgezondheid worden nagegaan, zeker in tijden van epidemieën.

Tenslotte moeten wij ons ook afvragen waar deze parken „niet” thuis horen. Ik ben mij ter plaatse nog niet gaan vergewissen van de gegrondheid van de klachten inzake landschapsschending, maar ik meen toch dat wij ons dringend moeten bezinnen over de plaatsen waar deze projecten mogen worden ingeplant. Een milieu-effectrapport is overal noodzakelijk, maar ik denk ook dat wij bepaalde plaatsen resoluut moeten beschermen omdat een te grote concentratie van recreanten een aantal nefaste gevolgen heeft die het milieu grondig kunnen verstoren, denk maar aan lawaaihinder, afval, verkeershinder, enzovoort. Meer bepaald vraag ik mij ook af of onze duinengordel niet dringend moet worden beschermd tegen dergelijke ingrepen. Ik heb mij laten vertellen dat er nog een aantal gepland zijn. Onze duinengordel is smal en uiterst kwetsbaar. Als een groot deel ervan door speculatie wordt vernietigd, waar moeten wij dan nog van genieten als we naar zee gaan ? We zijn het erover eens dat deze Sun en andere parken overal kunnen worden ingeplant zowel in de Sahel als aan de Noordpool : als de temperatuur binnen maar warm genoeg is, het uitzicht naar buiten heeft geen enkel belang. Het gaat om het creëren van een totaal kunstmatige atmosfeer.

De heer P. Van Grembergen : Het aards paradijs !

Mevrouw N. Maes : Of dat het aards paradijs is weet ik niet. De mensheid is al lang uit het aards paradijs verdreven, vertelt ons het Bijbels verhaal. De pogingen om nieuwe paradijzen te creëren zijn nogal eens op het tegengestelde uitgedraaid.

De heer W. Luyten : Zijn er daar ook appelbomen ?

De Voorzitter : Minister Waltniel heeft het woord.

Minister L. Waltniel (op de tribune) : Mijnheer de Voorzitter, we hebben hier een zeer interessante discussie meegemaakt, om twee redenen. De heer van Dienderen en de heer Didden hebben het sociaal economisch probleem in Limburg belicht. Door de verdwijning van bepaalde activi-

teiten zoals de steenkoolwinning, de grind- en zandwinning is er werkloosheid ontstaan. De streek kent ook een relatief hoge graad van ongeschooldheid. De vraag rijst wat men moet doen om de sociaal economische toestand te verbeteren en of dit kan en mag — en daar beginnen de meningen te verschillen — via bepaalde ingrepen in het landschap en in de ruimtelijke ordening. Mevrouw Maes heeft het fenomeen van de pretparken meer in het algemeen behandeld en een paar interessante bedenkingen gemaakt.

Ik zal eerst een concreet antwoord geven op de verschillende vragen van de heer Van Dienderen. Dat zal de discussie vergemakkelijken en een passant zal dit mij ook toelaten enkele bedenkingen te formuleren naar aanleiding van wat Mevrouw Maes en de heer Didden hebben gezegd.

De eerste vraag van de heer Van Dienderen was of de Vlaamse Executieve het fenomeen natuurparken een bruikbaar middel vindt om gebieden in te richten met betrekking tot natuurbeheer en toerisme. Aangezien deze vraag bestemd is voor mijn collega Kelchtermans, zal hij daarop straks een antwoord geven.

Vooraf nog een opmerking. Een interpellatie wordt gehouden om een verduidelijking te krijgen of een verantwoording voor beslissingen of daden. Een interpellatie is niet bedoeld om de bedoelingen van de Vlaamse Executieve of van een Gemeenschapsminister te peilen. Ik zeg dit omdat ik bepaalde reserves wil formuleren. Sommige antwoorden die ik geef verbinden enkel mijzelf. Eventuele wijzigingen van het Gewestplan moeten inderdaad door de Executieve als een geheel worden beslecht.

Uw tweede vraag, mijnheer Van Dienderen, was of ik niet van oordeel was dat verschillende plaatselijke initiatieven moeten worden gecoördineerd. Ik meen dat de coördinatie van die diverse initiatieven zeker noodzakelijk is. Men moet vermijden dat Limburg één groot pretpark wordt. Een paar pretparken op een paar kilometer van elkaar moet dus worden vermeden.

De heer W. Luyten : Het hele jaar carnaval dus.

Minister L. Waltniel : De coördinatie van de verschillende initiatieven is op zichzelf reeds bijna verzekerd door de administratieve behandeling van de diverse aanvragen door de AROL, de administratie voor ruimtelijke ordening en landschapsinrichting die dank zij haar diverse bevoegdheden zowel inzake ruimtelijke ordening als inzake leefmilieu bevoegd is om de aanvragen te ontvangen, bijeen te brengen op één groot tableau, als ik dat zo mag zeggen, en zo kan zien wat mag en wat noodzakelijk is. Bovendien zijn de onderscheiden planniveaus ook een waarborg voor die coördinatie. Zo is de herziening van een gewestplan niet meer de uitsluitende bevoegdheid van de Minister van Ruimtelijke Ordening maar een zaak die wordt beslist en beslecht door de hele Executieve. Ik heb hier ook vanmorgen op gewezen toen wij het hadden over het aanleggen van golfterreinen waarvoor eventueel de wijziging van het Gewestplan noodzakelijk is. Wanneer een gemeente een bijzonder plan van aanleg uitvaardigt, moet dit ook de goedkeuring krijgen van de AROL en van de bevoegde Minister. Tenslotte moet ik beklemtonen dat de Regionale Commissies van Advies een zeer belangrijke en terzelfdertijd coördinerende rol spelen.

Mevrouw Maes heeft gezegd dat wij ons moeten bezinnen over de plaatsen waar dit wel en niet kan, Ze heeft ook gesproken over de aantasting van onze duinengordel die we moeten stoppen. Ik meen dat de AROL er meer en meer moet toe komen een globaal overzicht te geven en te zeggen dat het op bepaalde plaatsen om welbepaalde redenen niet kan.

De heer Van Dienderen heeft zich ook afgevraagd of het niet noodzakelijk was het uitbouwen van een toeristische infrastructuur te laten voorafgaan door wetenschappelijk verantwoorde studies die de mogelijkheden, de markt en het effect ervan op het milieu nagaan. Er is een wetenschappelijke studie aan de gang, namelijk een sectorstudie betreffende het ruimtegebruik en de ruimtebe-

hoefden van de sector recreatie en toerisme in Vlaanderen, de fameuze Belgroma-studie waarnaar de heer Van Dienderen heeft gerefereerd. Deze studie zegt duidelijk dat vraag en aanbod moeten onderzocht en geconfronteerd worden met de ruimtelijke capaciteiten. Deze confrontatie wordt vertaald in scenario's van mogelijke ontwikkelingen en voorstellen naar het beleid toe. Logischerwijze zal daar een structuurplan uit voortvloeien. Voor zover de geplande lokalisatie niet in overeenstemming is met het Gewestplan dient een uitgebreide verantwoording te worden opgesteld die een goede planologische beslissing moet toelaten. De EG-richtlijn in verband met de milieu-effectrapportering voor Vlaanderen is voorlopig nog niet opgenomen in de wetgeving en/of reglementering inzake ruimtelijke ordening.

Mevrouw Maes, u hebt gelijk dat de creatie van een groot bungalow- of centerpark voorafgegaan moet worden door een serieuze milieu-effectrapportering. Niet alleen omdat het in de mode is, maar omdat het om een grote ingreep gaat.

De heer Van Dienderen heeft ook gevraagd of de Executieve van plan is een vergunning af te leveren voor Genk en Maasmechelen bij het ingaan van het openbaar onderzoek. Recente rechtspraak van de Raad van State stelt dat vergunningen kunnen worden afgeleverd op het ogenblik dat de Gouverneur het openbaar onderzoek bij de herziening van een gewestplan heeft bevolen. Wat is de procedure ? De Executieve neemt de principiële beslissing om het Gewestplan in herziening te stellen. Op dat ogenblik komt een heel mechanisme van consultatie in beweging. Vier à zes diensten worden hierbij betrokken : monumenten en landschappen, landinrichting, landbouw, stedenbouw enzovoort. Al die diensten brengen een rapport uit over het voorstel tot wijziging aan het Gewestplan. Dit hele dossier komt terug voor de Executieve die dan een beslissing neemt voor de verdere afhandeling van het dossier en eventueel aanvullende inlichtingen vraagt om welbepaalde redenen. Wanneer de procedure wordt voortgezet dan is het de Gouverneur

die het onderzoek verderzet niet meer op basis van het vóórontwerp, maar op basis van het ontwerp-gewestplan. In een derde en ultieme fase beslist de Executieve dan over de wijziging van het Gewestplan. Dat is een hele procedure maar vanaf het ogenblik dat de Executieve in een tweede fase heeft gesteld dat het ontwerp van Gewestplan kan doorgaan kan de Gouverneur met een onderzoek beginnen en kunnen volgens de rechtspraak van de Raad van State vergunningen worden verleend. Het afleveren van eventuele vergunningen zal overwogen worden naar de opportuniteit zowel ten opzichte van de aan gang zijnde projecten als ten opzichte van de lopende procedures. Daar kan ik stellen, mijnheer Van Dienderen, dat de projecten in kwestie, het ERC-park te Genk en de Center Parcs te Maasmechelen, zich momenteel in het onderzoekstadium bevinden.

U hebt een laatste vraag gesteld in verband met de mijnterreinen in Eisden. Ik heb daarover trouwens een nota ontvangen van natuurbeschermingsactie Limburg. U zijt daar in Limburg goed gediend met die diverse verenigingen. De mijnterreinen in Eisden zijn in eerste instantie niet bestemd voor geconcentreerde bouw van vakantiebungalows. In de brief van NAL verwijst men naar het congres dat werd georganiseerd door de Raad van Europa te Bochem in 1988 betreffende de technische mijnmonumenten en het cultureel erfgoed en waarin ook wordt verwezen naar de industriële archeologie. Dat wil zeggen dat het behoud van waardevolle gebouwen met inbegrip van eventuele nieuwe bestemmingen binnen een toeristische of zelfs een andere infrastructuur, kan worden bestudeerd. Dat gebeurt momenteel door de commissie voor de herbestemming van de mijngebieden van de oostelijke mijnstreek. Dat is een commissie die speciaal belast is met de studie van de mijngebieden in de oostelijke mijnstreek. Het is zeer moeilijk een raming te maken van de behoeften aan bungalows, zeker wanneer men zich beperkt tot een bepaalde streek in casu de Maasstreek. Er zijn omstandigheden van sociale en economisch-financiële aard die mede die

Walt Niel

behoefden bepalen. De behoefte kan zelfs zuiver conjunctureel zijn of zelfs noodzakelijk conjunctureel. Men beweert dat sommige van die behoeften, ik ga daaraan niet twifelen, soms kunstmatig worden verwekt en opgeschroefd.

Wij beleven momenteel, mevrouw Maes, inderdaad een rage naar bungalowparken en diens meer. Het is een nieuwe vorm van recreatie die twintig à dertig jaar geleden, wanneer de Gewestplannen werden opgemaakt nog niet gekend was of die wij niet konden waarderen. Hetzelfde fenomeen doet zich voor in verband met de golfterreinen. Ook dat is een nieuwe vorm van recreatie die wij niet hebben voorzien. Dat alles vereist een grondige en zinnige benadering als recreatiefenomeen, afgezien van het feit van wat ik daareven heb gezegd, namelijk dat het gaat om een nieuwe vorm van consumptietourisme die dikwijls op een artificiële wijze wordt aangemoedigd.

Bij de beoordeling van de inplanting van dergelijke projecten moet, u hebt daarover een vurig pleidooi gehouden, worden uitgegaan van het sociaal-economisch aspect van de tewerkstelling. Het gaat om een driehonderdtal arbeidsplaatsen, ongeveer zeshonderd tewerkgestelden plus investeringen die daarmee gepaard gaan. Men kan om het even welke beslissing ter zake niet enkel nog baseren op sociaal-economische overwegingen maar ook de ecologische consideraties moeten doorwegen.

In verband met het project Center Parcs in Maasmechelen heeft mijn administratie medegedeeld, de heer Didden heeft het bevestigd en heeft meer cijfers gegeven, dat die inplanting reeds in beperkte mate werd bepaald door de recreatieve bestemming van een belangrijk deel van de gronden.

U sprak, mijnheer Didden, over zeventig hectaren plus tachtig hectaren te recupereren via de witzandgroeve. Het gaat zowel in het Gewestplan als in het bijzonder plan van aanleg over het Prinsenspark. Dat geeft aan het

probleem een andere dimensie en stelt het in een ander daglicht. Wanneer men een bepaald project dat op papier in feite reeds bestaat uitbreidt dan is dat iets helemaal anders dan wanneer het om een nieuw initiatief gaat in verband met een recreatieve bestemming die men aan een natuurgebied geeft. Het feit dat de gemeenteraad van Maasmechelen dat project eenparig heeft goedgekeurd is, of men het wil of niet en hoe onze persoonlijke mening ter zake ook kan zijn, een gegeven waar wij moeilijk naast kunnen kijken.

Dit alles om u te zeggen dat ik met veel belangstelling naar de diverse argumentaties heb geluisterd van de verschillende sprekers. Ik zal met die argumenten rekening houden wanneer ik de zaak met collega Kelchtermans zal bespreken en voorleggen aan de Executieve.

Mevrouw Maes heeft een vraag gesteld in verband met de financiering van onder meer Sun Parcs in De Haan. Ik zal mij niet verstouten u een antwoord te geven daar dit voorheen een bevoegdheid was van de Voorzitter van de Executieve, de heer Geens, die bevoegd was voor economie en werkgelegenheid, wat nu ressorteert onder Vice-Voorzitter de heer De Batselier. Dit kadert in de toepassing van de *expansiewetgeving* waar de Executieve in verband met de investeringen ook voor andere bedrijven haar verantwoordelijkheid neemt met betrekking tot de werkgelegenheid. Eventueel kunt u de vraag aan de betrokkenen zelf stellen. Ik wil mij echter graag informeren om u de moeite te besparen verdere opzoekingen te moeten doen.

Al deze projecten roepen inderdaad wat betreft de gezondheid vragen op. Mevrouw Maes sprak over het personeel dat in een warme en vochtige atmosfeer moet werken. Ik denk ook bijvoorbeeld aan degenen die werken in discotheken. Er zijn nog domeinen waar de arbeidsgeneeskunde misschien beter zou optreden. Maar daar zit ik op het terrein van collega Lenssens die verantwoordelijk is voor het welzijn en welvaart van onze Vlaamse bevolking. **(Applaus)**

De Voorzitter : Minister Kelchtermans heeft het woord.

Minister T. Kelchtermans (op de tribune) : Mijnheer de Voorzitter, ik sluit mij aan bij het uitvoerig antwoord van collega Walt Niel. Wij hebben een afspraak gemaakt in verband met de verdeling van de antwoorden op de vragen die zouden worden gesteld. De eerste vraag van de heer Van Dienderen was wat de Vlaamse Executieve denkt in verband met het fenomeen natuurpark als een instrument om een gebied in te richten, met betrekking tot natuurbeheer en toerisme.

Hij vroeg ook of de Vlaamse Executieve hierin een bruikbaar middel ziet in de ruimtelijke ordening met betrekking tot het toerisme in Limburg en welke rol zij kan spelen om een natuurpark Limburg te realiseren. Ik zal dit deel van de vragen voor mijn rekening nemen.

Mijnheer Van Dienderen, de term natuurpark gaat terug tot de wet van 12 juli 1973, die u hebt geciteerd over het natuurbehoud. Die wet heeft trouwens niet alleen de definitie van natuurpark maar heeft ook de procedure vastgelegd waarmee men tot de omschrijving en de vastlegging van de natuurparken kan komen. Natuurpark wordt in artikel 25 omschreven als volgt : een natuurpark is een gebied dat overeenkomstig deze wet onderworpen is aan de maatregelen die tot doel hebben de aard, de verscheidenheid en wetenschappelijke waarde van het leefmilieu te vrijwaren, de inheemse fauna en flora evenals de zuiverheid van lucht en water te behouden alsmede het behoud van een bodem te beschermen.

De vraag was wat misleidend. Ik meen niet dat het in de bedoeling lag om te komen tot een natuurpark Limburg. Wel wil u bijzonder in verband met Maasmechelen de term *natuurpark* invoeren en concretiseren door daarvoor een bepaald gebied aan te duiden.

Artikel 27 van dezelfde wet bepaalt de procedure. Deze procedure is heel zwaar in haar uitvoering. Bij mijn weten is zij in het Vlaamse Gewest nog niet toegepast. Een voorbeeld kan

T. Kelchtermans

worden gegeven waar de intentie aanwezig is om tot een natuurpark te komen. Ik verwijs naar het grenspark De Kalmthoutse Heide. Het gaat hier om een grensoverschrijdend natuurpark van ongeveer 2.100 hectaren dat wettelijk moet worden vastgelegd in het kader van de Benelux. Precies vanwege de zware procedure zowel in Nederland als in België wordt er in het Benelux-overleg de voorkeur gegeven aan een beschikking die beide landen de verplichting oplegt gedurende drie jaar in overleg met de lokale en provinciale overheid te werken. De lokale overheid speelt hier een zeer sterke rol. Ik verwijs naar wat door de heer Didden daarstraks werd gezegd, namelijk dat dit project door de gemeenteraad eenparig wordt voorgesteld. We zullen dus bij dezelfde gemeente terecht komen wanneer de inspraakprocedure wordt gevolgd en wanneer wij de idee natuurpark daar wettelijk ingang willen doen vinden. Wij zullen met de provinciale overheid nagaan of een dergelijk grenspark haalbaar is. Voor dit project werd de procedure opgestart. Wij zijn benieuwd naar de ervaringen die wij ter zake zullen opdoen.

Mijnheer Van Dienderen, het is mijn bedoeling, zoals u vraagt, om na de nodige onderbouwende studies van het instituut voor natuurbehoud, en na het nodige overleg dit instituut de opdracht te geven grote delen van natuurgebieden in het Vlaamse land aan te duiden waarna dan de specifieke beschermingsmaatregelen kunnen worden genomen.

Deze natuurgebieden, dat blijkt duidelijk uit artikel 25 van de wet van 1973 zullen niet dienen als middel om het toerisme te ondersteunen maar als vrijwaring van de bestaande natuurwaarden. Zij moeten de mogelijke natuurontwikkelingen ondersteunen en in de hand werken.

In het derde deel van uw vraag hebt u gesproken over een wetenschappelijk verantwoorde studie. Die studie is in aantocht. Het is een opdracht voor het instituut voor natuurbehoud en slaat op heel Vlaanderen. Zij moet ook de effecten op het milieu

bestuderen. Ik meen echter dat de heer Walt Niel daarop reeds geantwoord heeft. (**Applaus**)

De Voorzitter : De heer Van Dienderen heeft het woord.

De heer H. Van Dienderen : Mijnheer de Voorzitter, ik dank de heren Ministers en de collega's voor hun interventies.

Ik heb met genoegen vernomen van Minister Walt Niel dat ook hij van mening is dat coördinatie echt nodig is en dat naar zijn oordeel het niet kan dat op 2 kilometer afstand van mekaar twee gelijkaardige initiatieven worden genomen op het vlak van toerisme, namelijk het bouwen van bungalowparken. Wij wachten af hoe het zal verlopen.

U hebt het ook, Minister Walt Niel, gehad over de noodzaak om deze zaak voor heel Vlaanderen te bestuderen en u hebt verwezen naar Belgroma. Welnu, dit ingenieursbureau heeft in een vorige studie uitdrukkelijk erop gewezen dat de natuur in Maasmechelen niet mag worden blootgesteld aan toeristische exploitatie.

Ik stel ook vast, Minister Walt Niel, dat u met mij betreurt dat er nog altijd geen wettelijke bepalingen bestaan voor milieu-effectrapporten voor dergelijke grote projecten. Dit geldt in nog grotere mate voor het ERC-project in Genk. Het is zelfs niet mogelijk in het kader van de bestaande wetgeving hiervoor een milieu-effectrapport op te stellen. Ik hoop dat u en uw collega's daarvan in de komende maanden werk zullen maken.

Wat de rechtspraak betreft, waarnaar u verwijst, herinner ik eraan dat in parlementaire stukken, met name in de verslagen van de Senaat van de zittijd 1969-1970, heel uitdrukkelijk wordt gesteld dat alleen voor initiatieven van openbaar nut onmiddellijk een bouwtoelating kan worden verstrekt en dit vanaf het moment dat de herzieningsprocedure is gestart. Dit geldt niet voor particuliere initiatieven. In het verslag staat duidelijk waarover het precies gaat : „ . . het aanleggen van elektrische en alle an-

dere leidingen van openbaar nut, zoals grote distributienetten voor elektriciteit, water, gas en olie, het aanleggen van kanalen, spaarbekkens en waterzuiveringsstations ; in het algemeen infrastructuurwerken van openbaar nut .”

Het initiatief waarover wij het nu hebben, beantwoordt naar mijn mening niet aan die definitie.

Minister Kelchtermans heeft geantwoord wel iets te voelen voor de idee van een natuurpark en dat daarvoor wettelijke bepalingen bestaan. De procedure is echter zeer zwaar en wordt daarom niet toegepast. Dan moet er een initiatief worden genomen om de procedure te vereenvoudigen. Wij zijn daar in principe niet tegen. Het is belangrijk omdat met dit systeem veel natuurgebieden voor de komende generaties kunnen worden beschermd. Op die manier kan men tot een synthetische verzoening komen tussen enerzijds de ecologische en anderzijds de economische belangen. Dit lijkt voor mij buiten kijf te staan.

Ik wil nog even inpikken op wat collega Didden heeft gezegd. Hij heeft, zoals ik, gewezen op de enorme sociale problematiek van deze gemeente. Is het echter wel verstandig om met de kurk waarop het toerisme drijft, namelijk de natuur, zo kwistig om te springen. Met het toerisme is het ook gedaan als de natuur door overexploitatie vernietigd is. Het is alleszins een zeer groot probleem. U hebt mij indirect ook van neo-koloniale neigingen beschuldigd. Wij hebben geen Groene verkozenen in Maasmechelen, vandaar dat ik me, ingevolge die emotionele band, erg betrokken voel bij het wel en wee van de gemeente. Maar wij Groenen willen er de natuur of andere rijkdommen niet exploiteren. Ik meen dat uw opmerking over neo-kolonialisme beter wordt gericht aan de multinational Center Parcs. Die zal niet aarzelen om met de Noorderzon te vertrekken uit uw gemeente, collega Didden, als haar rijkdom, zijn natuur, is opgebruikt.

Indiening van moties

De Voorzitter : Door de heren H.

Voorzitter

Van Dienderen en W. Van Durme werd tot besluit van deze interpellatie een met redenen omklede motie ingediend die luidt als volgt :

„De Vlaamse Raad,

– na gehoord te hebben de interpellatie van de heer Van Dienderen over Center Parcs Limburg en de antwoorden van de Gemeenschapsministers Kelchtermans en Waltniel ;

– vraagt de Vlaamse Executieve geen bouwvergunning te geven voor Center Parcs in Maasmechelen voor dat de procedure van de herziening van het Gewestplan is beëindigd,

- een studie op te zetten over de mogelijkheden van een natuurpark in het Maasland,

- een economisch en ecologisch verantwoorde planning uit te werken voor het fenomeen bungalowparken in Vlaanderen,

- een wetenschappelijke studie te eisen voor de inplanting van toeristische infrastructuur, over de economische en ecologische effecten hiervan.”

Door de heren R. Deswaene en A. Denys werd tot besluit van deze interpellatie een eenvoudige motie ingediend die luidt als volgt :

„De Vlaamse Raad,

– gehoord de verklaringen van de heer Waltniel over Center Parcs en de organisatie van het toerisme in Limburg ;

– gehoord het daarover gevoerde debat ;

– gaat over tot de orde van de dag.”

De Raad zal zich daarover tijdens een volgende openbare vergadering moeten uitspreken.

Het incident is gesloten.

Interpellatie van mevrouw M. Vogels tot de heer J. Lenssens, Gemeen-

schapsminister van Welzijn en Gezin, over de voortdurende onrust in de gehandicaptensector en de sector bijzondere jeugdzorg

De Voorzitter : Aan de orde is de interpellatie van mevrouw Vogels tot de heer Lenssens, Gemeenschapsminister van Welzijn en Gezin, over de voortdurende onrust in de gehandicaptensector en de sector bijzondere jeugdzorg.

Mevrouw Vogels heeft het woord.

Mevrouw M. Vogels (op de tribune) : Mijnheer de Voorzitter, geachte collega's alvorens de Minister zich werpt op de opdracht die hij zojuist heeft gekregen van zijn collega Minister Waltniel, namelijk het onderzoek van de gezondheidstoestand van de discjockeys in de newbeat-dancings, wil ik zijn aandacht vragen voor een probleem dat mijn inziens dringender is, de algemene gezondheidstoestand van de overwerkte opvoeders in de instellingen voor gehandicapten en bijzondere jeugdzorg.

Het probleem van de welzijnswerker is dat hij nog altijd eerder als een halve vrijwilliger wordt gezien dan als een deskundige. Dit heeft ongetwijfeld historische oorzaken : de sector is gegroeid uit de karitatieve sfeer met aan de basis vaak religieuzen ; het is een in hoofdzaak vrouwelijk beroep, ook vandaag nog werkt de helft van de tewerkgestelde vrouwen in de non-profit sector.

Dat deze historische context tot op vandaag verregaande gevolgen heeft, is duidelijk. De eis voor de 38-urenweek durft men nauwelijks luidop te formuleren, hoewel de realiteit vaker dichter bij de 50 dan bij de 40 uren ligt. Overuren, slapende waak, kampen, inspringen voor zieke collega's, zijn uitingen van een „normaal”, al dan niet christelijk, engagement.

Opkomen voor dezelfde rechten, die in andere sectoren al lang normaal zijn, gelden in deze sector als gebrek aan engagement, plat materialisme, kortom, misplaatst syndicalisme.

Het opeisen van een gerechtvaardigde plaats en statuut voor de welzijns-

werker wordt nochtans ondersteund door de feiten. De permanente groei van de tewerkstelling in de publieke non-profit sector groeide tussen 1973 en 1981 met 3,8 procent per jaar, terwijl ze in de klassieke marktsector daalde met 1,5 procent. De tewerkstelling in de sector staat echter ondanks deze cijfers en de toenemende nood zwaar onder druk van het heersende liberale tijdsklimaat. Al te graag wordt de welzijnssector voorgesteld als een parasiet van de industriële sector en daarbij handig verzwijgt dat hoe dan ook de traditionele sector niet kan functioneren zonder collectieve sector, zonder onderwijs, zonder gezondheid, zonder verzorging, en die bovendien permanent zwijgt over het feit dat ook deze sector investeert en consumeert.

Deze redenering wordt extra vals als men ze bekijkt in een toekomstgericht perspectief waar nieuwe technologieën in de traditionele sectoren, hoofdzakelijk arbeidsuitstotend werken. Het is niet langer fair alleen tewerkstellingscijfers van de verschillende sectoren te vergelijken, vermits meerwaarde in de klassieke sectoren meer en meer wordt gerealiseerd via kapitaalinvesterings met verregaande maatschappelijke veranderingen.

Precies die veranderingen belasten opnieuw de welzijnssector. Ik denk aan de nieuwe armoede en de problemen in verband met de verschuiving van de grens van het „gehandicapt zijn”. Gehandicapten die vroeger in een beschutte werkplaats waren tewerkgesteld, verblijven nu in dacentra. Er is dus een toename van de volwassen gehandicapten in de sector. Nog een voorbeeld is de ouder wordende bevolking.

De vraag die hier voorligt is essentieel. Zijn wij bereid de consequenties van deze maatschappelijke opties te aanvaarden en ze te vertalen in een kwalitatief onderbouwde welzijnssector ? Het is op die vraag dat nu reeds een jaar lang een antwoord wordt verwacht door de werkers uit de sector en het zou onverantwoord zijn nog langer aan struisvogelpolitiek te doen ; de gegevens zijn voorhanden, de vragen zijn duidelijk, wat ontbreekt is politieke wil.

Vogels

Reeds in mei 1988 werden herhaaldelijk dinsdagse-prikacties gevoerd voor uw kabinet met als thema „overwerkt en onderbetaald”. Dat dit geen loze slogans zijn, wordt door de cijfers geïllustreerd. Een opvoeder Al heeft op 21 jaar een bruto beginwedge van 41.903 frank ; op 50 jaar verdient hij 66.452 frank bruto. Ter vergelijking binnen dezelfde sector verdienen kinesisten, logopedisten, ergotherapeuten Al op 21 jaar 44.356 frank bruto, op 50 jaar 76.659 frank bruto of 10.000 frank meer. De lonen en wedden in deze sector zijn effectief al 10 jaar geblokkeerd, waardoor de achterstand ten aanzien van de industriële sector, die voor en na de matingsperiode akkoorden sloten, nog vergroot is en er zich een koopkrachtvermindering heeft voorgedaan.

Bovendien wordt voor dit karige loon een enorme flexibiliteit van de werknemer verwacht, onregelmatige diensten, nacht- en zondagwerk, zonder enige financiële compensatie. Voor feestdagen, nachtwerk, werk op za-

De heer J. Van Hecke stelde, namens de CVP-fractie, de problemen van de gehandicaptensector en van de sector bijzondere jeugdzorg ten volle te onderkennen

terdag en avondwerk tot 22 uur wordt niet extra betaald. Enkel zondagwerk geeft recht op 50 procent toeslag.

Bovendien wordt in deze sector, waarvan men zegt dat de baremastructuur analoog is met deze van de openbare diensten, niet de haard- en standplaatsvergoeding overgenomen. Ook de syndicale premie is onbestaande. De bestaande premies, eindejaarspremie, kampdagpremie en maandpremie, zijn niet alleen bijzonder laag maar bovendien, in tegenstelling tot in de openbare sector, reeds 10 jaar onveranderd en niet geïndexeerd.

Tegen deze achtergrond zijn de eisen van de syndicale organisaties zeker niet overdreven, als zij een koopkrachtverhoging vragen via een loonsverhoging van 3,5 ten honderd, een indexatie van de bestaande premies, de gelijkschakeling van de premies met de openbare sector en compensaties voor diensten buiten de normale uren.

Het realiseren van deze eisen is een minimum en betekent niets meer dan een gelijkschakeling met andere sectoren. Er is in deze sector niet alleen sprake van een abnormale flexibiliteit, in de meeste instellingen werkt men bijvoorbeeld 1 weekend op 2, maar bovendien van een onaanvaardbare overbelasting.

Naast een blokkering van de lonen sinds 10 jaar, is sinds 1983 om besparingsredenen een personeelsstop ingevoerd en dit terwijl het aantal bewoners van de instellingen stelselmatig toeneemt, vooral wat de volwassenopvang betreft. Momenteel is nog geen 80 ten honderd van de wettelijk vastgelegde personeelsnorm uitgeput. Een opheffing van de personeelsstop betekent onmiddellijk werk voor 2.400 mensen.

Bovendien is het niet langer aanvaardbaar dat bijvoorbeeld deeltijdse tewerkstelling kunstmatig wordt opgevoerd of dat men via koninklijke besluiten bijkomende tewerkstelling afhankelijk maakt van deeltijdse jobs. Evenmin is het aanvaardbaar dat het functioneren van de sector afhankelijk wordt gemaakt van een

amalgam van tijdelijke, onzekere statuten zoals BTK, DAC, IDF, GESKO's. De 80 ten honderd bezettingsgraad wordt nog eens voor 10 ten honderd opgevuld door tijdelijke statuten.

Minister J. Lenssens : Wat u zegt is onjuist. Ik zal u straks uitvoerig antwoorden.

Mevrouw M. Vogels : Ik ben zeer benieuwd. Bovendien moet u wel toegeven dat heel veel nieuwe projecten, zoals begeleid wonen, die kaderen in de filosofie van uw voorganger — en ook in uw filosofie denk ik — namelijk deze van de minst beperkende opvang, bijna uitsluitend worden gedragen door mensen met een tijdelijk statuut. Dit is des te erger, omdat de onzekerheid rond de tijdelijke statuten nooit zo groot is geweest. De overheveling ervan naar de Vlaamse Gemeenschap heeft geen duidelijkheid geschapen. Het Topplan van Minister Kelchtermans, dat nu door Minister De Wulf verder wordt uitgewerkt, legt voor de tijdelijke statuten totaal andere prioriteiten dan degene die voor de welzijnssector nodig zijn. Men wil het Topplan naar de langdurige oudere werklozen oriënteren. Deze mensen heeft men echter in de welzijnssector niet nodig. Hoe moet het dan verder met deze sector ?

De onderbezetting, de onzekere statuten en de niet aangepaste normen voor weekendbezetting maken de werkbelasting ondragelijk. Het „burn out”-effect is dan ook bijzonder groot.

Alhoewel deze eisen prangend zijn en u de eisenbundel reeds sinds mei 1988 op uw tafel hebt, kwam er geen antwoord, behalve parallel met de openbare diensten, de loonsverhoging van 1.000 frank vanaf 1 juli voor de laagste lonen, vanaf 1 januari 1989 voor iedereen.

Dat dit een peulschil is hoeft geen betoog en deze loonsverhoging kan zeker niet als antwoord gelden op het duidelijk gemotiveerd eisenpakket. Getuige hiervan was de voor deze sector massale en unieke betoging in oktober laatstleden, maar ook 20.000 mensen op straat konden u niet tot

Vogels

antwoorden dwingen. Overmorgen is er een nieuwe betoging, een algemene stakingsaanzegging is ingediend en momenteel wordt reeds in een aantal instellingen gestaakt.

U bent er blijkbaar nog steeds niet van overtuigd dat het menens is. Nochtans wordt bijvoorbeeld in de instelling voor zwaar fysisch gehandicapten „Eigen Thuis” reeds sinds 1 december gestaakt en, wat merkwaardig is, met akkoord en steun van de bewoners en de raad van beheer en deelname van de directeur. Herhaalde vragen om door u ontvangen te worden werden afgewezen.

Minister J. Lenssens : Dat is onjuist !

Mevrouw M. Vogels : Ik kijk met spanning uit naar uw antwoord.

Minister J. Lenssens : Op zulke prul zou ik niet eens moeten antwoorden.

Mevrouw M. Vogels : In elk geval verwacht ik een antwoord, en niet alleen ik. De hele sector wacht al maanden op uw antwoord. Dit is een kans om enige duidelijkheid te scheppen, mijnheer de Minister.

Het zich blijven verschuilen achter budgettaire tekorten en niet elastische begrotingen kan niet meer. Wat hier in de weegschaal ligt is elementaire sociale rechtvaardigheid en de kwaliteit van een voor onze Gemeenschap essentiële sector. De eisen zijn terecht en de budgettaire verhoging moet kunnen.

De officiële vakbondseisen die door veel opvoeders als minimaal en eigenlijk als te laag worden beschouwd, betekenen een extra uitgave van ongeveer 330 miljoen frank, de overige eisen 100 miljoen frank. Dit is bijzonder weinig omdat de gemiddelde bruto loonkost in deze sector ongeveer 678.000 frank bedraagt, terwijl bijvoorbeeld in overheidsprogramma's als het IDF 750.000 frank per arbeidsplaats is ingeschreven en een arbeidsplaats in de industrie ongeveer 1.000.000 frank kost.

Merkwaardig is bovendien dat de werkgever in de sector het verbond van instellingen, de eisen van haar

werknemers ondersteunt en dat naast Grimbergen, waar de directeur zelf mee staakt, er in heel wat instellingen concrete medewerking komt van de directie bij eventuele acties.

Mijnheer de Minister, ik hoop dat ik u ervan heb overtuigd dat het in deze sector vijf voor twaalf is en dat onderhandelingen met de subsidiërende overheid dringend nodig zijn. Indien u een driepartijenoverleg blijft weigeren, zou de maand februari voor de Vlaamse Executieve sociaal wel eens een hete maand kunnen worden. Ik vraag mij overigens ook af welke maatregelen u zult treffen om de opvang van de bewoners van de instellingen te waarborgen indien de staking zich uitbreidt. En zij zal zich uitbreiden.

De Vlaamse Executieve en haar Minister van Welzijnszorg staan voor een enorme uitdaging bij het formuleren van het antwoord op de vraag welk soort welzijnsbeleid we willen, dat van onderbetaald en overwerkte welzijnswerkers, die steeds meer rendabiliteit moeten verzoenen met minder middelen ten koste van de kwaliteit, of een welzijnsbeleid dat inspeelt op nieuwe noden in de samenleving en dat bereid is hiervan de lasten te dragen.

De eisen die hier vandaag besproken zijn, zijn minimale eisen. Ik heb reeds gewezen op het omvormen van residentiële tot ambulante voorzieningen, zoals begeleid wonen, focuswonen, enzovoort. Ik heb nog niets gezegd over de nood aan bijscholing, zodat men kan inspelen op de nieuwe noden van de welzijnssector. Ik heb evenmin gesproken over de nodige aanpassingen van de bezettingsnormen aan een zich wijzigend publiek.

De concrete vragen waarop ik, en niet alleen ik, een antwoord hoop te krijgen, zijn de volgende. Welke initiatieven werden reeds genomen om dit sociaal conflict op te lossen ? Werden met de actievoerders en de syndicale organisaties reeds onderhandelingen gevoerd, en zo ja, wat was het resultaat daarvan ? Wanneer wordt meer concreet het driepartijenoverleg gevoerd ? Welke initiatieven heeft de Minister genomen om de

dienstverlening te waarborgen bij een zich uitbreidend sociaal conflict ? (Applaus)

De Voorzitter : De heer Van Hecke heeft het woord.

De heer J. Van Hecke (op de tribune) : Mijnheer de Voorzitter, heren Ministers, collega's, ik wil mij namens de CVP-fractie kort aansluiten bij de interpellatie van mevrouw Vogels omdat wij de problemen die rijzen in de gehandicaptensector en in de sector van de bijzondere jeugdzorg met betrekking tot de toegenomen arbeidsbelasting en het geldelijk statuut van het personeel ten volle onderkennen.

Ik ga niet in op bepaalde concrete situaties, maar wil wel het probleem in een iets breder kader plaatsen. Niet alleen in de jeugd- en gehandicaptenzorg, maar in het geheel van wat men noemt de „social-profitsector” wordt vandaag terecht gepleit voor meer middelen om te kunnen tegemoetkomen aan de rechtmatige verzuchtingen van de mensen die er tewerkgesteld zijn. Of het nu gaat om de ziekenhuissector, de psychiatrie, de bejaardenzorg, de gezins- en bejaardenhulp, de bijzondere jeugdzorg of het Fonds 81, de noden zijn overal even reëel. De werkbelasting is aanzienlijk gestegen, terwijl de lonen sinds 1975 niet meer noemenswaardig werden aangepast en er geen bevredigende regeling bestaat voor de bezoldiging van avond- en weekenddiensten. Vaak zijn de toegepaste barema's ook niet in verhouding tot de verantwoordelijkheid die de hulpverleners en het leidinggevend personeel dragen.

Het zou echter onjuist zijn te beweren dat er ter zake nog geen initiatieven werden genomen. Binnen de beperkte ruimte waarover de Gemeenschapsminister van Welzijn en Gezin beschikt, werd aan de werknemers een weddeverhoging van 1.000 frank toegestaan met ingang van 1 juli 1988. Sinds het begin van dit jaar is ook de premie van 800 naar 1.050 frank per maand verhoogd. In de sector van de bijzondere jeugdzorg werden de anciënniteitsregels verbeterd en de periodes die in aanmerking komen voor het bepalen van de anciënniteitsregels

Van Hecke

niteit uitgebreid. Bovendien werden er in het kader van het Fonds 81,190 IDF-statuten toegekend en 50 IDF-statuten aan de bijzondere jeugdzorg. Wij zijn er ons zeer goed van bewust dat dit alles slechts ten dele aan de behoeften van de welzijnssector tegemoetkomt. Zowel de lonen als de vergoedingen voor buitengewone of belastende prestaties blijven ondermaats, en dit voor bijna alle functies.

Onlangs heeft iemand in de Commissie voor Welzijn en Gezin het trefend verwoord : mensen die professioneel met de marginalen in onze samenleving omgaan, worden zelf gemarginaliseerd. Men stelt in deze sector overigens vast dat het steeds moeilijker wordt om gekwalificeerde medewerkers te behouden.

Met het oog op het heropmaken van de begroting 1989 pleiten wij daarom voor een substantiële loonsverhoging in deze sector. Het uitgangspunt zou moeten zijn dat het geldelijk statuut van het personeel binnen het Fonds 81 en in de bijzondere jeugdzorg wordt afgestemd op het geldelijk statuut van vergelijkbare graden in overheidsdienst, voor wat de haarden standplaatsvergoeding, de indexering van de maandpremies, de vergoeding van onregelmatige prestaties en dergelijke meer betreft. Dit laatste, dit wil zeggen de vergoeding voor zondag- en nachtwerk, is voor ons essentieel, want naast een algemene aanpassing van de lonen, moet er een aanzienlijk supplement worden toegekend aan de werknemers die in zeer belastende omstandigheden zijn tewerkgesteld.

Het waarborgen van een decenter financieel statuut is één zaak, het creëren van betere en ruimere opvang- en begeleidingsmogelijkheden is een andere en minstens even belangrijke zaak. Er is dringend nood aan bijkomend personeel in de bestaande voorzieningen van het Fonds 81, Kind en Gezin en Jeugdbescherming. De erkenningsstop en de personeelsstop, die sinds 1983 van toepassing is, moet zo snel mogelijk worden opgeheven. In de reglementering van Fonds 81 en Bijzondere Jeugdzorg zijn er trouwens 1.700 voltijdse

arbeidsplaatsen die wegens de personeelsstop niet werden ingevuld.

Anderzijds dient er ook ruimte te worden geschapen om nieuwe initiatieven mogelijk te maken, vooral ten behoeve van volwassen gehandicapten.

Uitbreiding is dus een noodzaak, maar moet kaderen binnen de programmatie van de voorzieningen voor gehandicapten, uitgaande van :

- heroriënteringen in het beleid, reconversie van voorzieningen voor kinderen naar voorzieningen voor volwassenen ;
- demografische gegevens ;
- veranderingen in aanleunende sectoren, evolutie in de psychiatrie, in het bijzonder onderwijs, tewerkstelling in de beschuttende werkplaatsen.

Om deze twee objectieven, namelijk de aanpassing van het financieel statuut van het personeel en de uitbreiding van de voorzieningen op korte termijn te kunnen realiseren, is een aanzienlijke verhoging van de kredieten voor de welzijnssector noodzakelijk.

In het licht van de besprekingen die thans aan de gang zijn over de heropmaak van de begroting voor 1989, worden vanuit alle sectoren verwachtingen en eisen geformuleerd. Er moeten keuzen worden gemaakt en er moeten prioriteiten worden gesteld.

Mijnheer de Minister, wij weten dat u zich erg inspant om meer middelen te verwerven voor de welzijnssector in het algemeen en de gehandicaptensector en de bijzondere jeugdzorg in het bijzonder.

De Voorzitter : Mijnheer Van Hecke, mag ik u vragen om te besluiten ?

De heer J. Van Hecke : Ja, mijnheer de Voorzitter.

De CVP-fractie hoopt dat de inspanningen zullen leiden tot een tastbaar resultaat, zodat er eindelijk een einde komt aan de sociale onrust in de sector en er kan worden tegemoet gekomen aan de rechtmatige verzuchtingen

van het personeel. (**Applaus op talrijke banken**)

De Voorzitter : De heer Luyten heeft het woord.

De heer W. Luyten (op de tribune) : Mijnheer de Voorzitter, men heeft ooit eens gezegd bis repetita placent, maar hier staan we al als „tris-ser”. Om geen tijd te verliezen — ik heb daarnet de Voorzitter al een aanmerking horen maken met gedonder in de geluidsversterking — om niet opnieuw gedonder te veroorzaken en om te voorkomen dat ik hier binnenkort de nieuwe Zeus, Thor of dondergod word genoemd en om geen platgetrapte paden te bewandelen, zal ik kort gaan.

Mevrouw Vogels heeft in haar interpellatie gesproken van het voluntariaat in de sector. Ik zit als volunteer in een aantal culturele verenigingen van mijn gemeente en stel vast dat uit deze sector van de jeugdzorg veel mensen daarin hun tijd steken. In de klassieke na-pint na de vergaderingen heb ik deze dagen al een en ander gehoord over de sector van de bijzondere jeugdzorg. Dat heeft mij zo getroffen dat ik mij hier in het debat over die problematiek wil mengen. Ik ga geenszins herhalen wat de interpellant en de vorige spreker hier hebben gezegd. Ik heb Al-weddeschalen horen vernoemen. Ik heb hier de cijfers van de A2 : brutowedde 34.000 frank. Bij de gewone prestaties komt nog de weekenddienst, feestdagen en het ploegensysteem. Overall elders leidt dit tot merkelijke procentuele verhoging van de wedde. Er zijn ook nog de belastende werkomstandigheden.

Ik wens geen polemiek te voeren met de Minister. Ik heb vastgesteld dat er bij de betrokkenen veel gezond verstand aanwezig is. Zij vragen niet alles wat hier op een rijtje werd gezet. Zij hebben echter te kampen met een aanzienlijke achtersta]. Er is een personeelsstop en een weddestop sinds vele jaren. Als ik al die grieven heb gehoord tijdens de na-pint van een vergadering van het Davidsfonds, dan hebben mijn oren wel getuit. De oren van de betrokkenen hebben ook getuit toen zij vernamen dat de parle-

Luyten

mentsleden vinden dat de zwaarste tijden nu voorbij zijn en dat de wedstrijd voor parlementariërs wel mag wegvallen, zoals zij onlangs in de kanten konden lezen.

Een paar punten die niet werden aangeraakt door de vorige sprekers wil ik hier even in het kort belichten. Over de personeelsstop heb ik gesproken, maar vestig daar nogmaals in het bijzonder de aandacht op voor de residentiële instellingen erkend en gesubsidieerd door Kind en Gezin. Ik denk aan kinderopvangcentra, kinderdag- en nachtverblijven en tehuizen voor alleenstaande moeders. Hun betoelaging moet worden afgestemd op die van de jeugdzorg. Momenteel werken zij nog met een forfaitaire dagprijs. Dit is dus per dag en per kind, terwijl men bij de jeugdzorg met een berekende dagprijs werkt. In een maand waarin door allerlei externe omstandigheden meer kinderen ontslagen dan opgenomen worden, is er automatisch een groot financieel verlies en onzekerheid bij het personeel. In alle andere sectoren kunnen deze fluctuaties meestal worden opgevangen. Ik denk dat aan zulk een systeem moet worden gedokterd.

Ik heb in De Standaard de tekst van een uitgelekte nota van het eerste werkschema van de huidige onderhandelingen van de Vlaamse Regering gelezen. Ik zie daar als intenties : bijzondere jeugdbijstand met het probleem dat recent werd gecreëerd door verlaging van de burgerlijke meerderjarigheid. Ik ken in mijn gemeente instellingen waar de ouderwordende jongens geen weg meer weten. Nu zullen zij vlugger op eigen benen moeten staan, maar menselijk is dit vaak een zwaar probleem.

Iets wat veel in de administratie voorkomt is het hete hangijzer van de laattijdige betalingen. Ik heb gisteren zelfs een nieuw woord in onze moedertaal horen doordringen. Er wordt niet meer gesproken van voorschotten, maar van „naschotten”. (**Ge-lach**) Het is een nieuw woord in de sector van de welzijnszorg. Het is niet

zeldzaam dat er tot zes maanden achterstand wordt opgelopen bij wat normaal voorschotten worden genoemd.

Nu Vlaanderen zoveel geld gaat bijkrijgen volgens de triomfketen van sommigen hopen wij dat er op dat vlak vlug iets gaat gebeuren.

Tot slot laat ik nog opmerken dat vaak wordt gezegd dat er over veel zaken niet kan worden beslist wegens het wachten op de erkenningscommissie. Wanneer zal die commissie worden geïnstalleerd en wanneer zal zij met haar werkzaamheden starten ?

Mijnheer de Voorzitter, dat waren enkele zeer concrete vragen die ik wilde toevoegen aan de zeer fundamentele problematiek die door mevrouw Vogels en de heer Van Hecke werd ontwikkeld. (**Applaus op talrijke banken**)

De Voorzitter : De heer Van der Sande heeft het woord.

De heer J. Van der Sande (op de tribune) : Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de Minister, geachte collega's, namens de SP-fractie sluiten wij ons graag aan bij de rechtmatige eisen die door het personeel in de gehandicaptensector, de sector bijzondere jeugdzorg en de welzijnssector in het algemeen werden geformuleerd.

Wij vinden het niet alleen een probleem inzake looneisen, maar ook inzake werkomstandigheden. Door de veroudering van de bevolking en door het aanwenden van meer en meer technische apparatuur, door de bijkomende administratieve taken, door de snellere wisseling van patiënten, worden er tal van bijkomende en vaak onmogelijk hoge eisen aan het personeel gesteld. Wij menen dat op dat vlak dan ook een en ander moet gebeuren en sluiten ons graag aan bij de eis dat in de begroting de nodige middelen moeten worden ingeschreven, niet louter gericht op het inwilligen van de looneisen, maar ook en vooral op de verbetering van de werkomstandigheden van het personeel. Overdreven prestaties leiden immers tot stress en dit wordt niet

opgelost door er meer voor te betalen.

Wij moeten dit alles tevens bekijken met het oog op de toekomst. Wij weten dat er gekwalificeerd personeel tekort is en stellen vast dat de jeugdige studenten niet erg worden aangemoedigd om hun beroep in de richting van deze sector te kiezen. Wanneer de moeilijkheden in die sector blijven bestaan, zullen wij in de toekomst met nog meer personeelstekort te kampen krijgen. Dat is een factor die ernstig onder ogen moet worden gezien.

Wat de rechtmatige eisen van het personeel betreft, is de SP-fractie het volledig eens met de grond van de interpellatie. Meer middelen zijn er nodig om het probleem in zijn geheel ten gronde te kunnen aanpakken. (**Applaus op talrijke banken**)

De Voorzitter : Minister Lenssens heeft het woord.

De heer J. Lenssens (op de tribune) : Mijnheer de Voorzitter, geachte collega's, vooraf wil ik de vier interpellanten danken en gelukwensen omdat zij, op enkele details in het betoog van mevrouw Vogels na, waarheidsgetrouw een gedeeltelijke analyse hebben gegeven van de spanningen die er bestaan in de sectoren van de Vlaamse welzijnszorg.

De interpellatie van mevrouw Vogels en meestal ook de daarop aansluitende uiteenzettingen, waren vooral toegespitst op het Fonds 81 — sector van de gehandicapten en op de bijzondere jeugdzorg. Onmiddellijk wil ik hier duidelijk stellen dat de problematiek van loon- en arbeidsvoorwaarden ruimer ligt en dat ook de sector van de gezins- en bejaardenhulp problemen kent van discriminatorische behandeling die, mijns inziens, niet te rechtvaardigen valt. Ook daar moeten wij een oplossing brengen. Er is ook in al zijn differentiatie en weliswaar beperkt in omvang de sector van de ambulante welzijnsdiensten en -voorzieningen die behoort tot dezelfde problematiek.

Voor de duidelijkheid van het debat stel ik voor dat wij ons nu beperken tot de twee belangrijkste sectoren,

Lenssens

namelijk het Fonds 81 en de bijzondere jeugdzorg.

Ik verstrek u een paar algemene gegevens om de omvang van het probleem precies te situeren.

Voor de twee sectoren samen zijn er 519 afdelingen op 365 vestigingsplaatsen. Het gaat hier in de overgrote meerderheid om privé-instellingen in de vorm van vzw's. Deze 365 vestigingen stellen in totaal ongeveer 16.500 personen tewerk, waaronder enkele duizenden met een deeltijdse werkregeling, zodanig dat, als wij dit omrekenen in voltijds-equivalenten, beide sectoren samen ongeveer 12.000 tewerkgestelden tellen.

De betoelagingsreglementering bestaat in de beide sectoren in de vorm van een regeling waarbij een dagprijs wordt berekend die dan door middel van maandelijks voorschotten aan de instellingen worden betaald en waarin zowel de weddetoelage voor het personeel als de werkingskosten begrepen zijn.

De wedden zijn voor 100 procent betaald. De juridische werkgever is niet de Vlaamse Gemeenschap, maar wel de honderden vzw's. In de praktijk is het zo dat de instellingen geen bijkomende middelen hebben om het personeel te betalen buiten de toelagen die vanuit de Vlaamse Gemeenschap krachtens de geldende regeling worden uitgekeerd.

Mevrouw Vogels en de heren Van Hecke, Luyten en Van der Sande hebben er op gewezen dat het syndicale eisenprogramma van het personeel sinds mei vorig jaar is bekend gemaakt. Het omvat drie belangrijke aspecten.

Ten eerste, verschillende sprekers hebben er de nadruk op gelegd, zijn er problemen van de arbeidsbelasting. Zij vinden hun oorzaak in de evolutie van de orthopedagogische aanpak van behandeling en opvang, in de instellingen, maar ook in de vrij strakke personeelsaanwervings- en vervangingsstop. Die was tussen 1983 en 1987 van kracht voor vervanging en geldt tot vandaag voor de aanwer-

ving. Dit probleem werd enigszins verlicht door de aanwerving van 500 personeelsleden, een viertal jaren geleden, in het kader van het Interdepartementaal Begrotingsfonds.

Ten tweede zijn er een reeks eisen omtrent de vergoedingen gaande van loonsverhoging tot premies voor onregelmatige prestaties.

Ten derde werd een driepartijen tewerkstellingsconferentie aangevraagd.

De Vlaamse Executieve erkent het grote probleem van de arbeidsbelasting. In tegenstelling tot de struisvogelpolitiek die mevrouw Vogels ons verwijt creëerden wij 190 arbeidsplaatsen in de gehandicaptensector en 50 arbeidsplaatsen in de sector van de bijzondere jeugdzorg binnen het raam van een nieuwe overeenkomst van het Interdepartementaal Begrotingsfonds. Wij hebben de spreiding van deze IBF-personeelsleden gerealiseerd op basis van objectieve criteria. Deze zijn te technisch om hier uiteen te zetten.

In de Vlaamse Gemeenschap bestaat een geïnstitutionaliseerd driepartijen overleg. In het Vlaams Economisch en Sociaal Comité ontmoeten vertegenwoordigers van werkgevers en werknemers en de Vlaamse Regering elkaar verschillende malen per jaar. Ik heb aan de syndicale organisaties gezegd dat de tewerkstellings- en aanverwante problemen in het VESOC ter sprake kunnen komen. Ik heb daar geen bezwaar tegen, maar ik ben niet geneigd, dit is ook het standpunt van de Vlaamse Executieve, om een nieuw institutioneel kader te creëren voor een beperkte sector. Dit zou leiden tot een inflatie van allerhande conferenties die eigenlijk ook kunnen gebeuren via de bestaande instellingen zoals het VESOC.

Ik heb overigens geen behoefte aan een driepartijenconferentie om inzicht te krijgen in de sector waarvoor ik politiek verantwoordelijk ben, noch in de problematiek van de loons- en arbeidsvoorwaarden van het personeel uit de welzijnssector.

Zoals de heer Van Hecke daarjuist zegde heeft de Vlaamse Executieve

de collectieve arbeidsovereenkomst van de overheidsdienst van 4 december 1987 toegepast in alle welzijnssectoren.

Men kan dat een peulschil noemen, maar het gaat toch om 275 miljoen frank op jaarbasis voor deze twee sectoren. Aldus hebben wij een groeiende afstand willen vermijden tussen de welzijnssectoren en de overheidsdiensten die vergelijkbaar zijn inzake globale beloning voor de arbeid en het geldelijk statuut. Dit belangrijk gegeven mag niet worden veronachtzaamd.

In de sector van de privé-ziekenhuizen heeft men heelwat grotere inspanningen moeten doen om duizend frank per maand verhoging te bekomen vanaf 1 januari 1989, dus met zes maand vertraging. Wij hebben ook de premie verhoogd van 800 frank naar 150 frank. Zoals ook de heer Van Hecke heeft gezegd hebben wij een aantal anciënniteitsanomalieën recht gezet en inspanningen gedaan voor directies van kleinere instellingen.

Toen ik deze maatregelen heb aangekondigd, nog vóór de betoging van 4 oktober 1988, heb ik de vakbonden meegedeeld dat wat wij voorstellen niet beantwoordt aan de verwachtingen van het personeel, maar dat ik bereid was bij het opmaken van de begroting voor 1989, en rekening houdend met de ondertussen goedgekeurde Staatshervorming, te onderzoeken in de Executieve welke bijkomende budgettaire marge er bestond om maximaal tegemoet te komen aan de bezorgdheid van het personeel.

Ik heb dit standpunt telkens opnieuw herhaald. Ik verander ook vandaag niet van mening. Ik heb er aan toegevoegd dat het mijn uitgangspunt, maar ook mijn objectief is om de globaliteit van de loon- en arbeidsvoorwaarden en het geldelijk statuut in de welzijnssectoren in het algemeen, en in het Fonds 81 en de bijzondere jeugdzorg in het bijzonder af te stemmen, dus gelijk te schakelen, met overeenstemmende en vergelijkbare functies in overheidsdienst.

Dat is veel ruimer dan alleen maar de weddeschalen harmoniseren, want

Lenssens

die harmonisering bestaat nu al grotendeels. Men kan er eventueel over discussiëren of bepaalde weddeschalen van de overheidsdiensten wel overeenstemmen met een bepaalde functie in die sector. Dat is een ander probleem. De toelagen worden gegeven op basis van de officiële weddeschalen voor het Rijkspersoneel.

In overheidsdiensten betekent geldelijk statuut nog iets meer dan alleen maar weddeschalen. Daar is ook nog een haard- en standplaatsvergoeding, een eindejaarspremie, vergoedingen voor onregelmatige prestaties en nog een aantal kleinere zaken. Voor mij moet dit alles ook gelden voor de betrokken sector, maar globaal, en voor overeenstemmende en vergelijkbare graden.

Dan is er de stakingsactie zelf.

Mevrouw Vogels, u zult wel geloven dat ik de laatste ben in deze vergadering om het recht op syndikale actie te betwijfelen.

In de betrokken sectoren bestaat een enorme dosis idealisme, wat zeer bewonderenswaardig is. De betrokkenen hebben gezegd dat zij niet zomaar in een sector werken die vergelijkbaar is met een economische sector, en dat zij bijgevolg bij acties minimale opvangmogelijkheden zouden plannen, opdat de personen die in instellingen moeten worden opgevangen begeleiding zouden krijgen. Ik apprecieer dat.

Dezer dagen wordt een omzendbrief gestuurd naar alle erkende instellingen waarin ik vermeld, ten eerste, dat voor mij het hoofdzaak blijft dat de opvang verzekerd wordt in de voorzieningen, ten tweede, dat stakingsdagen niet in aanmerking worden genomen voor de betoelaging en ten derde, dat voor gehandicapten die ingevolge acties niet in de instelling kunnen worden opgenomen, evenmin een toelage zal worden uitbetaald. Ik tracht ook schikkingen te treffen met de administratie, opdat onmiddellijk maatregelen kunnen worden genomen wanneer er in een instelling ernstige problemen zouden ontstaan.

Vanmorgen heeft de Vlaamse Executieve een niet onbelangrijke beslissing getroffen. Mijn voorstel werd éénparig aangenomen, namelijk dat een werkgroep ad hoc de brede problematiek van de lonen en de arbeidsvoorwaarden in de betrokken sectoren zou analyseren. Ikzelf heb die analyse niet nodig. Ik kan mij echter wel voorstellen dat collega's uit de Vlaamse Regering, die ter zake niet gespecialiseerd zijn wel behoefte hebben aan een ruime voorlichting over de mechanismen van betoelaging en over de concrete toestand van de betaling van het personeel.

Deze werkgroep heeft als opdracht dat onderzoek te doen maar ook de mogelijkheden te onderzoeken om de subsidiëring van de loonkosten volledig af te stemmen op het geldelijk statuut van de overeenstemmende en vergelijkbare graden van overheidsdiensten. Concreet betekent dit dat nu de ganse Vlaamse Regering mede gevat is door dit dossier, dat het dossier op de plaats wordt gebracht waar het thuishoort. Op basis van de voorstellen en de conclusies van die werkgroep ad hoc, zal ik in de komende weken concrete voorstellen aan de Vlaamse Regering voorleggen. Dan blijft uiteraard nog het budgettair aspect dat steeds de laatste contrainte zal zijn in dit dossier. Mevrouw Vogels beweert dat het slechts om 300 miljoen frank gaat. In alle ernst, als ik de kostprijs van de oorspronkelijke eisenbundels uitreken, kost dit voor de sector gehandicaptenzorg en bijzondere jeugdzorg 3 miljard frank op jaarbasis.

Het lijkt mij uitgesloten, in de onmiddellijke toekomst van 12 miljard naar ongeveer 15 miljard te gaan. U mag niet enerzijds de eisen opkloppen en anderzijds wijzen op de kwade trouw van de Regering en vooral van de Minister van Welzijn en Gezin, die belangrijke eisen op het vlak van de kwantiteit niet kan inwilligen. Ik vind dat wij intellectueel eerlijk moeten zijn en durven rekening houden met de toestand van de middelen van de Vlaamse Gemeenschap, zoals hij zich situeert mede ingevolge de doorvoering van de Staatshervorming. U kent de gegevens, collega's. Bij een eenvoudige optelling van inkomsten en

uitgaven is er, op enkele honderden miljoenen na, een deficit van 22,5 miljard voor het jaar 1989. Het wordt een probleem om ter zake de nodige prioriteiten te stellen. Bovendien — het verwondert mij dat alleen de heer Van Hecke daarover heeft gesproken — zijn de verdere uitbreidingsmogelijkheden uitermate belangrijk in de sector gehandicaptenzorg en, in mindere mate, in de sector bijzondere jeugdzorg.

Uit een wetenschappelijke studie blijkt dat voor de volwassen personen met handicap, de komende jaren — tot en met 1995 — behoefte is aan 300 bijkomende plaatsen voor opvang per jaar. De jongste jaren realiseren wij nog geen 50 plaatsen per jaar. Op 5 à 6 jaar is er behoefte aan minstens 2.000 tot 3.000 bijkomende plaatsen. Ook dat is een grote zorg die de onze moet zijn.

Daarbij komt nog de problematiek van de arbeidsbelasting die gedeeltelijk een oplossing moet krijgen als wij binnen enkele maanden de nieuwe programmatie zullen vaststellen met de omkaderingsnormen. Deze zullen weliswaar een belangrijke meerprijs betekenen, maar zullen tevens toelaten op een selectieve wijze een einde te stellen aan de geldende personeelsstop die op dit ogenblik op sociaal vlak onrechtvaardig kan worden genoemd.

Mijnheer de Voorzitter, collega's, ik geloof dat het niet goed is hier de ganse problematiek te versnipperen, enkel naar aanleiding van publieke acties en zich maar op één segment van een veel ruimere maatschappijproblematiek te baseren om te concluderen wat moet en kan gebeuren, wat niet goed is, of wat wel of niet gebeurt. De problematiek waarop ik alludeer, collega's, is deze van een meer globale evaluatie die voor het ganse welzijnsbeleid in Vlaanderen nodig is. Ook de oriëntering die de onderscheiden sector voor de toekomst moet nemen, in functie van de wijzigende inzichten, van de wijzigende behoeften, van de diversificatie, van de kwaliteitsverwachting en van de gezinsdimensie is een noodzaak. Tevens moet de vraag naar de plaats van de vrijwilligers een ant-

Lenssens

woord krijgen. Ik heb de indruk dat mevrouw Vogels denigrerend over de vrijwilligers spreekt, maar ik hoop dat ik haar verkeerd heb begrepen. Ook in deze sector blijft het voluntaariat een belangrijk gegeven dat samen met beroepskrachten moet worden ingeschakeld. Het gaat om een sector die werkelijk met de kwaliteit van het leven van tienduizenden mensen in Vlaanderen te maken heeft. Het gaat over een brede welzijnssector die, humaan bekeken, glans en gestalte moet geven aan het Vlaamse beleid.

Ik ben het volkomen eens met de leden van deze vergadering die stellen dat de sectoren van de welzijnszorg dringend toe zijn aan een maatschappelijke opwaardering om uit het dal van de maatschappelijke onderwaardering te geraken.

Collega's, de rechtstreekse en onrechtstreekse economische betekenis van die sectoren is belangrijk. Maar wat zijn met nieuwe technologieën, met cultuur, met een „C” of „K” -, wanneer wij de humane onderbouw van onze samenleving niet kunnen verstevigen? Het objectief is toch te zorgen voor duizenden mensen in onze Vlaamse samenleving die het moeilijk hebben, zodat zij blijvend mee kunnen en niet een stuk achterop geraken. Dit impliceert dat wij de gepaste conclusies moeten trekken, politieke keuzes moeten maken en de prioriteiten vastleggen, rekening houdend met óók budgettaire consequenties.

Collega's, in de verantwoordelijkheid die ik in de Executieve draag, zal ik mij inzetten om dit te realiseren.

De Voorzitter : Mevrouw Vogels heeft het woord.

Mevrouw Vogels (op de tribune) : Mijnheer de Voorzitter, ik meen dat ik in mijn interpellatie het geheel duidelijk heb gekaderd in een ruimer perspectief. Uiteraard kan men in het bestek van een kwartier niet alle problemen van de sector analyseren. Ik heb trouwens verwezen naar de ombouw van residentieel naar ambulante en naar de verschuiving van de populatie in de sector.

Het probleem met een dergelijk dossier is de vraag van de kip en het ei. Waar begint men? Begint men aan een globale discussie met de bepaling van prioriteiten en distilleert men daaruit de concrete resultaten of gaat men uit van concrete problemen die men kadert in een ruimere visie?

Vandaag zijn de algemene problemen van de sector duidelijk gekristalliseerd in een dossier dat nu in de actualiteit staat. Ik meen dat wij aan dit probleem niet kunnen voorbijgaan zonder een globale visie en dat het onverantwoord is te verklaren — wat u trouwens niet heeft gedaan, mijnheer de Minister — dit te verschuiven naar later.

Ik ben blij met uw antwoord dat vrij omstandig was en dat een aantal perspectieven en openingen biedt. Toch heb ik enkele opmerkingen in verband met het driepartijenoverleg.

Mijnheer de Minister, ik kan uw argumentatie begrijpen maar het is volgens mij te simpel om voor het driepartijenoverleg op Vlaams niveau te verwijzen naar het VESOC. Deze sector is toch wel zeer bijzonder.

De werkgevers van die sector — de directeurs, de vzw's en de instellingen — maken in feite geen deel uit van de traditionele werkgeversorganisaties. In het Verbond van Belgische Ondernemingen noch in het VEV zijn ze vertegenwoordigd. Een illustratie van het gebrek aan vertegenwoordiging is bijvoorbeeld dat de vijf-drie-drie-operatie in de welzijnssector wel werd toegepast voor de inning maar dat ze nooit werd vertaald in tewerkstelling. Dit zou wel eens een van de gevolgen kunnen zijn van het gebrek aan aanwezigheid.

Omgekeerd, van de raden die u adviseren over het te volgen beleid, zoals de Hoge Raad voor Gehandicapten, maken de syndicale organisaties geen deel uit.

Met andere woorden, enig gestructureerd contact tussen werknemers en werkgevers bestaat er niet, laat staan georganiseerd overleg met de overheid. In het VESOC zijn beide groepen in feite niet vertegenwoordigd.

Dat betekent dat de vraag naar drie-

partijenoverleg anders is dan in andere sectoren.

Uiteraard heb ik in mijn uiteenzetting en in mijn bezorgdheid om de mensen van de sector niet de vakbondsvrijheid willen beperken, integendeel, mijn bekommerning gaat uit van het feit dat wanneer er acties worden gevoerd in de welzijns- of in de gezondheidssector men zich altijd blijft beroepen op de goede wil van die sector. Als de dokters staken gedurende een week, blijft het ziekenhuis toch draaien. Als verplegers of opvoeders zouden staken, zou het een totale chaos worden.

Als ik vraag wat u zal doen om de opvang te verzekeren, is dit een vraag in die richting. Als de acties verstrakken en de betrokkenen hun goede wil niet meer tonen en hun stakingsrecht ten volle willen uitputten, wat zal de Vlaamse overheid dan doen?

Minister J. Lenssens : Dan zal ik mijn verantwoordelijkheid dragen. Ik acht mij niet gebonden om vandaag te verklaren wat ik in die hypothese 'zal doen.

Mevrouw M. Vogels : Het verbaast mij enigszins dat u verklaart de laatste in dit halfroond te zijn om het recht tot staken te betwisten. In een omzendbrief heeft u toch laten weten dat stakingsdagen niet gelijk zijn aan gesubsidieerde dagen.

Minister J. Lenssens : Mevrouw, u interpelleert over de loonvoorwaarden. Wie werkt, moet behoorlijk vergoed worden maar wie niet werkt, wordt niet vergoed. Staken en toch betaald worden is al te gemakkelijk.

Mevrouw M. Vogels : Wat bedoelt u met „betoelagde dagen”? Het zou wel eens kunnen dat dit ten koste van de gasten is of meer nog dat de directeur of de raad van beheer die nu wel solidair is met de staking, op dat moment onder zware financiële druk komt te staan.

Minister J. Lenssens : Ik heb een verantwoordelijkheid tegenover de Vlaamse Gemeenschap. Ik heb zelfs het recht niet toelagen uit te betalen als ze niet beantwoorden aan presta-

Lenssens

ties waarvoor ze reglementair bedoeld zijn.

Mevrouw M. Vogels : Ik denk dat wat het personeel betreft dit wel zo is.

De werkgroep ad hoc die concrete voorstellen zal uitwerken is een goede stap voorwaarts. U zegt dat u er geen termijn wilt op kleven. Ik hoop in elk geval dat dit zal zijn vóór de begroting in deze Raad wordt ingediend want anders heeft het weinig zin.

Wat de financiële eisen betreft wil ik toch nog even rechtzetten dat wanneer u het volledige eisenpakket uitvoert, inclusief het opheffen van de personeelsstop u dat 3 miljard frank kost. Als ik het had over 330 miljoen frank, dan ging het over de loonsverhoging van 3,5 ten honderd. Ik heb nog gesproken over 100 miljoen frank voor de extra vergoedingen voor het personeel dat er nu werkt. Op dat vlak zaten wij met verschillende cijfers en met verschillende inhoud.

Minister J. Lenssens : Zelfs met de restrictie die u maakt onderschat u de kostprijs van de eisen die u stelt.

Mevrouw M. Vogels : Ik besluit met te zeggen dat ik gelukkig ben dat er eindelijk overwogen wordt de personeelsstop in de sector op te heffen. *(Applaus bij Agalev)*

Indiening van een motie

De Voorzitter : Door de heren J. Van Hecke, J. Van der Sande, A. De Beul en J. Geysels werd tot besluit van deze interpellatie een met redenen omklede motie ingediend die luidt als volgt :

„De Vlaamse Raad,

— gehoord de interpellatie van mevrouw Vogels tot de heer Lenssens, Gemeenschapsminister voor Welzijn en Gezin over de voortdurende onrust in de sector van de gehandicaptenzorg en de bijzondere jeugdzorg ;

— gehoord het daarop door de Minister verstrekte antwoord ;

— vraagt dat de Vlaamse Executieve in de begroting van 1989 voldoende middelen voorziet om tegemoet te komen aan de rechtmatige eisen van het personeel in de welzijnssector.”

De Raad zal zich daarover tijdens een volgende openbare vergadering moeten uitspreken.

Het incident is gesloten.

Interpellatie van de heer F. Vermeiren tot de heer T. Kelchtermans, Gemeenschapsminister van Leefmilieu, Natuurbehoud en Landinrichting, over de problematiek van de huisvuilophaling in het Arrondissement Brussel-Halle-Vilvoorde en het sluiten van de breekwerf te Zaventem door de Intercommunale Haviland

De Voorzitter : Aan de orde is de interpellatie van de heer Vermeiren tot de heer Theo Kelchtermans, Gemeenschapsminister van Leefmilieu, Natuurbehoud en Landinrichting, over de problematiek van de huisvuilophaling in het Arrondissement Brussel-Halle-Vilvoorde en het sluiten van de breekwerf te Zaventem door de Intercommunale Haviland.

De heer Vermeiren heeft het woord.

De heer F. Vermeiren (op de tribune) : Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de Minister, geachte collega's. Bij wijze van inleiding moet ik duidelijk stellen dat het hier om meer dan één gemeente gaat. Ik betreur het dat ik de Minister na diverse interpellaties gedurende de jongste jaren nogmaals aan dit probleem moet herinneren. Ik zal mijn betoeg beëindigen met een historische schets om duidelijk te bewijzen dat dit dossier nu bij hoogdringendheid moet worden behandeld.

Het huisvuilprobleem plaagt reeds sedert vele jaren het Arrondissement Halle-Vilvoorde, waarbij Brussel ook nog kan worden gerekend. Het gaat immers om één van de dichtstbevolkte gebieden van ons land.

— **De heer Olivier treedt als Voorzitter op.**

Iedereen weet dat de toenemende welvaart gepaard is gegaan met een toenemende stroom van huisvuil. Brussel heeft de oplossing gezocht en gevonden in het opstarten van een verbrandingsoven, doch het Arrondissement Halle-Vilvoorde moet het hebben van het meer traditionele storten, wat impliceert dat hiervoor de nodige terreinen aanwezig moeten zijn.

Oorspronkelijk waren hiervoor drie terreinen aangewezen, één te Nossegem in de gemeente Zaventem, één te Meise en één te Pepingen. Wegens hevige protesten werd uiteindelijk, met de nodige financiële perikelen, afgezien van het gebruik van het terrein van Pepingen. Aan het gebruik van de twee andere terreinen had de Bestendige Deputatie van Brabant evenwel een aantal voorwaarden verbonden, ondermeer aangaande het niveau tot hetwelk het storten zou worden toegelaten. Door het feit dat slechts twee stortplaatsen overbleven is het saturatiepeil vroeger bereikt dan voorzien. Omdat geen aanstalten werd gemaakt met de sluiting heeft de gemeentelijke overheid van zowel Zaventem als Meise ingegrepen en zelf de sluiting bevolen.

De Intercommunale Haviland zocht er dan een overslagstation van te maken, maar het probleem is op zich veel ingewikkelder.

Er moet inderdaad worden overgegaan tot het afdekken van de twee stortterreinen. Er dient daarbij rekening te worden gehouden met het feit dat eigenlijk teveel werd gestort en dat een gedeelte moet worden afgevoerd en volgens een voorziene procedure afgedekt en opnieuw beplant. Het afvoeren en het overbrengen van het overtollige huisvuil naar een andere stortplaats is misschien een operatie die geen problemen zou moeten opleveren, doch het gaat hier niet alleen om huisvuil. Men kent het afvalprobleem in ons land reeds lang. De jongste jaren is het acuter geworden, vooral wegens de vele illegale stortingen die er gebeurd zijn, niet alleen vanuit België, doch ook vanuit Nederland en West-Duitsland.

Men heeft in Vlaanderen het OVAM opgericht om zich met dit probleem

Vermeiren

bezig te houden en om oplossingen te vinden. Toch kan de vraag worden gesteld of OVAM wel nauwlettend genoeg toeziet op de stortingen en op de afwerking van de stortterreinen. Alvorens die werken te starten moet een lastenboek worden opgesteld, met nauwkeurige aanwijzingen over de uit te voeren werken.

Merkwaardig is wel dat wat het stort van Nossegem betreft er naar aanleiding van een openbare aanbesteding voor het afdekken van het terrein zich ongeveer 30 gegadigden hebben aangeboden voor de uitvoering. Inmiddels heeft men mij bevestigd dat dit cijfer overeenstemt met de werkelijkheid.

Het hoge aantal kandidaten doet vermoeden dat de Intercommunale Haviland voor de goedkoopste oplossing zal kiezen, zonder voldoende waarborgen voor de uitvoering en de manier waarop zal worden tewerkgegaan. Wie zal er immers op letten of bij de afwerking niet zal worden geprobeerd zich te ontdoen van een belangrijke hoeveelheid ongewenste materialen en producten ?

Mijnheer de Minister, wie zal er zich mee belasten ? Is het de Intercommunale Haviland, OVAM of een aangegevend studiebureau ? Als men weet dat de Intercommunale Haviland zelf niet gearzeld heeft, uit noodzaak, omdat er geen andere oplossingen waren, om stortingen te laten verrichten boven het toegelaten niveau kan men enkele twijfels hebben aangaande de controle die eventueel door deze intercommunale zal worden uitgevoerd. Daarom meen ik dat er door de Gemeenschapsminister van Leefmilieu, Natuurbehoud en Landinrichting zeer duidelijke onder-richtingen moeten worden gegeven.'

Mijnheer de Minister, collega's, dit is slechts het eerste aspect van het huisvuilprobleem in Halle-Vilvoorde. Nu de stortplaatsen van Nossegem en Meise niet meer kunnen aangewend worden om het huisvuil kwijt te spelen uit dit zeer dicht bevolkte arrondissement heeft men moeten uitkijken naar andere beschikbare terreinen. Een ervan is gelegen in Mont-

Saint-Guibert over de taalgrens in Waals Brabant. Verschillende intercommunales die voor de ophaling van het huisvuil instaan hebben er hun oog laten op vallen. Het gaat inderdaad op de intercommunales Haviland, Interza en Incovo, die elk een gedeelte van het arrondissement bestrijken. Daarbij wordt vastgesteld dat de eerst genoemde intercommunale zich tracht op te werken als enige vertegenwoordiger van het arrondissement verantwoordelijk voor de huisvuilophaling. Sommigen menen dat wordt gepoogd de andere intercommunales te beletten om ook in Mont-Saint-Guibert te storten. Dergelijke houding zou de uiteindelijke oplossing van het probleem inderdaad niet vergemakkelijken omdat er geen enkele reden is waarom Haviland als dusdanig een dominante positie zou bekleden. De oplossing die erin bestaat het huisvuil uit Vlaams Brabant kwijt te spelen in het Waalse landsgedeelte is op termijn volgens mij niet de beste. Niet alleen is men afhankelijk van de goodwill van het andere gewest doch bovendien staat het nu reeds vast dat die oplossing ook maar tijdelijk is, al moet men het woord tijdelijk in termen van een paar tientallen jaren beschouwen.

Er zou, mijns inziens, moeten gestreefd worden naar een uniforme oplossing.

Er moet zeker naar nieuwe mogelijkheden worden gezocht, wellicht naar een nieuwe wetgeving in verband met een selectieve ophaling van huisvuil.

Voor de verbrandingsoven zijn sommige in het arrondissement bedrijvige intercommunales wellicht akkoord. Zijn alle problemen daarmee opgelost ?

Naar de toekomst toe moet uitgepakt worden met duidelijke opties, die ons moeten toelaten een blijvende oplossing te geven aan dit maatschappijprobleem.

Mijnheer de Minister, geachte collega's, ligt de oplossing in het bouwen van een bij komende verbrandingsoven in Brussel ? Wie Brussel zegt weet meteen dat hier een ander gezeg dan het Vlaamse verantwoordelijk is voor het huisvuilprobleem en dat

hiermee zal moeten onderhandeld worden. Wie onderhandelingen zegt, weet ook wat dit kan betekenen aan „geven en nemen”. Hoeveel zal dat gaan kosten ? Wie zal de rekening betalen ? Moet dit door de intercommunales, die er hun huisvuil zouden naartoe voeren ?

Elke oplossing heeft echter haar schaduwzijde, wat moet er inderdaad gebeuren met de residuële as.

Deskundigen geven echter aan dat het volume van de afval tot één vijfde wordt verminderd. Niet iedereen echter is hiervan overtuigd. Volgens andere bronnen blijft het volume slechts beperkt tot één derde.

Het zou kunnen dat door selectieve ophaling, die door OVAM wordt geponeerd, de naar de verbrandingsoven gevoerde hoeveelheid wordt gereduceerd. Maar is men er dan nog zeker van dat er voldoende calorische waarde aanwezig is in het gedeponeerde huisvuil ? Een gedeelte van de calorische waarde gaat immers verloren bij een selectieve ophaling. Dit onderstelt dat extra moet worden betaald voor het residu.

Dit residu wil men ook nog liefst buiten het eigen gewest houden.

Ter zake vernam ik graag hoe het probleem in Vlaanderen is gesteld. Welke zijn de lessen die men gehaald heeft uit de aanwending van verbrandingsovens elders in Vlaanderen, zoals in Brugge en Houthalen ?

Is de ervaring met deze verbrandingsovens positief en welke zijn de kosten verbonden aan het verwerken van de residu's, het verminderen van de calorische waarde, de selectieve ophaling, enzovoort ?

Moet er ook niet gedacht worden aan wettelijke beschikkingen ? Zou het niet wenselijk zijn over de grenzen heen te gaan zien wat daar gedaan werd om het probleem aan te pakken. West-Duitsland heeft ter zake reeds baanbrekend wetgevend werk verricht en de verpakkingindustrie verplicht zich aan te passen. Er werd ook een heffing ingesteld op plasticflessen.

Voorlopig beperkt de keuze zich in

Vermeiren

ons gewest tot verbranding en storten.

Het komt mij voor dat OVAM die keuze reeds gemaakt heeft en de verbrandingsoven bepleit.

Per ton huisvuil kost dit 1.800 frank voor alle operaties, terwijl bij het storten de kostprijs beperkt blijft tot 400 frank per ton. De eerste oplossing kost dus 4,5 maal zoveel als de tweede.

Er dient ook rekening te worden gehouden met het feit dat wanneer men met een verbrandingsoven werkt men een residu overhoudt gaande van 20 procent — en volgens sommigen tot 40 en maximaal 50 procent — met een gemiddelde van 30 procent, wat ook nog kosten meebrengt.

Een aspect van de verbranding dat tot nog toe zeer weinig aan bod is gekomen is dit van de toxiciteit.

Wat gebeurt er wanneer de verbrandingsoven is gebouwd en de capaciteit niet wordt bereikt ? Wie zal dan het gelag betalen ?

Tot op heden hebben wij steeds gesproken over het Arrondissement Halle-Vilvoorde, maar wat gebeurt er indien men een bijkomende verbrandingsoven, naast de andere, in het Brusselse Gewest zou bouwen, met alle gevolgen van dien inzake de toegangen en de wachttijden ? Wat gebeurt er evenwel indien tengevolge van de publiciteit die door OVAM werd gevoerd — die naar mijn mening terecht was — inzake selectieve ophaling, de calorische waarde zodanig zou verminderen, dat men enerzijds fuel moet bijvoegen om de verbranding mogelijk te maken en de oven als dusdanig voor de verwerking van het huisvuil niet over voldoende capaciteit zou beschikken ? Dat zal bij komende kosten veroorzaken.

De prangende vraag rijst wie op dat moment het gelag zal betalen, vooral als men weet dat de huidige prijs van plus minus 400 frank per ton zal worden verhoogd tot 1.800 frank.

Tenslotte, mijnheer de Minister, zou ik het willen hebben over de pogin-

gen die door de Intercommunale Haviland op dit moment worden ondernomen om zich inzake de huisvuilophaling in het Arrondissement Halle-Vilvoorde het alleenrecht toe te kennen. Het is duidelijk dat binnen het Arrondissement moet worden gestreefd naar een uniforme oplossing die alle intercommunales bevredigt, onder meer Haviland, Interza en Incovo. Het mag niet zijn dat, wanneer OVAM achter deze initiatieven staat, een exclusiviteit zou worden gecreëerd. Dit stellen wij reeds vast wat het storten in Mont-Saint-Guibert betreft. Men tracht daar een monopoliesituatie te verkrijgen, wat begrijpelijk is voor zover de initiatieven door de intercommunale zelf zouden worden genomen, maar wat niet aanvaardbaar is als dat gebeurt met medeweten en medefinanciering door OVAM en daardoor vanuit de Vlaamse Executieve en het Vlaamse Gewest. Het is duidelijk dat alle intercommunales en alle geledingen bij de uiteindelijke afwerking moeten worden betrokken. Mijnheer de Minister, ter zake zou ik graag uw mening kennen.

Om te eindigen wil ik het volgende aanhalen : samen met een collega Senator heb ik deze problemen reeds benaderd toen wij nog samen in de Provincieraad van Brabant zetelden. Vijftien jaar geleden heb ik een overigens uitstekende arrondissementscommissaris in de Provincieraad horen pleiten dat het vijf vóór twaalf was om de problematiek van het huisvuil binnen het arrondissement op te lossen. Er werd hier zelfs een boekje over geschreven. Intussen werd binnen de verschillende geledingen en intercommunales geijverd voor een verder voortbestaan en voor een betere verwerking. Ik geloof oprecht dat iedereen het zeer goed meent, toch moet ik vaststellen dat gedurende die vijftien jaar dat ik de discussie, — ze bestaat al langer — heb meegemaakt, eigenlijk nog geen enkele vooruitgang is geboekt in dat dossier. Op vergaderingen met de intercommunales waar ook vertegenwoordigers van het OVAM vertegenwoordigd zijn, durven deze laatsten zich nogal eens laten ontvallen dat de oplossing inderdaad vanuit het Gewest zelf, vanuit het Arrondisse-

ment moet komen. Mijnheer de Minister, ik vestig uw aandacht op het feit dat ik ook in de Vlaamse Raad reeds enkele jaren dezelfde taal heb gesproken. Ik heb van de destijds bevoegde Minister, de heer Lenssens, de belofte gekregen dat er van dit dossier werk zou worden gemaakt. Ondanks mijn interventies, ondanks al de goodwill en de inzet gedurende de dagen, weken, maanden van vergaderen in het Arrondissement, is geen enkele vooruitgang geboekt. Gezien de belangrijkheid van de problematiek, de ligging van het Arrondissement zelf, de moeilijkheden binnen de Gewesten, de afhankelijkheid van een ander Gewest, moeten dringend door u, in samenspraak of in opdracht door OVAM initiatieven worden genomen die met alle bovengenoemde elementen rekening zullen houden.

Onze fractie zal in elk geval zeer positief staan tegenover eender welk initiatief en er met de meeste goede wil aan meewerken. **(Applaus bij dr PVV)**

De Voorzitter : De heer Cardoen heeft het woord.

De heer Cardoen (op de tribune) : Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de Minister, collega's, ik zal niet zo in detail treden als collega Vermeiren, maar wel, namens mijn fractie, het bestaande probleem in het daglicht stellen temeer daar de verwerking van het huisvuil en de afval binnen het Arrondissement Halle-Vilvoorde nog altijd een probleem is dat de jongste tijd zeer sterk bij al onze gemeentebesturen leeft, vooral dan met het oog op de toekomst.

Wij constateren dat, bij uitzondering van de Gemeenten Wemmel en Grimbergen die hun huisvuil kwijtrafen bij de derde verbrandingsoven te Brussel, alle gemeenten van het arrondissement Halle-Vilvoorde, via hun respectieve intercommunales, hun huisvuil dienen te storten in Mont-Saint-Guibert. Volgens mij stelt zich hier een eerste probleem, namelijk dat deze stortplaats zich in het Waalse Gewest bevindt. Bij de Vlaams-Brabantse gemeenten leeft terecht de vrees dat op een bepaalde dag de Waalse beleidsverantwoorde-

Cardoen

lijken geen stortvergunning meer zullen toekennen. Het gaat hier als het ware om een transfer van afval van het ene Gewest naar het andere.

Hier rijst de vraag, mijnheer de Minister, of ter zake gedacht is aan een mogelijke overeenkomst tussen Wallonië en Vlaanderen. Bestaat de mogelijkheid van een eventueel protocolakkoord? Het kan toch niet dat wij van vandaag op morgen voor de onoverkomelijke moeilijkheid worden geplaatst waarbij wij het huisvuil niet meer kwijtraken. Hoe staat u tegenover dergelijk akkoord?

In het plan van OVAM — en ook de heer Vermeiren heeft erop gewezen — is voorzien dat het huisvuil van Halle-Vilvoorde naar de Brusselse verbrandingsoven moet, verbrandingsoven die thans nog niet is gebouwd. Het gaat dus over een vierde verbrandingsoven, waarvan technici en deskundigen zeggen dat de kostprijs ervan geëvalueerd moet worden op ongeveer 2 miljard frank.

Ik begrijp ten volle de zorg van collega Vermeiren wanneer hij zich afvraagt wie uiteindelijk het gelag zal betalen, te meer daar men zeker is dat voldoende capaciteit zal aanwezig zijn om minstens de exploitatiekosten en de bouwkosten enigszins te drukken.

Ik meen dat wij er allemaal van overtuigd zijn dat de verbrandingsoven, zonder ons hiertegen per se te verzetten, niet de goedkoopste oplossing is. Wij hebben spijtig geen alternatieve oplossing. U zal hoogst waarschijnlijk — en ik verwacht dit van u — de bal enigszins terugkaatsen naar de gemeentebesturen ofwel naar de intercommunales die tot vandaag belast waren met het beheer en de organisatie zowel van het ophalen als van het verwerken van het huisvuil.

Ik wens duidelijk een onderscheid te maken tussen enerzijds het ophalen van het huisvuil en anderzijds het verwerken ervan. Als communalist wil ik u duidelijk zeggen dat het ophalen een probleem is waarover het gemeentebestuur, met de autonomie eigen aan het bestuur, vrijelijk moet kunnen beslissen.

SP-Raadslid J. Timmermans interpelleerde over het in het verleden gevoerde beleid inzake de aanleg van golfterreinen en over de bescherming van mens en milieu tegen de schadelijke gevolgen van asbestafval

Wat het verwerken van het huisvuil betreft, weet u zeer goed dat deze problematiek duidelijk de gemeentelijke mogelijkheden overtreft. Wanneer wij binnen het arrondissement Halle-Vilvoorde, onder de 33 gemeenten, geen gemeenschappelijke houding aannemen en tot solidariteit bereid zijn, zullen wij hoogst waarschijnlijk de bevolking en de gemeentebegrotingen zeer zwaar moeten belasten. Dit is mijn grote vrees. Vandaar dat ik u wil vragen, als bevoegde Minister, lid van de Executieve, of desgevallend niet kan worden ingegrepen en of uw administratie, en OVAM in het bijzonder, geen mogelijkheden ziet om desgevallend naar alternatieve oplossingen te zoeken.

Wanneer ik goed ben geïnformeerd vanwege iemand die het zeker kan weten, bestaat binnen het Waalse Gewest — en waarom niet het Waalse Gewest wanneer een degelijke overeenkomst kan worden uitgedokterd — nog een mogelijkheid van stortterrein te Hennuyères. Daar zou een bestaande bedrijfsruimte bestaan waarvan de eigenaars bereid waren met de Vlaams-Brabanders te onderhandelen. Ik meen dat ook daar een

taak van begeleiding en informatie voor de ambtenaren van OVAM is weggelegd.

Het is meer bepaald in die richting dat ik u wil vragen of u niet de kans ziet om desgevallend de oplossing die voor de Brabantse gemeenten, en meer bepaald de gemeenten van het Arrondissement Halle-Vilvoorde, de beste zijn te willen overwegen. De tijd dringt en wij vrezen het ergste indien niet wordt ingegrepen. **(Aplaus)**

— De heer Vanvelthoven, Voorzitter, neemt opnieuw het Voorzitterschap waar.

De Voorzitter : Minister Theo Kelchtermans heeft het woord.

De heer T. Kelchtermans (op de tribune) : Mijnheer de Voorzitter, geachte collega's. De bespreking van deze interpellatie houdt verband met een toch wel moeilijk probleem. De burgemeester van Zaventem en Parlementslid Vermeiren heeft ook in het verleden terecht en bij herhaling interpellaties gericht tot de toenmalige bevoegde Minister. Daarbij stelt

T. Kelchtermans

hij vast — net zoals Senator Cardoen trouwens — dat voor dit probleem geen oplossing werd gevonden. Ik meen dan ook het probleem zeer beknopt te kunnen situeren. De heer Vermeiren is daar trouwens bondig maar voldoende op ingegaan.

De Intercommunale Haviland baatte tijdens de jaren zeventig tot '87 twee breekwerven met ernaast gelegen overslagstortplaatsen uit te Meise en te Zaventem. Deze installaties werden gebouwd voor de verwerking van alle huisvuil uit Halle-Vilvoorde. Een gedeelte van het huisvuil werd echter door de ophalers rechtstreeks naar Waals-Brabant gebracht om daar gestort te worden.

De in 1971 rond Brussel opgerichte randfederaties hebben zich bij de liquidatie ervan omgevormd tot intercommunales voor de ophaling van huisvuil : het zijn Interza, Incovo; Interrand. Dit werd reeds vermeld.

Andere ophalers zijn Haviland, de gemeentelijke diensten zelf en vier privé-ophalers.

Haviland verwerkte tot 1987 te Meise en te Nossegem 110.000 ton van de 170.000 ton huisvuil. Gezien de beperkte capaciteit van de stortplaatsen werd reeds vooraf uitgestuurd huisvuil afgevoerd naar stortplaatsen in het Arrondissement Leuven.

Op 4 juli 1986 heeft de heer Vermeiren zelf, als Burgemeester van Zaventem de breekwerf en de stortplaats gesloten en op 27 januari 1987 deed de Burgemeester van Meise hetzelfde.

Ik heb de twee besluiten hier bij de hand.

De verantwoordelijke instanties in Halle-Vilvoorde — gemeenten, Haviland, andere intercommunales — zijn het reeds jaren oneens over mogelijke oplossingen. Dat stelde u trouwens eveneens vast.

Dit vormt het grootste probleem. Men kan aan OVAM de opdracht geven dit probleem op te lossen. Men kan overleg plegen, maar wanneer uiteindelijk geen consensus wordt be-

reikt dan wordt de oplossing zelf voortdurend uitgesteld. Wat het vinden van oplossingen betreft wordt systematisch verwezen naar OVAM en vanzelfsprekend ook naar de Gemeenschapsminister wanneer de budgettaire middelen erbij betrokken zijn. OVAM heeft zich, met de beste bedoelingen, ingespannen om met voorstellen voor de dag te komen maar botste steeds — en dat is uiteraard frustrerend — op het gebrek aan eensgezindheid. Het gevolg daarvan is dat Halle-Vilvoorde op dit ogenblik al het huisvuil afvoert naar Wallonië, waar het huisvuil kan worden gestort dankzij afwijkingen toegestaan door de Executieve van het Waalse Gewest. Hierdoor is dit Arrondissement een unicum in Vlaanderen. Het is het enige samenwerkingsgebied dat al zijn huisvuil exporteert naar een andere regio of subregio. Senator Cardoen heeft trouwens gewezen op de samenwerkingsgebieden die niet alleen de ophaling maar ook een deel van de verwerking van het huisvuil voor hun rekening moeten nemen.

Vervolgens ga ik het zeer bondig hebben over wat in het verleden reeds werd voorgesteld.

Een stortplaats te Pepingen : politiek geen consensus.

Een stortplaats te Vilvoorde (Verbrande Brug) : politiek geen consensus.

Een stortplaats te Zemst (Bos van Aa) : politiek geen consensus.

Een verbrandingsinstallatie te Vilvoorde werd gesuggereerd voor eigen huisvuil. Haviland is het hiermee technisch eens doch wenst zich slechts te engageren nadat alle gemeenten zich engageren het huisvuil voor verwerking naar deze installatie te brengen.

Gezien de kostprijs en de exploitatiekosten achteraf lijkt deze voorwaarde mij niet overbodig. Gemeenten zijn het hiermee vanzelfsprekend niet eens omwille van de te hoge kostprijs. Ze verkiezen te blijven storten in Waals Brabant. Dat is ten minste de argumentatie die ik daaromtrent vernam van onze medewerkers bij OVAM.

Bovendien vereist deze oplossing d.w.z. de verbrandingsoven ongeveer 600 miljoen subsidiëring door het Vlaamse Gewest. Vele alternatieven werden besproken in een werkgroep ad hoc opgericht in 1985 en waarin de betrokkenen zetelen. Helaas konden zij tot op heden nog niet tot een oplossing komen.

Mijn voorstel zal dan ook zijn dat deze werkgroep ad hoc onmiddellijk zijn opdracht herneemt en ook activeert, zodat tot oplossingen kan worden gekomen. Ter zake doe ik een voorstel dat daaromtrent werd uitgewerkt.

Thans kom ik tot het voorstel van OVAM. Ter zake dient te worden verwezen naar het goedgekeurde Afvalstoffenplan van 1986. In het goedgekeurd Plan 1986-1990, is voor het samenwerkingsgebied Halle-Vilvoorde volgende tekst goedgekeurd :

„De gemeenten Zemst, Machelen, Vilvoorde, Kampenhout, Kraainem, Steenokkerzeel, Wezembeek-Oppeem, Zaventem, Asse, Dilbeek, Grimbergen, Affligem, Londerzeel, Merchtem, Opwijk, Ternat, Wemmel, Meise, Kapelle-op-den-bos, Gooik, Halle, Herne, Lennik, St. Genesius-Rode, Galmaarden, Bever, Roosdaal, Liedekerke, Pepingen, Sint-Pieters-Leeuw, Beersel, Linkebeek, Drogenbos, Hoeilaart en Overijse dienen het HV en GV af te voeren naar de verbrandingsinstallatie te Brussel (Neder-over-Heembeek), zodra de capaciteitsuitbreiding aldaar is gerealiseerd.

De grove as dient afgevoerd naar een in te richten stortplaats te Zemst of te Vilvoorde.

U hebt vragen gesteld in verband met de manier waarop dit in andere verbrandingsovens gebeurt, onder meer in Houthalen. Ook daar wordt het residu afgevoerd naar een stortplaats eerste klasse, in de nabijheid gelegen.

In diezelfde beslissing van de Vlaamse Executieve wordt gestipuleerd :

„Indien geen overeenkomst wordt bereikt over een vierde te bouwen oven bij de verbrandingsinstallatie te Brussel of in afwachting van de reali-

T. Kelchtermans

satie ervan zal elke andere gezamenlijke oplossing mits de toestemming van de Vlaamse Executieve aanvaard worden”.

Andermaal wordt hier uitdrukkelijk gezegd: „... elke andere gezamenlijke oplossing...”, waarbij uitdrukkelijk wordt verwezen naar het samenwerkingsverband dat dient te worden nastreeft.

— In 1987 zijn besprekingen gevoerd tussen OVAM en SIOMAB, de uitbater van de huidige verbrandingsoven te Neder-over-Heembeek, Brussel, voor de bouw van een vierde oven.

— In 1988 is in de schoot van de GOM-Vlaams-Brabant overleg gebeurd met volgende betrokken partijen: Haviland, Intercommunales, OVAM. Haviland is het principieel eens met de bouw van een vierde oven te Brussel, doch wenst een monopoliepositie inzake verwerking en ophaling; dit andermaal omwille van de argumenten inzake de exploitatie, omdat er, wat dat betreft, geen bijkomende capaciteit zou ontstaan en dat er evenmin een onderbenutting zou zijn.

De ophalingsintercommunales zijn het hiermee niet eens en wensen naar Wallonië te blijven afvoeren. Haviland wenst zich niet te engageren — toelevering aan de vierde oven te Brussel — zonder verbintenissen van andere intercommunales en van gemeenten. Bijgevolg wordt geen beslissing genomen.

— OVAM stelt vast dat na meer dan tien vergaderingen met alle betrokkenen het onmogelijk is een consensus te bereiken.

— OVAM wenst zichzelf te engageren voor de bouw van een vierde oven te Brussel waarbij de risico's gelijk gespreid worden tussen OVAM en Haviland.

Voorwaarde is echter dat er een protocol gemaakt wordt tussen het Waalse en Vlaamse Gewest om de uitvoer naar Wallonië te regelen.

— Ten slotte kan nog gesteld dat de

onafgewerkte stortplaatsen te Zaventem en te Meise nog dit jaar volledig zullen afgewerkt worden — ook ter zake hebt u vragen gesteld — en dat geen huisvuil of andere afvalstoffen meer mogen worden gestort. De afwerking van stortplaatsen gebeurt mede onder toezicht van de verantwoordelijke inspectiediensten van OVAM. Ik ga ervan uit dat dit volgens de regels van de kunst gebeurt.

De heer F. Vermeiren : Mijnheer de Minister, ik ben er ten volle van overtuigd dat uw bedoelingen goed zijn wanneer u zegt dat alles 100 procent zal gebeuren volgens de regels van de kunst. Wat zijn de regels van de kunst wanneer wij bij voorbeeld de problematiek van de Hooge Maey bekijken. Een dergelijke zaak kan men slechts controleren wanneer men dag en nacht controle uitvoert en er bijna zijn bed bij maakt.

Mijnheer de Minister, ik vraag dat u, gezien de dichtheid van de bevolking in de regio's Zaventem en Meise, gezien het feit dat het om zeer belangrijke werken gaat, gezien het feit dat wij weten dat 30 zeer belangrijke bedrijven daar gedurende weken dag en nacht vrachtwagens zullen naartoe sturen, instructies zou geven.

Wij pleiten ervoor — ik ben de mening toegedaan dat al mijn collega's daarmee akkoord gaan — opdat OVAM initiatieven zou nemen inzake een bestendige controle, en dit ook 's nachts, om te vermijden dat er schandaalsituaties zouden ontstaan. Ik zeg dit gewoon omdat de ervaring ons heeft geleerd dat er een torenhoog probleem bestaat wat het verwerken van industrieel afval betreft.

Mijnheer de Minister, tien dagen geleden nog heb ik vernomen — en dat is de aanleiding geweest van mijn interpellatie — dat op een stort in het Brusselse bij nacht 2.000 kg maagzuur is gestort evenals duizenden flessen komende van één of andere industrie. Wanneer men dan weet dat er 's anderendaags reeds aarde bovenop het vuile goedje werd gestort dan vind ik dat er moet over gewaakt worden om te vermijden dat wij nadien veel meer kosten hebben. OVAM of de Intercommunale die

nen iemand aan te duiden die bestendig ter plaatse is.

Mijnheer de Minister, ik doe niet aan demagogie maar houd een pleidooi om te vermijden dat er fouten gebeuren. Wij kennen de situatie en weten dat er in dit land — niet alleen in Vlaanderen — een enorm probleem bestaat inzake afval. Er gebeuren misbruiken van de 1ste januari tot de 31ste december.

Ik pleit ervoor opdat die misbruiken in mijn regio zouden worden vermeden. Ik ben ervan overtuigd dat u, mijnheer de Minister, daaraan uw medewerking zult willen geven.

Minister T. Kelchtermans : Mijnheer Vermeiren, ik onderschrijf hetgeen u zegt. Dit probleem stelt zich niet enkel in uw regio.

In mijn beleidsnota zal ik concrete voorstellen formuleren op het vlak van de inspectie. Ik zal het niet alleen hebben over afvalverwerking maar ook over waterzuivering, lozingsvergunningen en dergelijke meer. Ter zake moeten wij een meer adequaat apparaat op punt stellen en dit met meer continuïteit. Op sommige plaatsen dient er dag en nacht een controle te zijn, ook op onverwachte momenten.

Toch ben ik de mening toegedaan dat het lokale bestuur een zekere verantwoordelijkheid heeft, maar dat heeft u eveneens onderstreept.

Thans kom ik tot het protocol waarover ook senator Cardoen vragen heeft gesteld.

Aan de bevoegde Gemeenschapsminister van het Waalse Gewest werd reeds in 1987 een ontwerp protocol voorgelegd. Het had niet alleen betrekking op zekere garanties inzake de duur maar wij hebben ook gevraagd dat men de instemming van de Vlaamse Executieve zou aanvaarden vooraleer men stortvergunningen van Vlaams afval zou afgeven in het Waalse Gewest. Wij hebben dit gedaan opdat wij, met een weinig druk, een gemakkelijksoplossing zouden voorkomen. Zodoende zouden wij een instrument in handen hebben om met de gemeenten, in een samenwerkingsverband, tot een con-

T. Kelchtermans

sensus te komen.

Aan collega Lutgen heb ik gevraagd met hem hierover, binnen de kortst mogelijke tijd, een gesprek te hebben. Wij geven er echter de voorkeur aan om het probleem in eigen regio op te lossen.

In onderhavig geval heeft het protocol tot doel de uitvoer naar Wallonië afhankelijk te maken van een goedkeuring door de Vlaamse Executieve.

Onder die voorwaarde kunnen in Vlaanderen dus ook in Halle-Vilvoorde, investeringen in huisvuilverwerking met kans op succes gerealiseerd worden, desnoods door OVAM indien geen consensus tussen de gemeenten en intercommunales kan worden bereikt.

Het Afvalstoffenplan is één gegeven en de afdwingbaarheid is een ander gegeven. Tot op heden zijn wij niet in staat — ook niet decretaal — om de afdwingbaarheid te realiseren.

Mijnheer de Voorzitter, ik denk dat ik op de meeste vragen heb geantwoord. Er waren ook een aantal specifieke vragen. Zo heeft de heer Vermeiren onder meer een vraag gesteld naar vergelijkingen, evaluaties van de verbrandingsovens in Brugge en in Houthalen. Ik kan daarover wel enkele spontane bedenkingen geven. Ik denk echter dat dit voor u niet relevant zou zijn. Ik zou eerder voorstellen dat wat dit betreft ik een evaluatie zou opmaken zowel voor de capaciteitsbenutting — wat u hebt gevraagd — de recuperatie van energie die daarbij komt kijken wat dan mogelijkheden inhoudt en tegelijkertijd ook voordelen, het residu, en tot welk niveau het afval herleid wordt. Inzake het experiment van het selectief ophalen zijn in enkele gemeenten pilootprojecten gestart. Zij zullen geëvalueerd worden. Dat wordt begeleid door OVAM en dan zal beslist worden of wij dit systeem zullen veralgemenen. Ook hiermee zijn ruime budgettaire middelen gemoeid en moeten wij de voorzichtigheid prediken zeker zolang wij de beperking van de middelen kennen die wij tot op heden moeten ondergaan.

Aan collega Cardoen antwoord ik graag dat wij de werkgroep ad hoc die zich in het verleden met dit probleem heeft beziggehouden zullen vragen de werkzaamheden te hervatten en op een ietwat meer dynamische wijze dan in het verleden het geval was en dat men zou trachten tot een haalbare oplossing te komen. Eventueel moet de Executieve ingrijpen indien het op het terrein zelf niet gaat.

De Voorzitter : De heer Vermeiren heeft het woord.

De heer F. Vermeiren : Mijnheer de Voorzitter, ik dank de Minister voor zijn antwoord en voor het feit dat hij toezegt de commissie ad hoc opnieuw aan het werk te zetten.

Wat mijn vraag betreft over het mogelijk monopolie van de Intercommunale Havieland begrijp ik dat de Minister de besprekingen niet wil bemoeilijken en daarom niet onmiddellijk een uitspraak wil doen. Dat is nu echter precies het hete hangijzer. Wij weten al dat degenen die het voor het zeggen hebben, in welke intercommunale dan ook, eigenlijk nooit graag een kroon die zij bezitten afgeven. Dat is precies het probleem. Er zijn verschillende intercommunales op dat grondgebied en zij geven mekaar geen duimbreed toe welke de reden ook weze. Wanneer er geen vergelijk komt dan men ik dat de toezichthoudende overheid moet optreden. Ik noteer met genoegen dat de Minister bereid is in die zin zijn invloed te laten gelden. In algemene zin wens ik te stellen dat ik ten dele maar een antwoord heb gekregen in verband met de gevolgen van de publiciteit die gevoerd wordt door OVAM inzake de selectieve ophaling. Ik heb studies laten uitvoeren en ik heb kennis genomen van rapporten in verband met de calorische waarde van verbranding van het huisvuil. Ik stel mij vragen inzake de kosten die kunnen voortspruiten uit de selectieve ophaling. Immers, voor papier, glas, metaal, bouwafval, plastics kunnen de gevolgen zowel positief als negatief zijn met name een vermindering van de calorische waarde met als gevolg dat wij misschien zouden moeten overwegen om te

werken met fuel — deze gegevens komen van ingenieurs die betrokken zijn bij deze werking — om die verbrandingsovens degelijk te doen werken met alle gevolgen vandien niet alleen op ecologisch vlak of op het gebied van het leefmilieu maar ook op het gebied van de kostprijs.

Indien er een probleem bestaat in het Arrondissement Halle-Vilvoorde waar men vanuit OVAM en onder druk van de bevoegde Minister, wie het ook weze, tracht een besluit te vormen en een bijkomende vierde verbrandingsoven tracht voorop te stellen, dan zou het goed zijn dat inderdaad de commissie ad hoc opnieuw vergadert. Daar kan men dan ingaan op de vragen die ik heb gesteld naar de ervaringen van de verbrandingsovens in Houthalen enerzijds en in Brugge anderzijds ; naar de gevolgen van de selectieve ophalingen waar wij ons kunnen achterstellen ; naar de gevolgen van de hopelijk komende wetgeving inzake selectieve ophaling en het vermijden van de stoffen die moeilijk kunnen verbrand worden. Ik meen dat die studie moet worden gemaakt vooraleer men nieuwe verbrandingsovens gaat bouwen en vooraleer men inderdaad de budgetten van bepaalde arrondissementen en van de Vlaamse Executieve op de helling zou plaatsen. Ik meen dat het een nuttige studie kan zijn en dat wij dan, wanneer er dringend werk wordt van gemaakt, sneller vooruit kunnen gaan in dit voor iedereen, ook voor de Minister, zeer moeilijke probleem.

Indiening van moties

De Voorzitter : Door de heren Delys, Luyten en Gryp werd tot besluit van deze interpellatie een met redenen omklede motie ingediend die luidt als volgt :

„De Vlaamse Raad,

— gehoord hebbende de interpellatie van de heer Vermeiren over de problematiek van de huisvuilophaling in het Arrondissement Brussel-Halle-Vilvoorde en het sluiten van de breekwerf te Zaventem en te Meise ;

— gehoord hebbende het antwoord

Voorzitter

van de heer Kelchtermans, lid van de Vlaamse Executieve ;

— gehoord hebbende het daarover gevoerde debat ;

— vraagt de Vlaamse Executieve OVAM te verplichten nauwlettend toe te zien op de stortingen en op de afwerking van de stortterreinen in het Arrondissement Brussel-Halle-Vilvoorde ;

— verzoekt de Vlaamse Executieve richtlijnen uit te werken opdat de huisvuilophaling in het Arrondissement Brussel-Halle-Vilvoorde doeltreffend en efficiënt zou gebeuren ;

— vraagt dat de Vlaamse Regering zou zoeken naar nieuwe mogelijkheden in verband met een selectieve ophaling van huisvuil. ”

Door de heren Didden en Seeuws werd tot besluit van deze interpellatie een eenvoudige motie ingediend die luidt als volgt :

„De Vlaamse Raad,

— gehoord de interpellatie van de heer Vermeiren tot de heer Kelchtermans, Gemeenschapsminister van Leefmilieu, Landinrichting en Natuurbehoud over de problematiek van de huisvuilophaling ;

— gehoord het daarop door de Minister verstrekt antwoord ;

— gaat over tot de orde van de dag.”

De Raad zal zich daarover tijdens een volgende openbare vergadering moeten uitspreken.

Het incident is gesloten.

Interpellatie van de heer J. Timmermans tot de heer T. Kelchtermans, Gemeenschapsminister van Leefmilieu, Natuurbehoud en Landinrichting, over de bescherming van mens en milieu tegen de schadelijke gevolgen van asbestafval

De Voorzitter : Aan de orde is de interpellatie van de heer Timmermans tot de heer Theo Kelchtermans, Gemeenschapsminister van Leefmilieu, Natuurbehoud en Landinrichting, over de bescherming van mens en milieu tegen de schadelijke gevolgen van asbestafval.

De heer Timmermans heeft het woord.

De heer J. Timmermans (op de tribunaal) : Mijnheer de Voorzitter, op 7 juli 1988 heb ik, samen met mijn SP-collega's Vanvelthoven, Lefeber en Sleenckx in de Kamer een wetsvoorstel op de milieugevaarlijke stoffen ingediend om op een termijn van 5 jaar de productie, de verkoop en de invoer van asbest en producten die er bevatten, te verbieden.

Zoals bekend vindt het gebruik van asbest zijn oorsprong in een aantal gegeerde eigenschappen ervan : slijtvastheid, hoge trekweerstand, onbrandbaarheid, isolatievermogen, hitteresistentie, chemische neutraliteit en een goed inbettingsvermogen. Deze eigenschappen komen in verschillende verhouding voor bij de verschillende asbestsoorten : Chrysotiel, amosiet, crocidoliet, anthofylier, aktinoliet, tremoliet. Asbest wordt zeer uiteenlopend toegepast en voornamelijk voor isolatieproducten, bouwmaterialen, spuitlagen, asbesttextiel, frictiematerialen.

De uiterst fijne asbestvezels zijn zeer licht en blijven heel lang in de lucht zweven, eenmaal op de grond dwarrelen zij weer op bij de minste luchtverplaatsing. De kans dat zij ingeademd worden door de mens is vrij groot. De vezels dringen dan zeer diep in het lichaam binnen en gaan er de normale functies verstoren. Gezien het in de loop der tijd toegenomen gebruik en de uitdeinende toepassingen, komen steeds meer mensen in aanraking met asbest.

In afwachting dat dit relatief ingrijpend wetsvoorstel werkelijkheid wordt, blijft in elk geval het probleem van het asbestafval gesteld, en dit bv. ingevolge het slopen van gebouwen en voertuigen, waarin vroeger asbest werd verwerkt. De Belgische wetgeving, geïncorporeerd in

het Algemeen Reglement op de Arbeidsbescherming, en gebaseerd op de EG-richtlijnen, richt zich vooral op de professioneel ingestelden. Maar het is ook een algemeen milieu- en volksgezondheidsprobleem. Zoals ook midden december nogmaals aangetoond werd op de Antwerpse stortplaats Hooge Maey, waar een grote hoeveelheid asbestafval zomaar „open en bloot” lag in gescheurde zakken.

De strenge normen inzake het stapelen van asbestafval werden dus niet nageleefd, te weten :

— in een afzonderlijk compartiment op een klasse 1-stort, voorzien van een ondergrondse plasticfolie om het grondwater niet te vergifigen ;

— in dubbelwandige en over elkaar geschoven plasticzakken verpakt, met duidelijke vermelding van het waarschuwingsteken ;

— dadelijk met aarde afgedekt worden.

Alle goede intenties van de wetgever ten spijt, blijken deze laatste voorgeschreven maatregelen niet adequaat, omdat het gevaar van scheuren van de plasticzakken bij verhandeling of opgraving reëel is, zoals trouwens door de feiten bewezen wordt.

Een bijzonder Executieve-besluit, dat in het kader van de gevaarlijke afvalstoffenverwijdering de verplichting oplegt om alle asbestafval, vooraleer hij op een bepaalde plaats op een stortplaats wordt gestapeld in een cement-matrix te verwerken — kostprijs ongeveer 3.000 frank per ton — zal er ook de industrie supplementair toe aanzetten naar alternatieve materialen te zoeken. Want tot op heden zijn er wel technisch verantwoorde vervangingsmaterialen, maar qua prijs niet concurrentieel met asbest.

Het probleem van de ongeveer 3.000 arbeidsplaatsen — onder andere bij Eternit in Kapellen-op-den-Bos, bij Scheerders-Van Kerckhove in St. Niklaas en bij John Mansfield in Mol — is ons bekend, omdat ik ter zake reeds besprekingen voerde met de AB W-delegatie van verkozenen uit

Timmermans

de drie voormelde bedrijven. Vandaar deze overgangsmaatregel, die hierbij dan rekening houdt met het leefmilieu in het algemeen en het werkgelegenheidsaspect in het bijzonder.

De Voorzitter : De heer Gryp heeft het woord.

De heer E. Gryp (op de tribune) : Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de Minister, geachte collega's, ik zal u de details besparen van de tragi-comedie die zich heeft afgespeeld op de Hooge Maey rond de ontdekking door mijn collega Staes van open asbestzakken en waarbij Schepen van Leefmilieu en de uitbater van het stort, na op heterdaad te zijn betrapt, uiteindelijk de aanwezigheid van die zakken hebben moeten toegeven.

Wat mij in die geschiedenis bijzonder stoort is dat het korrelas, afkomstig van het failliete ANWECO en waarin verbrandingsresten van het Nederlandse Lekkerkerk voorkomen, als tussenafdeklaag wordt gebruikt. Het verwondert mij ten zeerste dat in zijn verklaringen aan de pers de heer Parent, directeur van OVAM, het doet voorkomen alsof het gebruik van dit korrelas een correcte manier van werken is. Hij voegt er zelfs aan toe dat hij ter zake het voorstel van de Vlaamse Executieve volgt. Welnu, uit de resultaten van de analyses die op diverse tijdstippen door het SCK, het Studiecentrum voor Kernenergie te Mol, werden gemaakt blijkt dat voor de zware metalen de aanwezige hoeveelheden niet alleen de richtnormen van de Europese Gemeenschap ver overtreffen maar bovendien ook de normen die voorkomen in het voorstel van de Vlaamse Executieve, dus de eigen normen van OVAM. Ik illustreer dit met enkele voorbeelden. Voor lood werd 58.625 milligram per kilogram gevonden, daar waar het voorstel van de Executieve het heeft over 5.000 milligram en de Europese richtnorm 50 milligram vermeldt. Voor chroom werd tussen 64 en 80 milligram gevonden, daar waar zowel de Europese norm als de norm van de Executieve 50 milligram bepaalt. Voor cadmium werd 127 milligram per kilogram vastgesteld.

Dat is ontzettend veel, daar de norm van de Vlaamse Executieve 50 milligram toelaat en de richtnorm van de Europese Gemeenschap spreekt over 1 milligram. Voor nikkel is dat 7.800 milligram per kilo tegenover een waarde van 5.000 milligram voor de Vlaamse Executieve en 50 milligram voor de Europese richtnorm. Voor koper heeft men ten slotte een waarde gevonden van 12.420 milligram per kilogram, waar de norm van de Executieve het heeft over 5.000 milligram en de Europese richtwaarde 50 milligram is.

We kunnen hieruit afleiden dat de heer Parent in flagrante tegenspraak is met het voorstel van de Vlaamse Executieve. Bij de lezing van de resultaten van de analyse van het SCK kunnen wij ons afvragen waar zij het uithalen om daaronder een aanbeveling te schrijven dat dergelijke materie zou mogen aangewend worden als tussenafdeklaag. Mijnheer de Minister, men gaat toch niet het ene kwaad met het andere bestrijden. Vandaar onze indruk dat wat hier inspirerend heeft gewerkt niet de bekommernis is om het gevaar van deze materie maar eerder de kostprijs. Wij stellen vast dat bij het storten op de Hooge Maey als afdek materiaal dit 150 frank per ton kost. In dit specifiek geval bedroeg de totale kostprijs ongeveer 8 miljoen. Als men dit als gewone stortspecie — niet als afdek materiaal — op de Hooge Maey gebruikt, dan gaat het reeds om 725 frank of 39 miljoen. Indien men, zoals het had moeten gebeuren, deze materie afgeeft aan Indaver dan was de kostprijs 75 miljoen voor de totale hoeveelheid.

Jammer genoeg is er nog een andere zaak waarover ik het even wil hebben, met name dat men volkomen in overtreding is met het uitvoeringsbesluit van het Afvalstoffenplan. Ik noem het artikel 10, § 5 van het Besluit van de Vlaamse Executieve houdende algemene voorwaarden die gelden voor stortplaatsen van afvalstoffen in of op de bodem, van 21 april 1982, gewijzigd bij de besluiten van de Vlaamse Executieve van 20 juli 1983 en 9 november 1983. Volgens dit artikel moeten als tussenafdeklaag bodemmateriaal worden

aangewend. Iedereen die een beetje bezorgd is om het milieu zal begrijpen dat men daarvoor geen probleemafval, zoals in dit geval zelfs giftig afval, gaat gebruiken als tussenafdek materiaal.

Mijnheer de Minister, ik stel u dus een drietal concrete vragen. Waarom werd dit probleemafval niet afgegeven aan Indaver, wat in feite de normale bestemming ware geweest? Hoe komt het dat de Directeur van OVAM van oordeel is dat afval dat ver de normen van de Executieve overtreft gebruikt mag worden als tussenafdeklaag? Welke maatregelen overweegt u om in te gaan tegen deze in feite illegale aanwending van probleemafval als afdek materiaal voor deze asbestzakken?

De Voorzitter : De heer Theo Kelchtermans, Gemeenschapsminister van Ruimtelijke Ordening en Huisvesting heeft het woord.

Minister T. Kelchtermans (op de tribune) : Mijnheer de Voorzitter, waarde collega's, bij de interpellatie van de heer Timmermans en het betoog van de heer Gryp, wil ik enkele bedenkingen maken.

Het enige en belangrijke probleem van asbest bestaat erin dat door de verspreiding van zeer kleine vezeltjes in de lucht de kans bestaat dat de mens ze inademt. Langdurige en frequente inademing ervan kan op termijn aanleiding geven tot kanker.

Om dit te voorkomen werden in eerste instantie strenge reglementen uitgevaardigd ter bescherming van de werknemers in de asbestverwerkende nijverheid. De nationale Minister van Tewerkstelling en Arbeid is ter zake bevoegd.

De tweede prioriteit houdt in dat het verboden is produkten met zeer hoog gehalte aan asbest te gebruiken in gebouwen waar permanent door dezelfde personen wordt gewoond of gewerkt. Ook dit is nationaal geregeld.

Wat het afval zelf betreft zijn er geen directe redenen om via een besluit van de Vlaamse Executieve de asbestverwerkende industrie te verplichten asbestafval in een cement-

T. Kelchtermans

matrix te verwerken vooraleer te storten.

Het voorstel is nochtans in voldoende mate aantrekkelijk. Ik verbind er mij toe om dit inzake OVAM met de nodige spoed aan een haalbaarheidsstudie te onderwerpen.

Deskundigen van OVAM hebben mij gezegd dat dit probleem op dit ogenblik niet prioritair is en er andere oplossingen kunnen worden gevonden. Op dit ogenblik wordt reeds een groot gedeelte van de asbestafval niet meer gestort maar gerecycleerd. Dat lijkt mij nog altijd beter dan het aanlokkelijke voorstel, onafgezien van de kostprijs, om het als het ware in te vriezen en het in te cementeren, waardoor men het definitief voor verspreiding beveiligd. Er wordt heel wat asbest gerecycleerd door het te mengen met water, cement en vliegassen van kolengestookte elektriciteitscentrales. Dit is een zeer goede oplossing.

Wat het concrete geval van de Hooge Maey betreft kan ik u meedelen dat bij metingen op 22 december 1988 rond de Hooge Maey, geen vrije asbestvezels in de lucht werden gedetecteerd, ondanks het feit dat er grove nalatigheden werden begaan bij het storten van dit asbest.

Trouwens, er is een gerechtelijk onderzoek daaromtrent aan de gang.

Thans kom ik tot de vaststellingen die door de heer Gryp werden naar voren gebracht. Immers, hij heeft er zijn verwondering over uitgedrukt dat korrelas op de Hooge Maey als afdeklaag wordt gebruikt, terwijl een analyse van het SCK de aanwezigheid van zware metalen in deze korrelas heeft vastgesteld. Welnu, het is precies op basis van de analyse van het SCK dat deze afdeklaag wordt gebruikt. OVAM heeft dit voorafgaandelijk aan het SCK voorgelegd. De misvatting, die u meent waar te nemen tussen de handelwijze van de OVAM-directeur en wat er aan normen bestaat, is namelijk dat de OVAM-directeur voortdurend over afval spreekt, waarvoor dus geen normen van toepassing zijn, zoals de

normen die u aanhaalt en die in feite normen zijn betreffende de bodemzuiverheid.

In de voorstellen die vanuit het SCK tot OVAM werden gericht werd de garantie gegeven dat er geen enkel gevaar bestaat en dat de stortplaats precies geschikt is om dit soort afval van korrelas te verwijderen en het dus ook als afdeklaag voldoende nuttig kan worden gebruikt op de Hooge Maey.

Het juridische aspect laat ik buiten beschouwing. Het gaat hier inderdaad om een illegale invoer van korrelas. Ter zake is een gerechtelijke procedure aan de gang. Afhankelijk van het arrest dat daarvan het gevolg zal zijn zal men ook weten wie zal moeten opdraaien voor deze ambtshalve verwijdering, waartoe OVAM heeft besloten.

Als besluit kan ik stellen dat wij menen dat de recyclage voorlopig de beste oplossing is. Voortgaande op het advies van mijn medewerkers wordt niet onmiddellijk de noodzaak aangevoeld een besluit van de Executieve in de zin, zoals u dat heeft gesuggereerd, te laten treffen, maar dat ik OVAM de opdracht geef het voorstel zelf aan een diepgaand haalbaarheidsonderzoek te onderwerpen. **(Applaus bij de meerderheid)**

De Voorzitter : De heer Timmermans heeft het woord.

De heer J. Timmermans : Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de Minister, ik sluit mij aan bij uw visie om het voorstel nog even naar de deskundigen toe te spelen en te toetsen op zijn reële haalbaarheid.

Recuperatie is inderdaad belangrijk, maar toch mag men de producenten niet altijd vrij spel laten om zelf over de verwerking van afval te beslissen, dit wil zeggen op kosten van de maatschappij, zodanig dat deze afval in de toekomst niet schadelijk blijft voor het milieu.

Wat het verder verwerken van asbest en de invoer ervan betreft, meen ik dat de producenten zich al te gemakkelijk verschuilen achter financiële, technische of economische problemen teneinde niet tot vervangende

produkten te moeten overgaan. Indien men de verwerking van het afval voor de producenten financieel te gemakkelijk maakt, gaat het verschil in kostprijs te hoog blijven om hen te verplichten naar vervangende produkten uit te kijken.

De Voorzitter : De heer Gryp heeft het woord.

De heer E. Gryp : Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de Minister, ik stel vast dat de normen waarvan ik heb gesproken inderdaad bodemnormen zijn. Maar dit is een reden temeer om zeker niet aan de oppervlakte dit soort materie te storten om de eenvoudige reden dat het gevaar van opwaaien van zaden die men aan de oppervlakte brengt, veel groter is en sneller gebeurt dan het uitlogen uit de bodem. Een reden te meer om deze materie, die reeds ver boven de bodemnormen zit, niet nog eens als afdek materiaal te gebruiken.

Bovendien stel ik vast dat u niet heeft geantwoord op mijn vraag hoe het komt dat men in overtreding is met het uitvoeringsbesluit van het afvalstoffendecreet. Ik heb er nochtans duidelijk op gewezen dat, ingevolge artikel 10 van het uitvoeringsbesluit, als tussenafdeklaag alleen bodem materiaal mag worden gebruikt, en zeker geen probleemafval.

Het is niet erg dat u mij nu geen antwoord op deze vraag heeft gegeven aangezien ik ze ook schriftelijk heb gesteld. Ik zie met spanning uw antwoord tegemoet.

De Voorzitter : Het incident is gesloten.

Interpellatie van de heer J. Cuyvers tot de heer T. Kelchtermans, Gemeenschapsminister van Leefmilieu, Natuurbehoud en Landinrichting, over maatregelen om de CFK- en haloonuitstoot terug te dringen in het kader van het afvalstoffendecreet

De Voorzitter : Aan de orde is de interpellatie van de heer Cuyvers tot de heer Theo Kelchtermans, Ge-

Voorzitter

meenschapsminister van Leefmilieu, Natuurbehoud en Landinrichting, over maatregelen om de CFK- en haloonuitstoot terug te dringen in het kader van het afvalstoffendecreet.

De heer Cuyvers heeft het woord.

De heer J. Cuyvers (op de tribune) : Geachte heer Voorzitter, geachte heer Minister, geachte collega's, wanneer u een paar jaar geleden aan een Vlaming de vraag zou gesteld hebben : „Wat hebben spuitbussen, ijskasten en diepvriezers, isolatiemateriaal, sommige verpakkingsmaterialen, brandblusapparaten en computerchips gemeenschappelijk ?”, dan zou hij waarschijnlijk de wenkbrauwen hebben gefronst en hebben gedacht dat u hem wou beetnemen. Indien u zou blijven aandringen op een antwoord, zou u in het beste geval waarschijnlijk te horen hebben gekregen iets in de zin van : „dit zijn allemaal gebruiksgoederen, die sinds de vijftiger jaren onderdeel uitmaken van onze welvaartsmaatschappij”.

Nu de CVP zich meer en meer beroept op de term „rentmeesterschap over het milieu”, organisaties zoals ACV, ACW en KWB knappe vormingscursussen opzetten over de aantasting van ons leefmilieu, de SP spreekt over „rode ecologie”, de massamedia het begrip „gat in de ozonlaag” hebben gepopulariseerd, krijgt u andere antwoorden. Die komen er min of meer op neer dat die producten een stof bevatten die het leven op aarde bedreigt, namelijk CFK — chloorfluorkoolwaterstoffen — en gehalogeneerde broomverbindingen voor sommige brandblusapparaten.

Op het risico af open deuren in te stampen, ga ik dieper in op de drie nadelige milieuvloeden van CFK. Ik begin met de minst gekende, namelijk de vorming van te veel ozon in onze troposfeer of onderste luchtlaag. Terwijl het ozon kilometers hoog in de stratosfeer wordt afgebroken, speelt zich vlak boven onze hoofden in de atmosfeer een tegenovergesteld proces af. Door de luchtvervuiling, vooral door stikstofoxiden, ontstaat hier op een kunstmati-

ge wijze steeds meer ozon. De door de industrie uitgestoten stikstofoxiden reageren immers met koolwaterstoffen en één van de eindprodukten van deze reactie is ozon. En ook hier krijgen we een teveel van het goede : waar enkele spoortjes ozon in de lucht een zuiverend effect hebben, is een te hoge ozonconcentratie ronduit giftig voor zowel planten als dieren. De natuurlijke ozonconcentratie — tussen de 10 en 20 ppb, parts per billion, dus 10 à 20 ozondeeltjes op een miljard luchtdeeltjes — is intussen echter lang overschreden. Men meet nu concentraties van 30 à 40 ppb op sommige plaatsen zelfs 100 ppb. Bij dergelijke extreem hoge ozonconcentraties blijkt dat er een enorme schade wordt toegebracht aan de landbouw. Uit metingen in de VS is reeds gebleken dat bij deze concentraties tussen de 20 en 30 procent van de oogsten verloren gaat. Om nog van de gevolgen voor de menselijke gezondheid te zwijgen.

Maar er is meer. In de natuur hangt alles met alles samen. Zo is intussen gebleken dat de CFK's op hun langzame tocht opwaarts naar de stratosfeer ook in gevoelige mate bijdragen tot het zogenaamde broeikas-effect. Even ter herinnering : het broeikas-effect ontstaat doordat een aantal gassen in de troposfeer, vooral waterdamp, koolstofdioxide, distikstofoxide en methaan, enerzijds het zonlicht doorlaten, maar anderzijds de infrarode warmteuitstraling door de aarde tegenhouden of terugkaatsen. Het gevolg is een opwarmend effect — zoals dat optreedt in een broeikas — waardoor de aarde een constante temperatuur kan vasthouden van gemiddeld 15° C. Tot zover gaat het om een natuurlijk verschijnsel. Zonder dit natuurlijk serre-effect zou de aarde overigens niet leefbaar zijn. Het broeikas-effect wordt pas een probleem door de bijkomende industriële emissies van koolwaterstoffen en stikstofoxiden in de lucht, waardoor dit warmte-isolerend effect aanzienlijk versterkt wordt. Vooral het hoog verbruik van fossiele brandstoffen (steenkool, olie, gas) zal binnen afzienbare tijd leiden tot een verduubeling van het gehalte aan koolstofdioxide in de lucht én tot een opwarming van de troposfeer met gemid-

deld 1,5 tot 4,5° C. Als u weet dat één CFK-molecule 10.000 keer effectiever is in het opslorpen van infraroodstralen dan een CO₂-molecule, begrijpt u meteen dat de CFK's ook inzake het broeikas-effect zeer te duchten zijn. Hoewel de CFK's gelukkig in veel mindere mate dan het koolstofdioxide in de troposfeer vertegenwoordigd zijn, blijkt dat ze het broeikas-effect aanzienlijk versnellen.

De gevolgen van deze op het eerste gezicht kleine temperatuurschommeling zijn verrekend : verdroging van grote gebieden en woestijnvorming enerzijds, smeltende poolkappen en wereldwijde overstromingen van kustgebieden anderzijds. Zo zou de zeespiegel gemiddeld tussen de 20 en de 140 cm stijgen. Een eilandenarchipel zoals bv. de Malediven is ten dode opgeschreven. In de VS baarde James Hansen opzien met zijn stellingname dat het broeikas-effect nu al zichtbaar zou worden : volgens hem was de extreme droogte van de zomer dit jaar in de VS reeds een eerste symptoom van de gevolgen van de opwarming van onze atmosfeer en zou ook voor de volgende jaren de kans op een „lange hete zomer” aanzienlijk toenemen.

Niet alleen goede dingen, mijnheer de Minister, maar ook sommige slechte dingen bestaan uit drie, zo ook de CFK-nadelen. Naast het teveel aan ozon in de troposfeer en de versterking van het broeikas-effect is het gebruik van CFK ook nog mee verantwoordelijk voor de verder schrijdende aantasting van onze ozonlaag. De aarde wordt omgeven door de levensbelangrijke ozonlaag. De ozonlaag beschermt ons vrijwel totaal tegen de ultraviolet stralen van de zon. Vooral de ultraviolet bètastralen beïnvloeden op een negatieve manier elke levende celstructuur. Van de aantasting van de ozonlaag kunnen we nu al de desastreuze gevolgen vaststellen : een toename van de gevallen van huidkanker en cataract, een vermindering in ons afweersysteem tegen herpes en hepatitis. Daarbij komen nog de negatieve gevolgen op ons eco-systeem dit triestig beeld vervolledigen. De vermindering in de fotosynthese doet onze landbouwproductie dalen en vermin-

Cuyvers

dert de produktie van zuurstof via planten. De vermindering van het plantaardig plankton in de zee betekent niet alleen een verstoring van de ecologie van de zee, maar resulteert in een vermindering van de vis en dus ook van de visvangst op lange termijn.

Rond 1970 begon de eerste polemiek rond de bedreiging van een voortschrijdende vernieling van de ozonlaag. Naarmate de kennis vordert, geeft de wetenschappelijke wereld zich meer en meer rekenschap van de essentiële rol van het chlooratoom en het broomatoom. Deze beide atomen komen immers in de hogere luchtlagen vrij uit hun verbindingen onder invloed van het ultraviolet licht. Daar gaan ze met de ozon een katalytische reactie aan. Deze geeft aanleiding tot de vernieling van ozonmoleculen en een terug vrijkomen van het chloor- en of broomatoom. Hierdoor kan de bovenstaande reactie worden bestendig. Recapitulerend kan ik gerust stellen dat vandaag de dag onbetwistbaar het verband vaststaat tussen de uitstoot van CFK en halonen, enerzijds, en anderzijds de aantasting van de ozonlaag, het verergeren van het broeikas-effect en het teveel aan atmosferische ozon.

Bovengeschetste catastrofale dreiging kan slechts efficiënt aangepakt worden door een geconcentreerde actie op wereldschaal. Daarom betreuren de Groenen dat België het Verdrag van Wenen en het Protocol van Montreal slechts op de valreep heeft geratificeerd verleden jaar. Daarnaast betreuren wij verder dat onze Staatssecretaris tot nu toe slechts één convenant voor de vrijwillige beperking van het gebruik van CFK door de spuitbusfabrikanten heeft afgesloten. Volgens Agalev zijn wettelijke verboden zoals in de VS, Canada, de Scandinavische landen en Zwitserland meer verantwoord. Maar ook de Vlaamse Gemeenschap blijft volgens ons nog in gebreke. Wanneer de huidige meerderheidspartijen hun verklaringen voor een betere milieubescherming ernstig nemen, zal de Vlaamse Executieve zo spoedig mogelijk dienen op te treden tegen het

gebrek aan recyclage in de poly-urethaanproductie en in de produktie van geëxtrudeerd polystyreen, tegen de nodeloze uitstoot van halon 1301 en halon 1211 bij de brandblusmiddelen en de recyclage van het CFK uit afgedankte koelinstallaties verplichten.

U, als lid van de Vlaamse Executieve, kunt zich niet verschuilen achter een eventuele bevoegdheidsongelijkheid of bevoegdheidsbetwisting tussen u en de nationale instanties. Mevrouw de Staatssecretaris, Miet Smet, heeft tijdens mijn recente interpellatie in de Kamer over CFK duidelijk gesteld dat de recyclage van CFK en halonen behoort tot de bevoegdheidsfeer van de Vlaamse Executieve. Anderzijds kan de Vlaamse Executieve ook niet het gevleugeld woord „tussen droom en daad staan praktische en wettelijke bezwaren” als excuus voor haar niets doen, aanwenden. Op decretaal kaderniveau is de Vlaamse Executieve voldoende gewapend. Gehaloeerde broomverbindingen en chloorfluorkoolstofverbindingen beantwoorden volgens AGALEV immers aan het artikel 3 van het Afvalstoffendecreet dat luidt als volgt : „afvalstoffen die een bijzonder gevaar voor de gezondheid van de mens of het milieu opleveren of kunnen opleveren of die in speciale inrichtingen verwerkt, geneutraliseerd of vernietigd dienen te worden”.

Ook de zogenaamde praktische bezwaren geven de Vlaamse Executieve op het vlak van recyclage van CFK en halonen geen been om op te staan. Enerzijds is het zó dat het relatief belang van het CFK-gebruik in de produktie van poly-urethaan en geëxtrudeerd polystyreen ongeveer 30 procent van de totale aanwending van CFK in België uitmaakt. Maar anderzijds is het eveneens een feit dat voldoende milieuvriendelijkere alternatieven voorradig zijn met technische eigenschappen die ook aan de gestelde doeleinden beantwoorden.

In dit verband vermelden we bij voorbeeld de geëxpandeerde polystyreenprodukten of in de volksmond piepschuim of isomo genoemd als isolatiemateriaal en bij voorbeeld ge-

recycleerd karton als verpakkingsmateriaal. Meer een beroep doen als overheid op dergelijke produkten zou niet alleen die alternatieven stimuleren, maar een heel grote milieuwinst opleveren. Poly-urethanen bij voorbeeld worden gemaakt uit een basisstof die veel gelijkenis vertoont met fosgeen of beter bekend als mosterdgas of ieperiet, naar de plaats waar dit gas in de Eerste Wereldoorlog voor het eerst werd ingezet. Daarbij komt nog dat poly-urethaan moeilijk ontvlambaar wordt via een speciale stof daaraan toe te voegen, namelijk PBB of polycyclische broombifenolen, een stof die veel gelijkenis vertoont met de beruchte PCB's, qua negatieve milieu-invloeden.

Als extra-toemaatje van kritiek op de huidige produktiewijze van vooral zacht poly-urethaan kan ik nog een citaat uit „Trends” van een poly-urethaanproducent citeren. Dit is toch een onverdachte bron, mijnheer de Minister.

Om u in de gelegenheid te stellen het eventueel na te trekken geef ik de volledige referentie : „Trends” van donderdag 18 augustus 1988, titel van het artikel : „Bedrijfstechnieken en ozon. Moeten bedrijven alleen kijken naar het eigenbelang of moeten ze maatschappelijke belangen laten meespelen ?” Schrijver van het artikel L. De Wolf.

Om mijn stelling hard te maken, zal ik uitgebreid citeren. Jan Jaspers, een van de twee directeurs van de Belgische firma Polyfoam : „Wij hebben de CFK's nodig om schuimplastiek te maken, maar je weet net zo goed als ik dat één derde van het gas vrijkomt bij de produktie en de rest binnen de 24 uur uit de schuimplastieken broden ontsnapt.

Als Polyfoam meewerkt aan het zoeken naar alternatieve produktieprocessen draagt dit bij tot de oplossing van het probleem en draagt het ook bij aan een positief imago van Polyfoam. Wat doen we aan de concurrentie ? Je moet het zien als een investering. We verbeteren ons corporate image en bovendien anticiperen we op overheidsingrijpen. Want reken maar dat de overheid zich straks

Cuyvers

met de produktie van schuimplastiek gaat bemoeien als we er zelf niets aan doen. . .”

Verder zegt hij : „Als we de CFK-gassen opvangen in plaats van ze te laten vervliegen, is het helemaal niet uitgesloten dat we ze opnieuw kunnen gebruiken. Recyclage van CFK's als het ware. In het begin zal het ons geld kosten, maar het zou op de duur wel eens centen kunnen besparen”.

Zo'n bedrijfs-etische opstelling levert ons commerciële voordelen op. Bedrijfstechniek is niet iets verhevens, dat geld kost en wat je alleen maar kunt veroorloven als je wat te verten hebt. Bedrijfs-etische overwegingen zijn een onlosmakelijk onderdeel van het strategisch beleid van een onderneming, net zoals marketing en administratie”.

Voor een Groene politicus is het aangenaam te lezen dat de industrie zelf al de mogelijkheid van een strengere overheidsnormering inschat en dat ze milieuzorg als een concurrentiewapen begint te zien. Volgens mij kan dit niet anders dan dat dit u, mijnheer de Minister van Leefmilieu, aanspoort tot het nemen van initiatieven die niet alleen milieujongens en -meisjes van u vragen, maar ook de vooruitziende segmenten van de industrie.

In onze recente uitzending van de Groene Omroep die we aan CFK hebben gewijd, hebben we getoond hoe men in Nederland experimenteert met een freonenkar die ter plekke komt de CFK uit de afgedankte koelinstallaties op een milieuvriendelijke manier pompen vóór de ijskast op de schroothoop belandt. Ook in de sector van de brandblusmiddelen kan de Vlaamse Executieve interessante initiatieven nemen. Aangezien halon 1211 een ozonaantastingsfactor 3 heeft en halon 1301 zelfs een ozonaantastingsfactor 10 vergeleken met de factor 1 van CFK 11 en 12 en het grootste deel van die twee halonen niet nuttig vrijkomt bij brandbestrijding enerzijds en anderzijds de produktie van halonen nog steeds toeneemt, kan de overheid ook op dit terrein nog enorm milieusanerend

werken, zonder dat dit een daling van onze welvaart meebrengt.

Als Groenen stellen we uiteraard voor het gebruik van halon 1211 en 1301 tot het strikte minimum te beperken en onze toevlucht te nemen tot andere alternatieve brandblusapparaten. Anderzijds pleiten we voor het zo spoedig mogelijk opleggen en invoeren van de besparingen, waarvoor de heer Briers, adjunct-directeur van de Nationale Vereniging van de Belgische brandbestrijdingsfirma's pleit. Hij probeert, uiteraard gezien zijn functie, de kool en de geit te sparen. Hij besluit zijn artikel met : „deze maatregelen zullen het mogelijk maken de objectieven van het Protocol van Montreal te respecteren en tegelijkertijd een aangroei van nieuwe blusinstallaties met halon te behouden die aan de noden van de brandbeveiliging beantwoordt”.

Onnodige ontsnappingen van halon 1301 kan men tegengaan bij vullen en nazicht, nu 23,2 ten honderd, bij de ontladingsproef van nieuwe installaties, 40 ten honderd, en bij ontijdige ontlading, 25,3 ten honderd, dus samen 88,5 ten honderd onnodige ontladingen. Dat beweert niet ik, maar de adjunct-directeur van de NVBB. In dit gedachtenkader herzielt de 6e Commissie van de Belgische Commissie voor brandweertechniek het ontwerp van de Belgische norm NBN S 21-046 voor installaties met halon 1301.

U ziet, mijnheer de Minister, ook hier liggen geweldige economische en milieubesparingen als het ware voor het grijpen.

Mijnheer de Minister, door de volgende vragen wil ik aantonen dat de Vlaamse Executieve in het verleden te weinig heeft ondernomen op bovenstaande terreinen en ik wil haar aansporen zo vlug mogelijk op die vlakken haar achterstand, of gezien de grote impact op wereldniveau misschien haar schuldig verzuim, weg te werken. Welke maatregelen neemt de Vlaamse Executieve op basis van het afvalstoffendecreet om de vrijkoming van CFK's uit afgedankte ijskasten en tijdens de produktie van poly-urethanen en geëxtrudeerd polystyreen tegen te gaan ?

Vermits de Minister in het bezit is van mijn vragen, zal ik mijn betoog beëindigen. **(Applaus)**

De Voorzitter : Het woord is aan de heer Timmermans.

De heer J. Timmermans (op de tribune) : Mijnheer de Voorzitter, ik sluit mij aan bij de vraag aan de Vlaamse Executieve van collega Cuyvers om een initiatief te nemen, ten einde de beperking van de vrijkoming van CFK's in de hand te werken. In de Kamer van Volksvertegenwoordigers heb ik samen met de heren Vanvelthoven en Sleenckx alsmede Mevrouw Lefebvre een ingrijpend wetsvoorstel ingediend om binnen de vijf jaar het gebruik van freon en andere CFK's totaal te verbieden.

Het is zo dat de problematiek inzake de schadelijke gevolgen van bepaalde produkten op de ozonlaag, gesteld door de heer Cuyvers, dient te worden aangepakt. Men dient de bevolking voor te lichten over de schadelijke gevolgen van sommige produkten. Dit zou meer moeten worden benadrukt. Misschien dient de Vlaamse Gemeenschap in dit verband een initiatief te nemen. De bevolking moet erop worden gewezen dat het drijfgas in spuitbussen voor 50 procent oorzaak is van het verstoren en aantasten van de ozonlaag, de produktie van piepschuim voor 30 procent, de koelementen voor 10 procent en de micro-electronika ook voor 10 procent. Daarrond zouden wij een voorlichtingscampagne moeten organiseren want de verbruikers moeten daarin meewerken wil men een zeker resultaat bereiken.

Mijnheer de Minister, in dit verband willen wij u ook vragen door uw diensten of door OVAM het nodige onderzoek te laten verrichten ten einde een lijst op te stellen van produkten die bijzonder gevaarlijk zijn.

Wij vragen eveneens dat door de Vlaamse Executieve en desnoods door de Vlaamse Raad en dit binnen onze bevoegdheidssfeer, decretale beschikkingen zouden worden getroffen om tussentijdse maatregelen te treffen.

De Voorzitter : Minister Kelchtermans heeft het woord.

Minister T. Kelchtermans (op de tribune) : Mijnheer de Voorzitter, ik zal ingaan op de suggestie van collega Cuyvers en de precieze vragen die hij heeft gesteld opnieuw formuleren alvorens het antwoord daarop te geven. Ik kan u zeggen dat de antwoorden zeer beknopt zullen zijn omdat wij binnen het Vlaamse Gewest, en OVAM in het bijzonder, nog geen maatregelen hebben getroffen.

Uw eerste vraag is : Welke maatregelen neemt de Vlaamse Executieve op basis van het afvalstoffendecreet om de vrijkoming van CFK, voortkomend uit afgedankte ijskasten en uit de productie van poly-urethanen en geëxtrudeerd polystyreen, en 75 ten honderd van de uitstoot van halonen, tegen te gaan ?

Daarop kan ik antwoorden dat tot op heden daaromtrent geen maatregelen zijn genomen. Ik zal u straks meedelen waarom wij de mening zijn toegedaan dat voorlopig aan andere zaken prioriteit moet worden gegeven.

Uw tweede vraag met name indien deze maatregelen bestaan, sinds wanneer de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij de opdracht heeft gekregen de CFK's uit afgedankte koelinstallaties te recupereren en te recyclen, is daarmee ook beantwoord. Vermits op de eerste vraag negatief moet worden geantwoord is dat ook zo voor de tweede.

Vraag 3 luidt als volgt : Welke afspraken werden er gemaakt met de Vlaamse producenten van poly-urethaan en of geëxtrudeerd polystyreenschuim om de uitstoot van CFK tijdens het productieproces zelf én binnen de eerste 24 uur na het produceren van de stoffen tegen te gaan via een opvanginstallatie voor ontspannend CFK-gas ?

Daarover zijn in het afvaldecreet geen bepalingen opgenomen. Dit zou eventueel kunnen via het Arbeidsreglement in de bedrijven waar de productie gebeurt.

De vierde vraag is de volgende : in welke mate mag in de gebouwen van de Vlaamse Gemeenschap isolatiemateriaal op basis van poly-urethaan

of geëxtrudeerd polystyreen niet meer aangewend worden omdat er toch gelijkwaardige vervangproducten voorradig zijn en ook in Vlaanderen worden geproduceerd ?

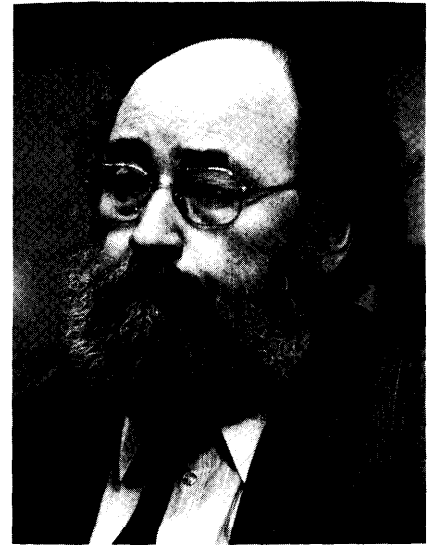
Dit is mijns inziens een irrelevante vraag omdat deze isoleermaterialen ook kunnen worden geproduceerd via andere technieken waar CFK niet voor nodig is.

De vijfde vraag luidt als volgt : Welke afspraken maakte de Vlaamse Executieve met de producenten en gebruikers van halonen in brandblusapparaten om het onnodig vrijkomen van halonen in de atmosfeer en zo in de stratosfeer tegen te gaan ?

Daarvoor moet ik verwijzen naar Staatssecretaris Miet Smet. Het gaat hier immers om produktienormen en deze blijven vooralsnog een nationale aangelegenheid.

Als toelichting bij uw eerste vraag kan ik u meedelen dat er nog geen initiatief is genomen omdat men er van uitgaat dat er andere prioriteiten zijn. Men kan niet alles tegelijkertijd oplossen. Doch voorrang moet worden gegeven aan de vernietiging van de CFK's en het zoeken naar alternatieve middelen ter vervanging ervan. Sommige gebruiken trouwens reeds ammoniak. Naar mijn oordeel moeten op dat vlak de mogelijkheden worden nagegaan. Uit het internationale akkoord van Montreal, dat ook België heeft aangegaan, zou een globaal verbod van CFK's moeten voortvloeien.

In verband met uw derde vraag verwijs ik naar het protocol door mevrouw de Staatssecretaris Smet op 10 maart 1988 afgesloten met de Belgische Aerosolverenigingen, waarin zij zich verbinden dit internationaal akkoord na te leven en het gebruik van CFK's geleidelijk te verminderen. In Vlaanderen hebben wij geen productiecentra van CFK's. De Vlaamse Executieve heeft ruim twee jaar geleden een besluit getroffen waardoor men wil komen tot een globaal verbod. Dit besluit is voorgelegd aan de Raad van State. Tot op heden hebben wij hierover nog geen advies ontvangen. Bijgevolg zijn wij geblokkeerd in de toepassing ervan. Doch,

De heer E. Gryp (AGA LE V) vestigde de aandacht op het gevaar dat het gebruik van korrelas, als tussenafdek-materiaal, oplevert

de suggestie van de heer Timmermans, gaf ons, naar aanleiding van deze interpellatie, de gelegenheid over dat ontwerp te handelen. Ter voorbereiding van de behandeling van het voorstel van decreet wil ik enig opzoekingswerk laten doen. **(Applaus op de banken van de meerderheid)**

De heer Voorzitter : Het woord is aan de heer Cuyvers.

De heer J. Cuyvers : Ik wist uiteraard dat de Vlaamse Executieve nog geen maatregelen heeft genomen. Spijtig genoeg is het nu eenmaal zo dat men niet naar intenties mag vragen. Dus moet ik het zo formuleren.

Ik ben het niet helemaal met u eens dat de ozonlaagaantasting geen toprioriteit zou zijn. Ik wil dit punt hard maken. Ik wil dan onmiddellijk spreken over de recuperatie van de CFK's. U hebt als alternatief ammoniak voorgesteld. Nu schijnt aangevoerd te zijn dat ammoniak als koelgas in ijskasten niet efficiënt is want het heeft een mindere thermodynamische werking vergeleken met CFK. Bovendien is het zo dat ammo-

Cuyvers

niak veel meer corrosief werkt en dus veel meer de leidingen aantast. Dat is trouwens de reden waarom men CFK is beginnen gebruiken. CFK II heeft men gebruikt vanaf 1930 precies als koelmiddel in de Verenigde Staten en pas nadien in de jaren vijftig als drijfgas. In de jaren zestig werd het gebruikt als eventueel brandmiddel en voor de produktie van chips.

Er komt ook nog een andere dimensie bij, mijnheer de Minister. Ammoniak is veel gevaarlijker op atmosferisch niveau dan CFK. Immers, CFK mag men inademen, het is niet brandbaar maar spijtig genoeg tast CFK de ozonlaag aan en heeft het een broeikasteffect. De MAC-waarde is tamelijk gunstig.

Ik ben tevreden dat de Vlaamse Executieve en ook de andere partijen van mening zijn dat men normerend moet optreden. Wij zullen zien wat het debat geeft op 31 januari. In de Kamercommissie voor het Bedrijfsleven komen mijn drie wetsvoorstellen inzake de beperking van de CFK's ter sprake.

Inzake uw verwijzing naar het internationaal akkoord van Montreal kan ik ook nog een boom opzetten. Ik heb dat trouwens al eens gedaan tegenover Willy Claes, Vice-Eerste Minister in de nationale Regering in verband met de veel te grote mazen van het net. Trouwens, de produktie van haloon 1301 en 1211 wordt volgens het internationaal akkoord van Montreal te weinig gereguleerd. Als u enerzijds weet dat de ozonaantastingsfactor 1211 gelijk is aan 3, dus dat één molecule 1211 evenveel ozon vernielt als 3 CFK-moleculen, en dat de ozonaantastingsfactor haloon 1301 gelijk staat aan 10 en als u anderzijds weet dat er een tendens bestaat tot een toename per jaar van de haloon-

produktie met 10 procent — in 1987 was er op wereldniveau een produktie van 13,000 ton haloon 1301 in vergelijking met de ongeveer 750.000 ton CFK 11 en 12, dan vind ik elke beperking de moeite waard.

Ik hoop dat de Vlaamse Executieve ons voorstel voor de recyclage van freonen uit koelinstallaties ernstig in overweging zal nemen en dat wij het zo vlug mogelijk in de Commissie voor het Leefmilieu van de Vlaamse Raad zouden kunnen bespreken.

Indiening van moties

De Voorzitter : Door de heren Gryp, Luyten en Denys werd tot besluit van deze interpellatie een met redenen omklede motie ingediend die luidt als volgt :

„De Vlaamse Raad,

— gehoord hebbende de interpellatie van de heer J. Cuyvers tot de heer T. Kelchtermans, Gemeenschapsminister van Leefmilieu, Natuurbehoud en Landinrichting, over maatregelen om de CFK-uitstoot en de halonuitstoot terug te dringen in het kader van het afvalstoffendecreet ;

— gehoord hebbende het antwoord van de heer Gemeenschapsminister ;

— vraagt, in het kader van de internationaal erkende noodzaak van de bescherming van de ozonlaag, aan de Vlaamse Executieve :

— de recyclage van ontsnappende CFK's tijdens de produktiefase van polvurethaanschuim en geëxtrudeerd polystyreenschuim te bevorderen,

— de recyclage van CFK's uit afgedankte koelinstallaties te bevorderen,

— de onnodige uitstoot van halon 1301 af te remmen.”

Door de heren Didden en Timmermans werd tot besluit van deze interpellatie een eenvoudige motie ingediend die luidt als volgt :

„De Vlaamse Raad,

— gehoord de interpellatie van de heer Cuyvers tot de heer Kelchtermans, Gemeenschapsminister van Leefmilieu, Natuurbehoud en Landinrichting over maatregelen om de CFK- en halonuitstoot terug te dringen in het kader van het afvalstoffendecreet ;

— gehoord het daarop door de Minister verstrekt antwoord ;

- gaat over tot de orde van de dag.”

De Raad zal zich daarover tijdens een volgende openbare vergadering moeten uitspreken.

Het incident is gesloten.

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

De Voorzitter : Hiermede zijn wij aan het einde gekomen van onze werkzaamheden voor vandaag.

Wij komen morgen om 10 uur en 14 uur opnieuw bijeen om onze agenda verder af te werken.

Is de Raad het daarmee eens ? (*Instemming*)

Dan is aldus besloten.

De vergadering is gesloten.

— **De vergadering wordt gesloten om 17.55 uur.**
